SIPOS JÓZSEFNÉ:

A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás

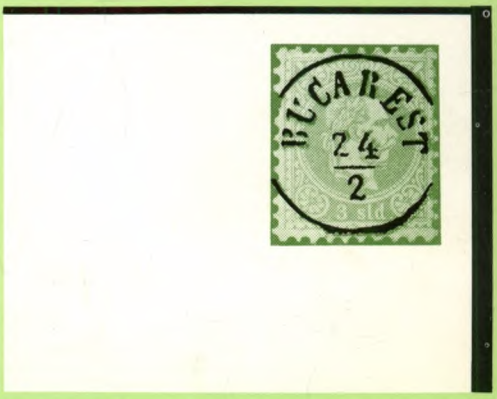

DR. NAGY FERENC:

A magyar postaigazgatás havasalföldi és moldvai cs. és kir. konzulátusi postaügynökségeinek története és az 1867. évi soldos bélyegkiadás

BUDAPEST
1992

SIPOS JÓZSEFNÉ:

A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás

DR. NAGY FERENC:

A magyar postaigazgatás havasalföldi és moldvai cs. és kir. konzulátusi postaügynökségeinek története és az 1867. évi soldos bélyegkiadás

BUDAPEST
1992

Kiadja: SIPOS Józsefné, szerző
Szerkesztette: Kmety Ottó
Készült: B/5 formátumban, 1500 példányban
Nyomta: Poszter Kft., Kecskemét. (260560)
Szövegszedés: Petőfi Nyomda Rt., Kecskemét
ISBN: 963400930 1

Előszó

10 esztendeje immár, hogy szakmai körökben nagy feltűnést keltve megjelent Sipos Józsefné tanulmánya a Magyar Posta függetlenné válásáról és az első magyar bélyegkiadásról.

Az újabb kötet, ahogy az azonos cím is jelzi, folytatása annak az egyre szélesedő kutatómunkának, amely intézményünk történetének eredetét vizsgálja.

Az újabban feltalált, és e műben közzétett dokumentumok segítik az olvasót abban, hogy a magyar történelemnek és benne a szuverén Magyar Posta történetnek e rendkívül jelentős korszakát jobban megismerje. Segítség abban is, hogy a máig vitatott kérdéseket az eddigieknél alaposabban mérlegelhessék a korszak kutatói.

Ám nem csak a tudomány embereinek ajánlom ezt a könyvet, hiszen izgalmas információkat adhat mindazoknak, akiknek emlékezetében a kiegyezés kora — annak minden ellentmondásosságával együtt — úgy él, mint a polgárosodó Magyarország első fejlődési szakasza, a demokrácia születésének időszaka, a modern, már a XX. századba mutató magyar gazdaság kialakításának kezdete.

E fejlődés jegyeit viseli a függetlenné vált Magyar Posta is, ezt bizonyítja az a bőséges levéltári anyag, amely e kötet mondandójának alapját adják.

De talán van a konkrét tudományos következtetéseken túl általánosabb érvényű üzenete is e műnek. Nevezetesen az, hogy a vizsgált korszak dokumentumai is igazolják, az emberiség — bár voltak történelmi kitérők — nem talált ki jobbat a magántulajdonon működő piacgazdaságnál és e piac szuverén szereplői döntéseinek alárendelt, de a fogyasztó igényeit a legmesszebbmenőkig figyelembe vevő vállalkozói felfogásnál.

Ebből a szempontból 125 éves üzenet e könyv a mai postás okulására is, hiszen újra piacgazdaság épül Magyarországon és benne keressük, és reméljük meg is találjuk a korszerű dinamikusan fejlődő posta helyét.

A jó posta léte, működtetése — bizonyság erre a 125 év története — nem csupán a postások ügye, hanem az egész társadalomé, ezért ajánlom jó szívvel e könyvet mindenkinek.

Doros Béla
Magyar Posta vezérigazgatója

Bevezető

Jelen tanulmány folytatása és kiegészítése az azonos címen, 1982-ben — a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége kiadásában — megjelent tanulmány és dokumentumkötetnek.

Idézett tanulmány rövid történeti háttér ismertetésével az 1867. május 1-jén függetlenné vált Magyar kir. Posta születésének és az első magyar posta- és hírlapbélyegek, valamint értékjegyes nyomtatványok kibocsátásának körülményeit dolgozza fel. A feldolgozás Ing. Edwin Müller 1929. évi (Die Postmarke) tanulmányát mint forrásanyagot vette figyelembe, emellett a Magyar Országos Levéltár és a bécsi Staatsarchiv korabeli dokumentumai segítségével az első magyar bélyeg gyártásának előkészítését, a magyarországi önálló Postagazdasági Igazgatóság létrejöttét, a postai értékcikkek megrendelését és ez utóbbiak rendszerének kialakulását mutatta be.

Az 1982. évi tanulmány megjelenését követő — bíráló és elismerő — hazai és nemzetközi visszhangra, a két ellentétes tábor közötti vitában felmerült kérdésekre, a szerző újabban felkutatott dokumentumokkal alátámasztott érvekkel kíván válaszolni.

A Magyar Országos Levéltárban folytatott kutatómunkával, a bécsi Magyar Levéltári Kirendeltség segítsége nyomán, eddig ismeretlen történeti dokumentumokat sikerült a szerzőnek felkutatnia. Jelen tanulmány az új dokumentumok segítségével a vita során felmerült kérdésekre kíván választ adni. A történeti összefüggés szükségessé tette, hogy a szerző visszautaljon korábbi feldolgozására. Mivel nem kívánt ismétlésekbe bocsátkozni, így a korábban magyar fordításban ismertetett iratok egy részét német szöveggel, valamint a korábbi töredék szövegeket teljességükben közli.

Figyelembe véve azt a tényt, hogy az 1982. évi kiadást követő vita során felmerült kritikák főleg a Magyar kir. Posta születését biztosító politikai és közigazgatási körülmények ismeretének hiányából fakadtak, a szerző jelen könyvben a történeti áttekintésnek nagyobb teret szentel.

A Magyarországi Törvények és Rendeletek Tára vonatkozó dokumentumai mellett a jelen munka — a szerző hozzájárulásával — részleteket közöl dr. Galántai József „A HABSBURG MONARCHIA ALKONYA" c. könyvéből. Dr. Galántai József az osztrák—magyar monarchia történetének jeles kutatója, így a tőle vett részletek lehetővé teszik, hogy az olvasó a Magyar kir. Posta születését meghatározó történelmi eseményeket, s a törvényeket egy hivatott történésztől ismerje meg.

A korábbi tanulmány megjelenésekor ismeretlenek voltak az osztrák és magyar pénzügyi és a kereskedelemügyi miniszterek között váltott azon levelezések, amelyek az 1867. évi okmány, illeték- és postabélyegek bécsi, ill. az 1871. évi bélyegek budai Állami Nyomdában történő gyártásának előkészítéséről szólnak. Az iratok tartalma új megvilágításban ismerteti a bécsi bérmunkát,

valamint a hazai bélyeggyártás születését. A Magyar Országos Levéltár anyagából felkutatott 1867. évi költségvetésre, számlákra, elszámolásokra vonatkozó iratokból megismerheti az olvasó az osztrák és magyar kereskedelmi minisztériumok elszámolási rendjének folyamatos változását, az osztrák postaigazgatástól beszerzett hivatali szerek — ezek között az 1867. évi értékcikkek — költségének elszámolását. Első alkalommal ismerheti meg az olvasó az 1868. évi osztrák —magyar Végleges Postaegyezmény teljes tartalmát, amely számos korábban vitatott kérdésre ad választ.

A könyv társszerzője dr. Nagy Ferenc bécsi filatelista, aki külön fejezetekben dolgozza fel a magyar postaigazgatás irányítása alá került havasalföldi és moldvai cs. és kir. postaügynökségek történetét. Dr. Nagy Ferenc új kutatási eredményeivel egészítette ki korábbi tanulmányát (Philatelica 77/1), új dokumentumok feldolgozásával fontos adatokat közöl a postaügynökségek működéséről és a részükre kiadott „Soldos" bélyegek megjelenési és felhasználási körülményeiről. Tanulmánya igazolása annak, hogy az 1867. évi „soldos" csak a Magyar Posta postaügynökségeinél került forgalomba.

A Szerkesztő

EINFÜHRUNG

Diese Arbeit ist eine Fortsetzung und Ergänzung des Essays, das unter dem gleichen Titel vom Landesverband Ungarischer Philatelisten im Jahre 1982 herausgegeben wurde. Dieses Essay die Umstände der Geburt der (am 1. Mai. 1867. unabhängig gewordenen) Königlich-Ungarischen Postverwaltung, sowie der Herausgabe der ersten ungarischen Brief- und Zeitungsmarken und Briefscouverten aufgearbeitet. Als Hauptquelle diente damals das Buch von. Ing. Edwin Müller (Die Postemarke, 1929). Zusätzlich war (mit Hilfe von Dokumenten aus Ungarischen Landesarchiv bzw. aus dem Wiener Staatsarchiv) die Vorbereitung der Herstellung der ersten ungarischen Briefmarke, die Gründung der ersten selbstsändigen Postökonomie — Verwaltung und die Bestellung der Postwertzeichen bei der Staatsdruckerei in Wien vorgestellt worden.

Während ihrer im Ungarischen Landesarchiv in Budapest durchgeführten Forschungen ist es der Autorin mit Hilfe der Ungarischen Archivdelegetion (Staatsarchiv in Wien) gelungen, bisher unbekannte Dokumenten ausfindig zu machen. In diesem Essay nun wird sie auf die heimische und internationale Kritik und Anerkennung der 1982er Fassung eingehen und auf die in der ausgelösten Debatte gestellten Fragen mit Argumenten antworten, die von den neuentdeckten Dokumenten unterstützt werden. Es ist jedoch nötig, diese neuen Dokumente im Zusammenhang mit dem Beweismaterial der früheren Fassung abzuhandeln. Die früheren ungarischen Übersetzungen werden jetz in der originalen deutschsprachigen Version, früheren Ausschnitte als volle Dokumente publiziert.

Aufgrund der Tatsache, dass die kritischen Bemerkungen bezüglich der 1982er Fassung hauptsächlich durch mangelhafte Kenntnisse der politischen und ökonomischen Umstände der Entstehung der Ungarischen-Königlichen Postverwaltung zustande kamen, nahm die grössere Rücksicht auf die historischen Hintergründe. Deswegen werden zu dem neuentdeckten Material auch Dokumente aus der Ungarischen Landesgesetzsammlung, sowie Ausschnitte aus der Arbeit von Dr. József Galántai: „A HABSBURG MONARCHIA ALKONYA" (Der Untergang der Habsburger-Monarchie), — mit freundlicher Erlaubnis der Autors-beigefügt. Dr. József Galántai ist ein anerkannter Forscher der Österreichisch-Ungarischen Monarchie. Seine Zitaten ermöglichen dem Leser die historischen Geschehnisse sowie die Gesetze, durch die Ungarische-Königliche Posverwaltung zustande gekommen ist, durch einen berufenen Historiker kennenzulernen.

Zur Zeit des Erscheines der 1982er Fassung war die Korrespondenz zwischen Österreichischem und Ungarischem Finanzminister sowie zwischen Ungarischen Finanz- und Ungarische Handelsminister bezüglich der Vorbereitun-

gen zur Herstellung ungarischer Briefmarken- und Zeitungsmarken und Briefscouverten in der Wiener k. und k. Staatsdruckerei im Jahre 1867 bzw. der Ungarischen k. Staatsdruckerei in Buda im Jahre 1871 noch unbekannt. Der Inhalt dieser neuen Dokumenten klärt eindeutig die noch bisher fraglichen Punkte der Wiener Auftragserbeit sowie die der Entstehung der heimischen Briefmarken-herstellung auf.

Aus den (im Ungarischen Landesarchiv gefundenen) Staatsetatdokumenten, Rechnungen und Verrechnungen aus dem Jahre 1867 kann der Leser die kontinuierlichen Veränderungen Verrechnungsverordnung der österreichischen und ungarischen Handelsministerien, sowie die Verrechnungsweise der von der österreichischen Postverwaltung beschafften Amtseefordernisse — zwischen ihnen die Briefmarken und Zeitungsmarken und Breifscouverten — und Gegenstände kennenlernen. Der Inhalt das Uebereinkommen geschehen zwischen dem k. k-österrechischen Handels-Ministerium und dem k. ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel im Jahre 1868, welches wiele der früher debattierten Fragen eindeutig beantwortet, wird hier ebenfalls zum erstenmal veröffentlicht.

Dr. Ferenc NAGY, Wiener Philatelist. Koautor dieses Buches, hat mit vielen separaten Kapitalen die Geschichte der Ungarischen Postverwandung übernohmennen Postexpeditionnen in Wallachen und in Moldau aufgearbeitet. Er hat sein früheres Essay (Philatelica 1971/1) um seine neuesten Forschungsergebnisse ergänzt und teilt durch die Aufarbeitung der neuen Dokumente wichtige neue Kenntnisse über die Tätigkeit der Postexpeditionen sowie über die Umstände des Erscheinens und der Verwendung der „Soldos" Briefmarken ausschliesslich nur von den Postexpeditionnen der Ungarischen Postverwaltung verwendet wurde.

Der Redakteur

I. Fejezet

Az alkotmányos dualista monarchia létrejötte

A téma tárgyalása során egyesek feltették a kérdést: a Magyar Posta függetlenné válásakor volt-e önálló magyar állam?

Az osztrák—magyar kiegyezés történelmi előzményeit, annak történeti körülményeit, s következményeit átfogóan tárgyalja dr. Galántai József: „A HABSBURG MONARCHIA ALKONYA" című, 1983-ban megjelent könyve. A felvetett kérdések elemzését tőle vett idézetekkel ismertetem, így a lényegi kérdéseket a történész szemével tudom megvilágítani. (A könyvből idézett részek jelölése: G. J. . . . oldal.)

Deák Ferenccel már 1864-ben titkos tárgyalások folytak Bécsben az Ausztria és Magyarország közötti kiegyezés előkészítéséről. Deák a „Pesti Napló"-ban 1865. április 16-án megjelent „húsvéti" cikkében fejtette ki álláspontját arról, mely körülmények között és feltételekkel kész a kiegyezésre Ausztriával.

A húsvéti cikk a *Pesti Napló* 1865. április 16-i számában aláírás nélkül jelent meg, de senki előtt nem volt kétséges, ki a szerzője. Új szakasz kezdődött ezzel a magyar liberális politikában. Addig e politika „hivatalos" irányát az 1861-es platform szabta meg, amelynek lényege: a ragaszkodás az 1848. áprilisi törvényekhez. Most a liberális tábor elismert vezére félreérthetetlenül kifejezésre juttatta készségét az 1848-as törvények módosítására: „készek leszünk mindenkor törvény szabta úton saját törvényeinket a birodalom szilárd fennállásának biztonságával összhangzásba hozni". Emellett Deák félreérthetetlenül utalt arra, hogy Schmerling menesztése és politikájának feladása a kiegyezés előfeltétele.[75]

A húsvéti cikket gyakorta törésnek tekintik Deák politikájában. Valójában Deák nemcsak 1865–1867-ben, hanem a polgári forradalom egész időszakában a kompromisszumra törekedett, csakhogy nagyon jól tudta, hogy ahhoz nem elég, ha az egyik fél akarja. A bécsi udvar a márciusi forradalmak után rákényszerült a kompromisszumra, az áprilisi törvények elfogadására. De 1848 nyarát követően ilyen hajlandóságot nem mutatott. Ebben a helyzetben ragaszkodott Deák az 1848-as törvényekhez, illetve az 1861-es feliratokhoz. Amint azonban Bécsben ismét az engedékenység jelei mutatkoztak, Deák azonnal nyíltan kifejezte a maga készségét is a kompromisszumra. Mi több, a *Debatte* májusi cikkeiben felvázolta a kiegyezés programját és megvalósításának útját is. Kétségtelenül politi-

kai fordulat volt ez, a megváltozott helyzetnek megfelelően, de törést csak azok láthattak benne, akik Deák addigi politikáját félreértették.

A májusi program – szöges ellentétben a schmerlingi centralizmussal – legfőbb alapelvként szögezte le a dualizmust. Eszerint Magyarországnak az örökös tartományokhoz való viszonya a teljes egyenjogúságon alapszik. A két államrész külön országgyűléssel és kormánnyal rendelkezik, amelyek kapcsolata a közös ügyek együttes intézésére szorítkozik: „e két tényező [ti. a két országgyűlés – *G. J.*] mindegyike egy, a szükséges meghatalmazással ellátott küldöttséget választ és e két küldöttség egymás közt és a koronával egyességre jut a közös ügyek iránt". A közös ügyek körét Deák meglehetősen tágan jelölte meg: az uralkodó háztartása, a külpolitika, a hadsereg és ezek költségeinek fedezése; a vám- és kereskedelmi törvényhozás általános elveinek megállapítása. A májusi program az udvar és a magyar országgyűlés közötti kiegyezési tárgyalások előfeltételeként jelölte meg a magyar felelős minisztérium kinevezését és a magyar korona országai egységének elismerését, az áprilisi törvényeknek megfelelően. Ezt követően kerülhet sor az országgyűlésre. „Az országgyűlés a 48-diki törvények alapján egybehívatik, és ugyanezen év választó törvénye szerint választatik meg. A trónbeszédben az uralkodó előadja kívánságait a monarchia új rendje iránt. Az országgyűlés erre föliratában válaszol és a dietális tractatus [országgyűlési tárgyalás – *G. J.*] a szokott módon megindul . . ."[76]

Az 1865. évi Országgyűlés Deák Ferenc által megfogalmazott elvek alapján a törvényjavaslatok előkészítésén dolgozott, amikor gr. Andrássy Gyula vezetésével 15 tagú bizottság kezdte meg tárgyalását Bécsben, anélkül, hogy az osztrák kormány kiegyezésre vonatkozó elképzeléseit ismerte volna.

Ferenc József császár által átadott kiegyezési tervezet nem egyezett a Deák Ferenc által — az előkészítő tárgyalásokon — tett javaslattal, aki a külügy- és hadügy-, valamint a két tárcára vonatkozó pénzügy közösségét, illetve a vám- és kereskedelmi ügyek egyetértésben való igazgatását találta Magyarország számára megfelelőnek. Az osztrák tervezet ez utóbbiakra is közös kezelést javasolt.

Az 1866-ban összehívott Országgyűlés már részleteiben vitatta meg a kiegyezési törvényjavaslatot, eközben a kiegyezés hívei tovább folytatták egyeztető tárgyalásaikat Bécsben. Ferenc József császár a kiegyezési bizottság munkájának befejezése előtt magához kérette gr. Andrássy Gyulát és Deák Ferencet, s amikor Deák Ferenc nem vállalta a miniszterelnökséget, javaslatára a király gr. Andrássyt bízta meg a kormány megalakításával. Ez alkalommal már — részben — megegyeztek a leendő magyar kormány névsorában is. A kormány leendő tagjai vállalták a kiegyezési törvénytervezet támogatását, így 1867. február 17-én gr. Andrássy Gyulát kinevezték miniszterelnökké. Magyarországi Törvények és Rendeletek Tára, 7. sz. (Továbbiakban: MTRT.) *(1. ábra)*.

7.

Legfelsőbb kézirat gróf Andrássy Gyulához,

minister elnökké lett kineveztetéséről.

Kedves gróf Andrássy! Kinevezem Önt magyar ministeriumom elnökéül s a többi ministeri állomások betöltése iránti javaslatát haladéktalanul elvárom.

Bécsben, 1867. évi február hó 17-én.

1. ábra **Ferencz József.**

12.

Királyi rendelet 1867. évi febr. hó 20-ról,

a magyar felelös ministerium kinevezése tárgyában.

Magyar felelös ministerelnököm folyó hó 19-én kelt előterjesztése folytán ezennel kinevezem:

gróf Festetich György Zalamegye főispánját személyem körüli,

báró Wenckheim Béla Békésmegye főispánját belügyi,

Lónyay Menyhért képviselőt országos pénzügyi,

báró Eötvös József képviselőt vallás- és közoktatási,

Horvát Boldizsár kepviselőt igazságügyi,

gróf Mikó Imre képviselőt közmunka- és közlekedési, végre

Gorove István képviselőt földmivelés-, ipar- és kereskedelmi magyarországi ministeremmé.

A honvédelmi ministerium teendőit addig is, mig az egész védrendszernek halasztást nem szenvedő átalakitása alkotmányos uton meg fog állapittatni és egyszersmindszabatosan meghatároztatnak mindazok, mikre ez ügyekben magyar ministeriumom hatásköre kiterjed, a hadsereg vezényletére és belszervezetére vonatkozó királyi jogaim sértetlen fenntartása mellett ideiglen magyar ministeriumom elnökére ruházom, s ezen elhatározásom foganatositásával emlitett ministerelnökömet bizom meg.

Kelt Bécsben 1867. évi böjtelő hava 20-án.

Ferencz József.

2. ábra **Gr. Andrássy Gyula.**

1867. február 19-én a király szentesítette a kormány névsorát (MTRT 1867. évi 12. szám), amelyet 24-én hirdettek ki a magyar Országgyűlés előtt. Gr. Andrássy Gyula miniszterelnök és honvédelmi miniszter (1871. november–1879. között közös külügyminiszter); gr. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter (1870. május 24-étől közös pénzügyminiszter); báró Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter; báró Wenckheim Béla belügyminiszter; Gorove István földművelési, ipari és kereskedelmi miniszter; gr. Mikó Imre közlekedési miniszter; Horváth Boldizsár igazságügy-miniszter; gr. Festetich György a király személye melletti miniszter — lettek a kormány tagjai *(2. ábra)*.

Így 1867. február 24-étől új, önálló magyar kormányról beszélhetünk.

A két fél között történt és a király kívánsága szerinti megállapodás értelmében az Országgyűlésnek és a Birodalomtanácsnak — Ferenc József királlyá koronázása előtt — jóvá kellett hagynia a kiegyezési törvényjavaslat szövegtervezetét.

A magyar Országgyűlés hosszas vita után május 17-én fogadta el a törvénytervezetet.

A Birodalomtanács május 22-én döntött az alkotmányos dualista monarchia elfogadásáról, illetve létrejöttéről.

1867. június 8-án Ferenc Józsefet Pesten királlyá koronázták, aki június 12-én szentesítette a magyar kiegyezési törvényjavaslatot, s azt a június 28-i Országgyűlésen XII. törvénycikk-ként törvényerőre emelték.

Ausztriában a 36 tagú alkotmánymódosító bizottság csak november végén terjesztette a Reichsrat (Birodalomtanács) elé alaptörvény-tervezeteit, ezek között a 6. volt a kiegyezésről szóló. A Birodalomtanács december közepén fogadta el az alaptörvények szövegtervezetét, majd december 21-én a császár szentesítette azokat, s mint „decemberi törvények", csaknem fél évszázadig voltak érvényben Ausztriában.

Ezt követően került sor az új osztrák kormány kinevezésére.

A régi kormányból kivált John, volt hadügyminiszter, aki *közös hadügyminiszter* lett; Beust gr., a volt osztrák miniszterelnök és külügyminisztert *közös külügyminiszternek;* Becke-t *közös pénzügyminiszternek* nevezték ki.

A történelmi eseményeket dr. Galántai József történész így értékeli:

Az Andrássy-kormány hivatalba lépésével az 1848-as törvények módosításának Deák által kitűzött második előfeltétele is megvalósult. Maga a közös ügyeket szabályozó törvény jogi értelemben ugyan még nem jött létre, de tartalmáról már döntöttek, és az erre vonatkozó megállapodásokat mindkét részről olyan személyek kötötték, akiket támogattak azok az erők, amelyek a kiegyezést ténylegesen is meg tudták és meg akarták valósítani. Az Andrássy-kormány biztosan maga mögött tudhatta a magyar országgyűlés többségét. A Belcredi helyére lépő Beust pedig számíthatott a rövidesen összeülő Reichsrat osztrák-német liberális többségének támogatására. Így a kiegyezés, noha bármely konkrét dátumhoz kötése rendkívül vitatható, leginkább az új kormányok (Andrássy, Beust) kinevezéséhez kapcsolható, bár a létrejött megállapodások törvénybe iktatása és szentesítése – ha Ausztriát is figyelembe vesszük – még 1867 végéig elhúzódott. A kiegyezés történetének klasszikus osztrák történetírója, Josef Redlich is ezt a mozzanatot emeli ki.[187]

(G. J. 78. oldal)

II. Fejezet

Az állami kapcsolatok rendezése Ausztriával

Átmeneti intézkedések:

A független magyar kormány késedelem nélkül hozzákezdett a saját államszervezetében szükséges változások megvalósításához. (MTRT 13 és 19. sz.) A közigazgatás, igazságszolgáltatás, a pénzügyek és közgazdasági ügyek nagy részét Ausztria és Magyarország — a kiegyezési törvényben megfogalmazottak szerint — egymástól függetlenül, ez utóbbi kettő egy részét önállóan, de az egymás között kötött szerződések alapján, saját kormánya és saját parlamentje ellenőrzése mellett intézte. (3. és 4. ábra)

A két kormány ágazati miniszterei között folyó tárgyalások azonnal megkezdődtek. A Magyar Posta története vonatkozásában a pénzügyi és kereskedelmi tárgyalásokra térek ki bővebben.

1867. március 8-án írták alá az osztrák és magyar pénzügyminiszter közötti megállapodást, az „Ideiglenes Pénzügyi Egyezményt", (1. sz. függelék) amelyben — az átmeneti körülmények figyelembevételével — meghatározták a pénzügyi szolgálat terén szükséges intézkedéseket. Elsőként a hazai pénzügyi igazgatás szervezetének kialakítását kezdték el, ugyanakkor — az említett egyezményben megfogalmazottak alapján — szabályozták a két állam minisztériumai közötti kezelés rendjét, a két ország közötti elszámolás módját.

Az ideiglenes pénzügyi egyezmény

— kivonat —

„1) Mindkét fél egyetért abban, hogy a jelenlegi megállapodások nem akarják a közös kiadásokban, a vámbevételek elosztásában és más hasonló módon kezelendő bevételi ágakban való, az elkövetkezőkben törvényhozás útján megállapítandó részvételi modust, valamint Magyarországnak a közös tartozásokban való részesedését előre prejudikálni, hanem *csak arról van szó, hogy az 1867-es év folyamán a kormányzás zavartalan menetét biztosítandó a kiadások és bevételek az eddigi módon kezelődjenek, a ki- és befizetések kölcsönösen evidenciában legyenek tartva és az elszámolást és kiegyenlítést el lehessen végezni akkor, amikor az elosztási kulcs törvényes úton lesz megállapítva.*

13.

Miniszteri rendelet 1867. évi febr. hó 23-ról az ország valamennyi hatóságához,

az ország kormányának átvétele tárgyában.

A magyar k. felelős ministerium az ország politikai kormányát átvette; de mivel a közigazgatás minden szálainak átvétele rögtön nem eszközölhető, f. évi márczius 10-két tüzte ki azon határnapul, mely napon a közigazgatás mindannyi ágait egész terjedelmökben tettleg kezeibe vehetni reméli.

Minthogy azonban a közigazgatás folyó tárgyai s a szükséges intézkedések, a köznek s egyeseknek kára nélkül, ez idö alatt sem maradhatnak függöben, — elölegesen rendeltetik :

1. Hogy az emlitett napig mindazon rendeleteket és intézkedéseket, melyeket az eddigi kormánytestületek az eddigi formában kiadnak, az illető hatóságok s egyes személyek elfogadni és teljesiteni kötelesek.

2. A megyei, városi, kerületi s községi hatóságok s azok hivatalnokai, további intézkedésig, helyeiken meg fognak maradni, s hivatalos kötelességöket szigoru felelet terhe alatt teljesiteni tartoznak.

3. Sem e hatóságokat, sem azok hivatalnokait, hivatalos eljárásukban gátolni, vagy tölök az engedelmességet megtagadni nem szabad.

Kelt a magyar királyi ministeriumnak 1867-dik évi febr. 23-án tartott üléséből.

Az összes ministerium nevében:

Gr. Andrássy Gyula,
ministerelnök.

B. Wenckheim Béla,
belügyminister.

3. ábra

19.

Ministeri rendelet, 1867. márcz. 10-ről,

a kormány tényleges átvétele; az egyes ministeriumok hivatalos helyiségei; beadványok elfogadása tárgyában.

A magyar királyi ministerium, a magyar királyi helytartó tanács működését mai napon megszüntetvén, az ügyek vezetését tényleg átvette.

Az egyes ministeriumok hivatalos helyiségei ideiglenesen a következő helyeken vannak berendezve:

A belügyministerium Budán Szent-György-tér 5-ik szám alatt.

Az igazságügyi ministerium Budán a volt helytartóság épületében, uri-utcza 53. szám alatt, elnöki irodája pedig Pesten, váczi utcza 13. szám alatt első emeletben.

A vallásügyi, honvédelmi és közlekedési ministeriumok Budán a volt helytartóság épületében, uri utcza 53. sz. alatt.

A pénzügyi ministerium Budán, a volt magyar kir. udvari kamara épületeiben.

A kereskedelem-, földmivelés-, és iparministerium Pesten, aldunasor 2. szám alatt.

Miről az ország összes hatóságai szintugy, mint egyesek oly utasitással értesittetnek, hogy mindazon benyujtványok, a melyeknek elintézése eddig a magyar királyi udvari cancellária, az erdélyi udvari cancellária, a magyar királyi helytartó-tanács, vagy a budai országos pénzügyi igazgatóság köréhez tartozott, a mai naptól kezdve az illető szakministeriumhoz küldendők be.

Addig is, mig a szervezés teljes befejeztével, az egyes ministeriumok közti szakfelosztás közhirré tétethetnék, mindazon tárgyak, a melyekre nézve a szakilletőség kérdése kétségesnek látszik, a „Magyar kir. ministeriumhoz Budán" intézendők; — gondoskodva lévén arról hogy az ily czim alatt beérkező tárgyak az illető szakministeriumhoz haladék nélkül áttétessenek.

A hivatalos órák később fognak köztudomásra hozatni.

Kelt a magyar királyi ministeriumnak 1867. évi márczius 10-kén tartott üléséből.

B. Wenckheim Béla.
Lónyai Menyhért.
B. Eötvös József.
Horváth Boldizsár.
Gr. Mikó Imre.
Gorove István.

4. ábra

2) Abból a megfontolásból kiindulva, hogy a pénzügyi kormányzás már évek hosszú sora óta ténylegesen közös volt, és hogy Magyarország és az Erdélyi Nagyhercegség, melyek a közös terhek viselésébe be voltak vonva, az igazság követelménye szerint az aktívumokból, követelésekből és javakból is mind a Lajtán innen és túl a megállapítandó elosztási kulcs szerint részesedjenek, elhatározzuk, hogy a minisztériumi protokoll 5. lit. szerint tervezett CONTO CORRENTE a Közös Állam Központi Pénzügyi Vezetése és a Magyar Országos Pénzügyminisztérium között hatályba lépjen és kurrensen folytatódjon. Egy hasonló principiumoktól bevezetett CONTO CORRENTE megnyitja a Birodalmi Pénzügyminisztériumot a Német-Szláv Királyságok és Országok Pénzügyi Vezetésével, és a magyar miniszternek betekintésre nyitva tartja, hogy bizonyosságot szerezhessen a kezelés teljes korrektségéről és pártatlanságáról.

3) A CONTO CORRENTE működése 1867. január elsejétől 1867. december végéig tart. Ebbe az elszámolásba a teljes, az egész évre szóló hitelt be kell állítani és belőle minden március 14-ig folyósított dotációt le kell vonni. Hasonlóan minden március 14-ig az állami Központi Pénztárba történő beszállítást, mint a magyar Pénzügy követelését kell előjegyzésbe venni.

4) .....

5) .....

6) .....

7) Mindaddig, amíg a magyar pénzügyi kormányzat nem tud törvényes úton új bélyegeket kibocsátani, addig a bécsi pénzügyminisztérium a magyar pénzügyminisztériumot ellátja a szükséges bélyegekkel. Ezeket (az értékcikkeket:) a magyar hivataloknak az eddigi módon szigorúan el kell számolnia és a magyar pénzügyminiszternek olyan intézkedéseket kell hoznia, hogy az új bélyegekre való áttérés a felhasználatlanul maradt készletekkel történő mindenfajta visszaélést megakadályozzon.

8)—13) .....

14) Mivel a legfelsőbb számvevőszéknek idén még kötelessége az 1867-es évre szóló pénzügyi törvény végrehajtásaként az állami zárszámadás elkészítése, ezért ennek megfelelően, a magyar pénzügyminisztérium mindenkori megkeresésre köteles szolgáltatni saját szemszögéből az ehhez szükséges elemeket és kimutatásokat.

A POSTAÜGY SZÉTVÁLASZTÁSA

A postaszolgálat (és távirdaügy) végleges rendezéséig is átmeneti intézkedéssel kívánták a folyamatosságot, a zavartalan működést biztosítani.

Az osztrák—magyar Ideiglenes Pénzügyi Egyezmény tartalma az előkészítés alatt álló: „közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézési módjáról" készülő törvény elvei (XII. t. cz.) ismertek voltak, amikor az osztrák és magyar posta- (távirda) szolgálat szétválasztásáról március 22-én megkezdődtek a tárgyalások, amelyen Wilhelm Kolbensteiner osztálytanácsos, Fest Imre nemzetgyűlési képviselő, majd államtitkár, valamint Gervay Mihály országos főpostamester képviselték miniszteriket.

Az Ideiglenes Postaegyezmény előkészítésén dolgoztak, amelyet többszöri módosítás után fogadtak el: Wüllersdorf Bernát osztrák miniszter 1867. április 12-én Bécsben, Gorove István magyar miniszter 1867. április 13-án Pesten írta alá. Ennek eredeti példánya a Magyar Országos Levéltárban található. (FIK 169 „posta" 8. csg. 7334/1933. sz.).

Az Ideiglenes Postaegyezmény magyar nyelvű szövege az 1. kötet 34—36. oldalán található.

Az eredeti Egyezmény első oldala és annak záradéka: (5. ábra)

A minisztertanácsi határozatot végrehajtva az osztrák és magyar miniszter a megkötött egyezményt elfogadásra bemutatta kormányának. Magyar minisztertanácsi jegyzőkönyvből: (Sné: *3. ábra)*

„A miniszteri tanács ezen előterjesztések folytán, ezen földmívelés, ipar és kereskedelmi miniszter által előadott a posta és távirda ügyre vonatkozó két egyességet helyesli és jóváhagyja."

Jegyzőkönyvvezető: Horváth Boldizsár s. k.

Láttam: Andrássy Gyula s. k.

Az osztrák miniszterelnök Carl v. Becke és minisztere Wüllersdorf Bernát aláírásával ellátott jegyzőkönyvet 1867. április 21-én, a magyar kormány által felterjesztettet április 25-én írta alá Ferenc József. (Sné: 28—30) Tudomásulvétele után lehetővé vált a két posta- és távirdai igazgatás szétválasztásának végrehajtása

Az Ideiglenes Postaegyezmény 1. §-a rendelkezett a két postaigazgatás szétválasztásáról.

A Magyar kir. Posta 1867. május 1-jétől függetlenné vált.

Übereinkommen

Zwischen dem K. K. Ministerium für Handel und Volkswirthschaft und dem kgl. ung. Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel über die Theilung der Verwaltung des Telegraphenwesens.

Nachdem von Seite des K. K. Handels-Ministeriums der Ober-Postrath Franz Filhal und von Seite des königl. ung. Ministeriums für Ackerbau Industrie und Handel der Herr Landtags-abgeordnete Emerich von Fest zur Vereinbarung jener Modalitäten bestimmt worden sind, unter welchen die Theilung der Telegraphen-Verwaltung Statt zu finden hätte, sind nachstehende provisorische Bestimmungen bezüglich der Übernahme des Telegraphenwesens in Ungarn und Siebenbürgen von Seite der kgl. ung. Verwaltung unter Vorbehalt der Genehmigung der beiden Ministerien vereinbart worden.

Art. 1. Die oberste Leitung und Verwaltung des Telegraphenwesens in Ungarn und Siebenbürgen wird am 1 Mai [illegible] von dem Königl. ung. [illegible]

CR[illegible] R. EVELTA[illegible]

K 167 1 95

5. ábra

III. fejezet

A magyar bélyeg ügye

Az Ideiglenes Pénzügyi egyezmény 7. §-a lehetőséget adott arra, hogy a törvényes keretek megvalósítása — a politikai és közigazgatási hatalom átvétele — után a magyar pénzügyi igazgatás új bélyegeket bocsásson ki.

Gr. Lónyay Menyhért élve ezzel a lehetőséggel, levélben kereste meg osztrák kollégáját.

I.

16/P. M.
Vom königl. ungarischen Finanz Minister

Im 7. Punkte der am 8. laufenden Monats vereinbarten Stipulationen, ist der Fall vorausgesehen, dass die ungarische Finanzverwaltung eigene Stämpelmarken anfertigen und verwenden lassen wird. Ich erlaube mir daher die Anfrage, ob Euer Exellenz geneigt wären, die Post-, Urkunden- und sonstigen Stämpelmarken von der K. K. Staatsdruckerei in Wien ahnliche Marken auch für Ungarn anfertigen zu lassen, in welchen Fälle derselbBriefen ein Entwurf dazu eingesendet würde.

Ofen, 14. März 1867
Lónyay

An seine des Herrn Ministers und
Leiter des K. K. Finanz Ministeriums
Carl Freiherrn von Becke

A királyi magyar Pénzügyminisztertől

A folyó hó 8-án megkötött egyezség 7. pontja* kiköti, hogy a magyar pénzügyi igazgatóság saját okmánybélyegeket fog készíttetni és felhasználni. Ezért bátorkodom érdeklődni, hogy Őexellenciája hajlandó volna-e a K. K. bécsi Állami Nyomda postai, okirat- és egyéb okmánybélyegeihez hasonló bélyegeket Magyarország számára is készíttetni, mely esetben ez (vagyis a nyomda) ehhez egy tervezetet küldene.

* l. 17 oldal

Buda, 1867. márc. 14.

16.
P. M.

vom königl. ungarischen Finanz Minister.

1408
Fr 867

Im 7ten Punkte der am 8. l. M. vereinbarten Stipulationen ist der Fall vorausgesehen, daß die ungarische Finanzverwaltung eigene Stempelmarken anfertigen und verwenden lassen wird. Ich erlaube mir daher die Anfrage, ob Euer Excellenz geneigt wären, die Post-Urkunden- und sonstigen Stempelmarken, von der k. k. Staatsdruckerei in Wien ähnliche Marken auch für Ungarn anzufertigen zu lassen, in welchem Falle derselben ein Entwurf dazu eingesendet werden würde.

Genehmigen Euere Excellenz den Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung

Ofen am 14ten März 1867.

Lónyay

An Seine des Herrn Ministers und Leiters des k. k. Finanz Ministeriums
Carl Freiherrn von Becke;
k. k. geheimen Rathes etc: etc:
Excellenz
in
Wien.

FINANZ WIEN ARCHIV

II.

20. Marz 1867
Staatsdr. Z. 769

Die K. K. Hof- und Statsdruckerei ist in jedem Falle in der Lage, alle Arten von Postmarken, Brief- und Stempelmarken für Ungarn anzufertigen und sieht um den diesfälligen entgegen.

1867. március 20.

A K. K. Udvari és Állami Nyomda mindenképp képes bármiféle postai, levél- és okmánybélyegek Magyarország számára történő előállítására és ez ügyben rendelkezésre áll.

III.

I. Motu
An ungarischen Finanzminister

In Erwiederung der verehrlichen Zuschrift von 14. dies M. 3 16/PM beehre ich mich Euere Exellent zu eröffnen, dass die Erzeugung von Post- und Stämpelmarken für Ungarn in der hierigen Hof- und Staatsdruckerei keinen Anstanden unterliegt. Ich erlaube mir jedoch, die Bemerkung anzufügen, dass mir auf das Postgefälle kein Einfluss zusteht und dass ich mich daher diesfalls an das LB (löbliche) Handelsministerium wende.

26. Marz 1867
Carl von Becke

I. Indoklás
A Magyar Pénzügyminiszternek

Válaszolva folyó hó 14-én kelt 16/PM számú levelére, tisztelettel tudatom Őexcellenciájával, hogy az itteni Udvari és Állami Nyomdában Magyarország számára saját postai és okmánybélyegek előállítása nem ütközik akadályba. Engedtessék meg mégis megjegyeznem, hogy nekem a postai ügyekre nincs befolyásom (hatásköröm), és ezért ez ügyben a méltóságos Kereskedelmi Minisztériumhoz fordulok.

1867. március 26.
Carl von Becke

IV.

II. Motu Wüllersdorf

Die ungarische Finanzminister hat sich hierher mit der Anfrage gewendet, ob man bereit sei die Anfertigung eigene Post- und Stampelmarken für Ungarn der K. K. Hof- und Staatsdruckerei zu übertragen. In technischen Beziehung waltet kein Anstand ob diesen Ansinnen zu entsprechen und auch in adminisztrative Beziehung hat man soweit die Stämpelmarken betrifft diesorts nichts dagegen zu erinnernt dafür den Fall des Überganges zu anderen Stämpelzeichen in den getroffenen Übereinkommen das erforderliche vorgedacht ist. In Bezug auf die Postmarken jedoch erlaubt man sich Eurere Exellent mit Beziehung auf der hierortige Zuschrift von 14 d. (dieses) M. (Marz) Z1401/FM zu ersuchen, sich über die Zulässigkeit der Einführung eigene ungarische Postmarken, und des dabei zu beobachtenden Vorganges gefälligst auszusprechen und die mit der genannten Zuschrift erbetenen weiteren Auskünfte mit tunlichste Beschleunigung erteilen zu wollen.

26. Marz. 1867.
Carl von Becke

II. Indokolás
Wüllersdorf

A magyar pénzügyminiszter azzal az igénnyel fordult hozzám, hogy készek lennénk-e *saját magyar postai bélyegeknek* Magyarország számára való előállításával az itteni Udvari és Állami Nyomdát megbízni. Technikai szempontból ennek nincs akadálya, és adminisztratív szempontból sem, legalábbis ami az okmánybélyegeket illeti, nálunk semmi sem szól ellene, mivel a másfajta okmányjegyekre való áttérés az ide vonatkozó egyezményben megfogalmazódik. A postai bélyegekkel kapcsolatban engedtessék meg nekem, hogy az itt március 26-án kelt 1401/FM számú levélre való hivatkozással megkeressem azzal, hogy sürgősen foglaljon állást *a saját magyar postabélyegek bevezetésének* és az ezzel kapcsolatos ügymenetnek megengedhetőségére vonatkozóan, és a nevezett levélben kért felvilágosításokat tevőleges gyorsasággal megadni szíveskedjenek.

1867. március 26.
Carl von Becke

Az osztrák pénzügyminiszter megkeresésére Löwenthal ker. miniszterhelyettes késéssel, csak 1867. június 14-én válaszolt. Válaszához mellékelte az Ideiglenes Postaegyezmény egy példányát, hivatkozással arra, hogy ez tartalmazza a „saját magyar postabélyegek tervezett kibocsátását."

„Wie das löbliche K. K. Finanzministerium mit der h. o. (hierortigen) Note von 20. Mai 1. J. (laufendes Jahres) Z. 435 (HM mitgeteilten Übereinkommen über die Teilung der Verwaltung des Postwesens entnommen haben wird, hat es von der beabsichtigten Auflage *eigene ungarische Postamarken das Abkommen enthalten . . .*" „Miként az a méltóságos Pénzügyminisztérium számára a postaügyek igazgatásának megosztásáról szóló, itteni május 20-ai dátummal 435/HM számon bejegyzett, közölt egyezményből ismeretes, ez a megegyezés tartalmazza *saját magyar postai bélyegek tervezett kibocsátását.*" *(2 függelék).*

A Finanz Archívban őrzött levelezésben mindenütt „eigene" „saját" magyar bélyegről szólnak, amelyet mind a magyar postaigazgatás, mind az osztrák területen használatba vettek.

Az 1867. évi bélyegkibocsátás magyar kezdményezésre született, azonban ezen bélyegeket — a 15. cikkely alapján — az osztrák postaigazgatás saját területére is forgalomba hozta.

A bélyegek forgalmazásáról a két kormányzati szerv eltérően döntött.

IV. fejezet

Rendelkezési jog

A magyar kormány 1867. március 10-én vette igazát a közigazgatás vezetését (l. 4. ábra). A felelős minisztériumok jogkörét az MTRT. 1867. évi 11. száma közölte.

A minisztériumok a hozzájuk beosztott ügyekben teljes joggal rendelkeztek.

A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium hatáskörébe került — egyéb más tárgyakkal együtt — a posta- és távirdai ügyek (V. pont) igazgatása is.

A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium rendeleteit, az alárendelt hatóságai (hivatalai) részére szóló körrendeleteit „Rendelvények a magyar posta-hivatalok számára" c. hivatalos lapjában tette közzé, vagy hivatalaihoz közvetlenül juttatta el. A rendelvénylap 1867. május 1-jétől magyar és német nyelven, a minisztérium felügyelete alatt és a pesti postaigazgatás gondozásában készült és jelent meg.

Az osztrák kereskedelmi minisztérium külön rendelvénylapot adott ki: „Verordnungen für die Österreichischen Postamter- Redigist im Handels ministerium" címmel.

Az osztrák és magyar minisztériumok közötti egyezmények, a miniszterek közötti levelezések tartalma, a minisztériumok egyeztetett és önálló rendelkezései történeti összefüggésben mutatják meg az 1867-es első magyar bélyeg születését.

Osztrák—magyar egyeztetett rendelkezések a bélyegkiadásról:

Báró Wilhelm Kolbensteiner 1867. március 31-én kelt levélben (Sné: 24 oldal, P. No 24.) így ír a miniszterének: *(6. ábra)*.

„. . . Ez év május 1-től, esetleg június 1-től új, de azonos postabélyegeket kell olymódon bevezetni, ahogyan arra a 15. cikkely mellékelt tervezetében utalás történik."

„. . . 15. cikkely e tervezete ellen annál kevésbé szabad akadályokat gördíteni, mivel ha gazdasági okokból *kívánatosnak tekintjük* a régebbi bélyegek és borítékok meglévő készletei egy ideig még az új mellett forgalomban maradhatnak."

(:kivonat Edwin Müller Die Postmarke c. lapban 1929-ben megjelent tanulmányából:)

Diesbezüglich hatte Sektionsrat Kolbensteiner vom Handelsminister besondere mündliche Weisungen erhalten. Bevor er die Unterzeichnung des Uebereinkommens vornahm, wendete er sich deshalb nochmals am 31. März 1867 an den Handelsminister mit nachfolgendem Schreiben:

..Der Entwurf des Uebereinkommens mit dem k. ungarischen Handelsministerium wegen der Teilung des Postwesens ist schon seit einigen Tagen vollendet.

Ueber einige Punkte desselben, insbesondere hinsichtlich der Verwendung der Briefmarken haben jedoch die Bevollmächtigten der ungarischen Postverwaltung vorerst noch Weisungen von S. Exzellenz dem ungar. Handelsminister eingeholt.

Die diesfällige Instruktion ist,Ihnen aber erst heute, nachdem Seine Exzellenz die Angelegenheit im ungar. Ministerrat zur Sprache gebracht hatte, zugekommen.

Hiernach ist von der früher beabsichtigten Einführung eigener Briefmarken für Ungarn Umgang genommen worden und es sollen vom 1. Mai, eventuell vom 1. Juni d. J. ab neue jedoch gleiche Postmarken in der Weise eingeführt werden, wie es in dem beiliegenden Entwurf des Art. 15 angedeutet ist.

Da hiernach jene Bedenken hinwegfallen, welche Euer Exzellenz nach den mir gemachten mündlichen Eröffnungen gegen die frühere Pronosition des ungarischen Handelsministeriums hegten, so glaube ich, daß gegen diese Fassung des Art. 15 um so weniger ein Anstand sein dürfte, als, wenn man es aus ökonomischen Rücksichten wünschenswert erachtet, die noch vorhandenen Vorräte an älteren Marken und Kuverts einige Zeit neben den neuen in Verwendung gelassen werden können.

Obwohl nun in dem Uebereinkommen ohnehin die Genehmigung den beiderseitigen Handelsministerien vorbehalten ist, sehe ich mich doch, um den Intentionen Euer Exzellenz nicht entgegen zu handeln, gedrungen, Euer Exzellenz um die Entscheidung zu bitten, ob ich das Uebereinkommen mit der obigen Bestimmung über die Briefmarken unterzeichnen kann.

Da die Unterzeichnung morgen abends stattfinden soll, so wollen Euer Exzellenz mir hierüber im Laufe des morgigen Tages eine telegraphische Mitteilung zukommen lassen."

(E. Müller tanulmányából, 18. oldal)

Priora.

6. ábra

A 8901/1046. sz. irat fordítása hivatkozott könyvem megjelenése óta elkészült (1. Sné: 7. sz. függelék). A levélben foglaltak világosan mutatják, hogy a bélyegkibocsátásról szóló két rendelet tervezete külön-külön készült, és csak egyeztetés céljából küldték meg. Az osztrák fél május 18-án már ismerte a magyar fél azon szándékát, hogy június 1-jén kívánja a bélyegeket forgalomba hozni:

„Az új levél- és hírlapbélyegeknek, az új levélborítékoknak az itteni cs. és kir. Állami Nyomda részéről történő leszállítása már megkezdődött, és a cs. és kir. Postagazdasági Igazgatás már a következő napokban képes lesz a magyar kir. postaigazgatóságoknak az új bélyegeknek és borítékoknak a mellékelt kimutatásokban feltüntetett, első (megközelítőleg egy havi) szükségletét kielégítő készleteket megküldeni.

Felkérjük a tekintetes Minisztériumot, hogy azokat az idevonatkozó keretelismervények megküldése mellett az említett Gazdasági Igazgatásnak utalja ki azzal a megjegyzéssel, hogy az új bélyegek és borítékok csak FOLYÓ ÉV JÚNIUS 1-jétől kerülnek forgalomba, a hermanstadti postaigazgatóság pedig szólítsa fel táviratilag az alája rendelt vajdasági és moldvai csász. és kir. postaügynökségeket, hogy a részükre olasz nyelven kiadott levélbélyegek első szükségletét hozzák a tudomására.

Mivel a tekintetes Minisztériumnak *az a szándéka,* hogy folyó év június 1-jétől Magyarországon és Erdélyben csak új formában készült borítékokat és bélyegeket árusítson, úgy a tekintetes Minisztérium a folyó évi április 2-i Egyezmény 15. cikkelye értelmében szíveskedjék felszólítani *az alája rendelt* postaigazgatóságokat, hogy vonják be és küldjék be az itteni Postagazdasági Igazgatóságnak valamennyi körzetükben a közönségnek el nem adott régi bélyegeket és borítékokat.

Az a szándékunk, hogy az itteni igazgatási területen az új bélyegek és borítékok mellett a régi formájúakat teljes felhasználásukig *forgalomban tartjuk.*

Az új bélyegek és borítékok kiadásáról szóló mindkét hivatalos közlönyben megjelenésre kerülő rendelet szövegének egyeztetése céljából felkérjük a tekintetes Minisztériumot annak mielőbbi közlésére, hogy folyó év június 1-től *meddig engedélyezik* a közönség által június 1. előtt megvásárolt és még annak birtokában lévő régi formájú bélyegeknek és borítékoknak *az ottani igazgatási területen történő felhasználást.* Azon leszünk, hogy az értesítés tervezetét mielőbb megküldjük a tekintetes Minisztériumnak." 1867. május 18-án Löwenthal, a miniszter helyett.

Verordnungen

für die

Oeſterreichiſchen Poſt-Aemter.

№ 28. Redigirt im Handels-Miniſterium. Dienſtag, den 28. Mai 1867.

Inhalt: Ausgabe neuer Brief- und Zeitungsmarken und Briefcouverts mit neuen Stämpelabdrücken.
Anhang: Beſtellungsbezirks-Aenderungen in Mähren. — Concurſe.

Ausgabe neuer Brief- und Zeitungsmarken und Briefcouverts mit neuen Stämpelabdrücken.

Zahl 9315-1101.

Es iſt beſchloſſen worden, neue Brief- und Zeitungsmarken und Briefcouverts mit neuen Stämpelabdrücken auszugeben.

Die neuen Briefmarken und Couvertsſtämpel ſind nicht wie bisher im Relief-, ſondern im Flachdruck ausgeführt, ſie ſind viereckig und enthalten in einem von Arabesken umgebenen kreisförmigen Felde das Kopfbild Sr. k. k. Majeſtät.

Unter dem Kopfbilde iſt der Werthbetrag in Ziffern mit dem Beiſatze „kr“ (Kreuzern), beziehungsweiſe „sld“ (soldi) angegeben.

Die Briefmarken und Couvertsſtämpel ſind, wie bisher, und zwar:

die zu	2	Neukreuzer	(soldi)	von gelber	Farbe,
„ „	3	„	„	„ grüner	„
„ „	5	„	„	„ roſarother	„
„ „	10	„	„	„ blauer	„
„ „	15	„	„	„ hellbrauner	„

die Couvertsſtämpel zu 25 Neukreuzer (soldi) von violetter Farbe.

Die Zeitungsmarken neuer Form ſind viereckig, von blaßvioletter Farbe und enthalten in einer mit Mäander-Verzierung umgebenen Kreisfläche den Mercurkopf.

In Ungarn und Siebenbürgen werden die neuen Brief- und Zeitungsmarken und die Briefcouverts ſchon vom 1. Juni l. J. ab ausgegeben; es iſt jedoch dem dortigen Publicum bis zum 15. Juni l. J. geſtattet, die in ſeinem Beſitze befindlichen Marken und Briefcouverts älterer Form zur Frankirung zu verwenden.

In den übrigen Theilen der Monarchie, daher auch in Croatien und Slavonien und in der ſerbiſch-banater Militärgränze werden die Marken und Couverts neuer Form erſt nach Erſchöpfung der vorhandenen Vorräthe an Marken und Couverts der bisherigen Form in Umlauf geſetzt.

Die neuen Marken und Couverts der einzelnen Kategorien ſind daher von den Marken-Hauptdepots der Poſtdirectionen an die Poſtämter, und von den Poſtämtern an die Privatverſchleißer und an das Publicum erſt dann zu verabfolgen, wenn die bezüglichen Marken und Couverts der bisherigen Form gänzlich aufgebraucht ſind.

Der Zeitpunct, von welchem ab dieſe letzteren außer Geltung zu kommen haben, wird ſeinerzeit bekannt gegeben werden.

7. ábra

Wien, den 25. Mai 1867.

A postai „Rendelvényekben" ben kiszi-
teendő:

Figyelmeztetés.

Az 1863-ik évi kiadásu, dombor nyo-
matu cs. k. sasos jelvénynyel ellátott
levél-, ujságjegyek és borítékok, melyek
a cs. kir és a határőrvidéki postaterülé-
ten ez idő szerint még érvényben van-
nak, f. é. Sept. 1-jétől kezdve a ~~kesz~~
forgalomból kirekesztetvén, ezen ha-
táridőn tul az ily értékjegyekkel
ellátott, vagy az ily borítékokba zárt
levelek bérmentesitlenek gyanánt
kezelendők

24/7 869.

Kiad fett

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

12541. 1869		
Kutfő	Tétel	Alapszám
	15.	12541.

K 169-1869-15-12

(4)

Nimes szöveg

Die bis jetzt in k.k. Postgebiete,
dann in der Militär-Grenze noch
giltig gewesenen Brief- und Zeitungs-
marken dann Briefcouverts der Emission
vom Jahre 1863 (: werden mit dem k.k. Adler
in Hochdruck :) von 1. September
l. J. gänzlich ausser Gebrauch gesetzt,
und daher von diesem Zeitpunkte
ab ~~stark~~ die mit solchen Werthzei-
chen versehenen oder in derlei
Couverts befindlichen Correspondenzen
als unfrankirt zu behandeln sind

24/7 869

Daniel

24/VII

8. ábra

Az Osztrák cs. Posta önálló rendelkezései a bélyegekről:

A régi kibocsátású posta- és hírlapjegyeket, valamint a bélyeges borítékokat — a gazdasági okok miatt — *továbbra is forgalomban hagyta* a készlet kifogyásáig. Ennek megfelelően a cs. kir. bécsi nyomdától korábban megrendelt régi jegyek leszállítását május 10-én még kérte.

Az új, 1867. évi kiadásokat a készlet kifogyásával *párhuzamosan adta ki* az osztrák postaigazgatóságoknak.

Az új bélyegek pontos forgalomba bocsátási napját nem jelölte meg. (7. ábra). — P. Nv. 616., Zahl 9315-1101

Az 1863. évi bélyegeket 1869. augusztus 31-ével kivonta a forgalomból, erről a magyar minisztériumot is értesítette. — Zahl 1594 1869. szeptember 4. (8. ábra)

A Magyar kir. Posta önálló intézkedéseiből:

1867. április 30-ával leltárt rendelt el az igazgatósági postai és letéti pénztáraknál, valamint a levél- és hírlapjegyek főraktárainál, *(9. és 10. ábra).*

— 23-1182., 1867. április 27. (Fik 169 "posta")

— 23-3532., 1867. (u.o.)

Az április 30-án lezárt leltárkészlet alapján intézkedett a régi levéljegyek Bécsbe történő visszaküldéséről, a felhasznált jegyek árának elszámolásáról.

— 23-3532/900. 1867. (FIK 169 "posta")

— 15-7750/2014, 1867. július (FIK 169 "posta")

A 15-4751/1193 sz. alapirattal elintézett levelezés az 1867. április 30-a előtti készletelszámolásokról

— 6832/1769/1868., H. M. 9333/2384, 5880/1536, 7083/1836, 15-5685, 5155/1298/1868, 8741/2238/1868.

1867. június 1-jével elrendelte az új értékcikkek (posta- és hírlapjegyek, bélyeges borítékok) használatát

— 23-1182/1867. április 27. (FIK 169 posta)

— 23-1559/1867. április 29. (u. o.)

— 23-2163/393/1867. május 30. (Rendeletek a magyar postahivataloknak 3. szám, 1867. június 1.)

— MTRT 62. sz. *(11. ábra)*

A régi posta- és hírlapjegyek, bélyeges borítékok érvényéről külön rendelkezett. A május 1-jéig elküldött *régebbi bélyegre* vonatkozó megrendelések kiadását engedélyezte, *a felhasználási és kicserélési határidőt június 15-ben határozta meg.*

— 23-1078 jelzett alatt (K 169 "posta"): 1837/273/1867. május 20. 8901/1046. május 28. 2189/362. május 26.

türelmi időt meghosszabbította 1867. július 15-éig.

— 23-1078 jelzet alatt (FIK 169 "posta"): 2992/375 sz. június 19.

Az 1871. évi kiadás előkészítésével párhuzamosan készletfelmérést végeztetett, majd az 1869. évi levelezési lapok a bécsi nyomdában történő további gyártását felmondta. *(12. ábra).*

Bécsből érkezett érdeklődés iratai:

— No 2522/288 1870. április 19.
— No 12049/1286 1870. július 15.
— No. 18698/2003 1870. szeptember 19. (K 169-1870-15-3500 jelzet alatt O. L.) *(3/A és 3/B sz. függelék).*

Összefoglalva: a két postaigazgatás bélyegekre vonatkozó rendelkezései önállóak, a forgalomba bocsátás, érvényességi idővel kapcsolatos döntéseik egymástól függetlenek voltak. Saját rendeleteiket csak egyeztetés, valamint ajánlás céljából küldték meg a másik minisztériumnak.

2468. szám.

Magas magyar királyi
Földmivelés-ipar és kereskedelmi
Ministerium!

Folyó évi Aprilis hó 27-én 1182 szám alatt kelt kegyes rendelet szerint következő kimutatások és számlák a mellékletben mély alázatossággal felterjesztetnek:

Szekérpostával átküldetnek

115 darab I. f. é. April hó 30-án lajstromozott kincstári tárgyaknak hivatalos leltárai, kétpéldányban.

2 darab II. a szekérszerek számadásai.

1 darab III. a posonyi posta gazdászati hivatalnak, nyomtatványokroli 4 havi számadása.

2 darab IV. a pozsonyi levél és hirlapjegy föraktár maradékának kimutatása.

2 darab V. a nyomtatványok maradéka lajstroma.

4 darab VI. a szekérszerek maradéka jegyzéke.

2 darab VII. kimutatása a pozsonyi posta igazgatósági kerületben lévő posta épületeknek.

2 darab VIII. a pozsonyi postaigazgatósági kerületben lévő posta szekerek létszáma.

Pozsony 1867-ik majus hó 16-án

kir. Postaigazgatóság.

V. rapítyhárosy
postaigazgató.

9. ábra

OSZÁGOS LEVÉLTÁR
K szekció

1627 szám
867

Magas magyar királyi
Ministerium!

1182 szám alatt April hó 27 dikiről kelt, magas rendelvénynek megfelelőleg alázatos tisztelettel feltegyesztetnek:

a) Az April 30 án eszközölt helybeli pénztári és levélbélyeg raktár megvizsgálásának munkálatai

b) April 30 ánál a debreczeni, aradi és nyíregyházi posta pénztáraknál a pénz és bélyeg mennyiségét kimutató jegyzetek

c) a nagyváradi, aradi, debreczeni és nyíregyházi postahivataloknál April 30 án bezárt számadásai a kocsi szerekről a maradványt kimutató táblával egyetemben

d) a nagyváradi, debreczeni, aradi és nyíregyházi postahivataloknál állomásozó kocsik kimutató táblája.

[illegible] 1867 marada, 1026 adag levélpecsés, 3 kötés, 5 [illegible], 14 [illegible], 881 darab [illegible], 10 d. [illegible], 24 darab [illegible]

e) az April 30 án bezárt nyomtatvány számadása a helybeli gazdászati hivatalnak a maradványt kimutató jegyzettel egyetemben

Nagyvárad Majus hó 12 án 867
az igazgató úr távollétében

Zobel Lipót
titkár

10. ábra

A m. k. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak 1867. máj. 28. kelt hirdetménye,

uj levél- s hirlapjegyek kibocsátása iránt.

Folyó évi junius 1 jétől a levelek és keresztkötésü levél-posta küldemények ugy, mint az előfizetés utján megrendelt, a szerkesztőségek által föladandó hirlapok szétkül désére, uj levél- és hirlapjegyek és jegygyel ellátott levél boritékok fognak használatba hozatni.

E részben a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi magyar királyi ministerium a következőket hozza köztudomásra:

1. Az uj levél- és hirlapjegyek, valamint a jegyekkel ellátott levélboritékok, Ő Felsége arczképét viselik.

2. A levél- és hirlapjegyek, valamint a boritékjegyek szine ugyanaz, mint a jelenleg forgalomban lévőké.

3. A jelenleg használatban lévő levél- és hirlapjegyek ugy mint a jegyes boritékok még junius 15-ig érvényben maradnak. Junius 16-tól kezdve pedig a régibb jegyekkel ellátott levelek és keresztkötésü küldemények, valamint azon levelek, melyek a régi jegygyel ellátott boritékokban adatnak fel, mint nem bérmentesitettek fognak kezeltetni.

4. A használaton kivül helyezendő levél- s hirlapjegyek és levélboritékok junius hó 15-ig a postahivataloknál uj jegyek és uj boritékokkal kicserélhetők; ezen határidőn tul kicserélésnek nem lesz helye.

5. A levél- és hirlapjegyek, valamint a jegyes boritékokra nézve fennálló szabályok, a mennyiben ezen intézkedés által nem módosittatnak, továbbra is érvényben maradnak.

Pesten, 1867. május 28-án.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. ministeriumtól

11. ábra

1261.

M. K.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Kimutatás

a levelezési lapok 1870 félévi kelletéről, az October 1-ig lehető szükségletről és esetén felesleyről

megrendelés után küldetett el a postaigazgatósági pénztárokrak (50 darabos) csomag.

1870 hó	Po zsony	So pron	Pest	Rassa	Nagy várad	Temes rár	Nagy szeben	Zágráb	öszesen
Januar	.	.	600	300	.	900	600	.	2400
Februar	900	.	1200	200	300	.	.	.	2600
Marcius	600	.	900	300	300	.	.	.	2100
Aprilis	.	.	1200	300	300	.	.	300	2100
Majus	600	.	1200	200	.	300	.	.	2300
Junius	600	.	1500	300	300	600	300	600	4200
öszesen	2700	–	6600	1600	1200	1800	900	900	15700

magkörelítőleg a valószínű szükséglet mutatkozik

1870									
Julius. Aug. Septbr.	1400	300	3000	700	500	500	300	300	7000

a pesti raktári készlet jelenleg magyar szövegű csomag 3010
német " " 520
öszesen csomag 3530

e szerint mutatkozik még szükséglet " 3470.

minthogy pedig a szövegre nézve a német bül 2/3. a magyarból 1/3 kell el, ennél fogva

K 150-1870-15-3500

9 ~~3~~ 4

a német sövegü lapból szükséges 4800 ccomag
a magyarból pedig felesleg marad 2200 "

Tekintve hogy Béczben kiszletkéjen van
magyar sövegü ccomag 4350.
a pesti felesleg hozzá 2200
= 6550.

német sövegü Béczben 21559
levonva a pesti szükséglettel
háron tónapra 4800 = 16759
marad még kiszletkéjen 23,309
mely össig 1871 éri Junius hó
végéig elégséges.

Pest 1870. Junius hó 27 kn.

[signature]

12. ábra

V. fejezet

Az 1867. évi első magyar bélyegek

Bérmunka a cs. kir. bécsi udvari államnyomdában

Az Ideiglenes postaegyezmény 15. §-ában rögzítették:

15. cikkely: 1867. május 1-től, vagy ha ez műszaki nehézségek miatt egyáltalában keresztülvihetetlen lenne, június 1-től mindenesetre új, a legmagasabb felség képét viselő és az értéket arab számokkal krajcárban feltüntető levéljegyek és bélyeges borítékok, továbbá értékjelzés nélküli hírlapjegyek kerülnek forgalomba mind az osztrák, mind a magyar postaigazgatóság területén, amelyek elkészítését a cs. kir. Kereskedelemügyi Minisztérium az előállítási költségek megtérítése ellenében az egyezmény időtartamára Magyarország számára is vállalja.

A magyar postaigazgatás kötelékébe lépő postaintézményeknél, valamint a magyarországi és erdélyi postaigazgatóságok bélyegraktáraiban május 1-jén, illetve június 1-jén még meglévő levélbélyegek és bélyeges borítékok átvételi elismervény ellenében Bécsbe, a posta gazdasági hivatalába visszaküldendők.

Az egyezményt aláíró osztrák miniszter költségtérítés ellenében, az egyezmény időtartamára vállalta, hogy a cs. kir. Udvari Nyomdában elkészítik az 1867. évi posta- és hírlapjegyeket, valamint postaértékcikkeket.

Ezen egyezmény alapján bélyegtervezetet készíttetett a nyomdával (P. Nr. 6349/732. 1867. április 9.)

„Az ügy szóbeli megtárgyalására való hivatkozással megkérjük az Udvari Tanácsos Urat arra, hogy a *lehető legnagyobb gyorsasággal* rajzokat készíttessen el és nyújtson be *új postabélyegek és hírlapjegyek számára,* mely utóbbiaknál emblémaként a már korábban is használatban volt *Merkur-fejet alkalmazzák.*

Az eddigi posta- és hírlapbélyegek, valamint értékbenyomatos levélborítékok előállítását be kell szüntetni."

A cs. és kir. Állami Nyomda a kereskedelemügyi miniszter szóbeli információja szerint elkészítette a tervezetet.

Bemutatom Edwin Müller már idézett tanulmánya erről szóló részét:

„9. April 1867 (P. N. 6349/732) der nachfolgende Auftrag an die Staatsdruckerei:

„Mit Beziehung auf die gepflogene mündliche Aussprache werden der Herr Hofrat eingeladen, Zeichnungen für neue Briefmarken und Zeitungsmarken, bei welchen letzteren als Embleme der schon früher im Gebrauch gewesene Merkurkopf anzunehmen ist, mit möglichster Beschleunigung anfertigen zu lassen und vorzulegen.

Die Anfertigung der bisherigen Brief- und Zeitungsmarken und gestempelten Briefkuverts ist zu sistieren."

1867. április 18-án — P. Nr. 7037/808 számon — levél kíséretében a tervezetet átküldték a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek:

„Az új bélyegek és értékbenyomatos levélborítékok részére, amelyek a f. év április 2-án kelt egyezmény 15. czikkének értelmében kerülnek bevezetésre, a *mellékelt* rajzot terveztük, amelyet Őfelsége rosszul kivitelezett arcképe kivételével teljesen megfelelőnek találtunk. Az ezen szereplő arcképet egy sikerültebb, továbbiakban mellékelt fénykép alapján kivitelezendővel kellene felcserélni.

Az arckép alatt szabadon hagyott helyen a bélyegek és borítékok értékszámjegyeit, a *közösen megállapított KR* hozzátételével — az utóbbit latin nagy betűkkel fogjuk elhelyezni.

Az Állami Nyomda Igazgatósága egyébként kijelentette, hogy műszaki okokból kívánatos és a munka meggyorsítása érdekében igen szükséges volna, a KR hozzátételét teljesen mellőznénk és egyedül csak az értékszámot állítanánk, amelynek itteni vélemény szerint semmi akadálya nicsen. Felkérjük a magyar kir. kereskedelmi minisztériumot, hogy *adja meg hozzájárulását* a bélyegeknek és borítékoknak a fenti információk szerinti elkészítéséhez és *döntésének a lehető leggyorsabb* közléséhez, mivel a bélyeg klisémetszése és a matricák elkészítése az elvégzett vizsgálatok szerint *legalább három hetet* vesz igénybe, és így az csak megfeszített erővel és mindennemű késlekedés kiküszöbölésével sikerülhet, ha akarjuk tartani az új bélyegek és borítékok számára *kitűzött* határidőt.

A hírlapbélyeg rajza még nem készült el, de azt a közeljövőben *potlólag be fogjuk mutatni Önöknek.*"

Die Staatsdruckerei fertigte nach den mündlichen Angaben des Handelsministeriums einen Entwurf an und legte ihn schon wenige Tage nach Erhalt des Auftrages in kurzem Weg vor. Das Handelsministerium übersandte diesen Entwurf am 18. April 1867 (P. Nr. 7037/808) dem ungarischen Handelsministerium mit folgendem Begleitschreiben:

„Für die neuen Briefmarken und Briefkuvert-Stempel, welche in Gemäßheit des Artikels 15 des Uebereinkommens vom 2. April l. J. eingeführt werden sollen, ist die mitfolgende Z e i c h n u n g entworfen worden, welche man mit Ausnahme deş schlecht ausgeführten Kopfbildes Seiner Majestät ganz entsprechend findet.

Das Kopfbild darin wäre durch ein gelungeneres nach der weiter beiliegenden Fotografie auszuführendes zu ersetzen.

In dem frei gelassenen Raum unter dem Kopfbilde wird die Wertziffer der Marken und Kuverts mit dem vereinbarten Beisatze KR. letzterer in großen lateinischen Lettern angebracht werden.

Die Direktion der Staatsdruckerei hat übrigens erklärt, daß es aus technischen Rücksichten wünschenswert und für die Beschleunigung der Arbeit sehr förderlich wäre, wenn von dem Beisatze KR ganz Umgang genommen und nur die Wertziffer allein eingestellt würde, wogegen, nach hierortigem Erachten kein Bedenken obwalten dürfte.

Man beehrt sich das k. ungarische Handels-Ministerium um die Zustimmung zur Anfertigung der Marken und Kuverts nach den obigen Andeutungen und um möglichstschleunige Mitteilung des gefaßten Beschlusses zu ersuchen, da die Gravierung des Stempels und die Anfertigung der Matrizen nach den gepflogenen Erhebungen an und für sich allein mindestens drei Wochen in Anspruch nimmt, und es daher nur bei Aufgebot aller Kräfte und Beseitigung jeder Verzögerung gelingen kann, den für die Ausgabe der neuen Marken und Kuverts festgesetzten Termin einzuhalten.

Die Zeichnung für die Zeitungsmarken ist noch nicht vollendet, wird jedoch demnächst nachträglich mitgeteilt werden.

Das ungarische Handelsministerium erwiderte am 22. April 1867 (Z. 1078):

„Auf das Schreiben vom 18. d. M. beehre ich mich zu eröffnen, daß ich das Kopfbild Sr. Majestät auf den neu anzufertigenden Briefmarken und Kuvert-Stempeln ebenfalls nach der Photographie ausgeführt zu sehen wünsche, dabei aber die Verzierung, wie sie die Zeichnung darstellt, etwas schmäler gewünscht hätte, um hiedurch an Raum für die Anbringung der Wertziffer mit dem Beisatze Kr. zu gewinnen. Nichtsdestoweniger bin ich in dem Falle, als sich hiedurch die technischen Schwierigkeiten allzusehr mehren und so etwa eine Verzögerung der Ausführung herbeiführen sollten, nicht abgeneigt, von dem Beisatze Kr. in der beabsichtigten Weise ganz abzusehen. Jedenfalls herrscht beiderseits der übereinstimmende Wunsch, daß das Stempelzeichen überhaupt, und vorzugsweise das Bildnis Sr. Majestät rein und gelungen ausgeführt werde."

Daraufhin erteilte das Handelsministerium der Staatsdruckerei am 27. April 1867 (P. Nr. 7333/851) den nachfolgenden Auftrag:

„Es wurde der Beschluß gefaßt, daß die Briefmarken und Briefkuvert-Stempel statt des Reichsadlers künftighin das Kopfbild Seiner Majestät des Kaisers, jedoch nicht wie bei der vorletzten Emission in weißem Relief, sondern in zeichnungsartigem Druck zu tragen haben. Für dieses wird eine Zeichnung nach der angeschlossenen Photographie, für dessen Einfassung und Verzierung die beiliegende Zeichnung bestimmt.

In dem freigelassenen Raum unter dem Kopfbild ist bloß die Wertziffer der Marken und Kuvert-Stempel mit dem Beisatze kr. oder bei den italienischen Marken sld. möglichst deutlich erkennbar einzusetzen. Um die Ziffer möglichst vergrößern zu können, dürfte es vielleicht notwendig werden, die vier Eckarabesken des Rahmens zu verkleinern und dafür die obere Mittelarabeske zu vergrößern.

A m. kir. kereskedelmi miniszter válasza az alábbi volt: (Z 1078):

„F. hó 18-i levelére hivatkozva közlöm Önökkel, hogy Őfelsége arcképét az újonnan elkészítendő postabélyegeken és értékbenyomatos levélborítékon a fénykép után *kívánnám ábrázolni,* de a rajzon látható díszítést valamivel keskenyebbre *kívántam volna, hogy ezáltal teret nyerjünk* az értékszámjegyeknek a KR. kiegészítéssel történő elhelyezésére. Abban az esetben, ha az elkészítés elhúzódásra vezetne, a KR-rel történő tervezett kiegészítéstől teljesen *el kell tekinteni.* Mindenesetre mindkét részről fennáll az a kívánság, hogy a bélyegen egyáltalán és kiváltképpen csak Őfelsége képe szerepeljen tiszta és sikerült kivitelezésben."

A magyar és osztrák miniszterek levele, annak teljes szövege Ing. E. Müller tanulmányának fordítása. (Die Postmarke, 1929.) (Lásd: 40. oldal.) A teljes tartalom, a levelek hangneme: — „adja meg hozzájárulását", „döntésének a lehető leggyorsabb közléséhez", „kívánnám ábrázolni", „keskenyebbre kívántam volna, hogy ezáltal teret nyerjünk" — két szerződő fél közötti kapcsolatot igazolja

1867. április 27-én az osztrák kereskedelmi minisztérium az alábbi megbízást adta az államnyomdának (P. Nr. 7333/851):

„Határozat történt arra vonatkozóan, hogy a *postabélyegeknek levélborítékok értékbenyomatainak a birodalmi sas helyett* a jövőben *Őfelsége a császár arcképét* kell feltüntetniük, de nem mint az utolsó előtti kibocsátáskor fehér dombornyomásban, hanem *rajzos nyomtatás formában.* Erre a célra egy mellékelt fénykép utáni rajzot, annak foglalatára és díszítésére pedig a mellékelt rajzot határoztuk meg.

Az arckép alatt szabadon hagyott részen *csak* a bélyegek és boríték-értékbenyomatok *értékszámjegyeit* kr. kiegészítéssel vagy az olasz bélyegeknél sld. kiegészítéssel lehetőleg világosan feltüntetni. A számjegyeknek lehetőség szerinti nagyítása érdekében talán szükség lehet a keret, a négy sarok arabeszkjének lekicsinyítésére és ennek fejében a felső közép arabeszkek megnagyobbítására is.

A postabélyegek és levélborítékok értékbenyomatai értékösszegei és színei változatlanok maradnak.

Ezeknek az információknak ismeretében az Igazgatóságnak azonnal nyomódúcokat kell az új postabélyegekhez és levélborítékokhoz készítenie és a próbanyomatokat benyújtania. Lehető leghamarabb be kell nyújtani a hírlapbélyegek rajzait is."

Az államnyomda teljesítette az utasítást és május 9-én a postabélyegek három, a hírlapbélyeg egy próbanyomatát megjegyzéseivel felterjesztette. Ugyanitt kérte a papírszükséglet gyorsított kiadását, hogy a gyártást május 12-én megkezdhesse.

A bélyegek kivitelezésével kapcsolatos további levelezések:

— a bécsi Állami Nyomda május 9-én kelt válasza (lásd: Magyar Bélyegek Monográfiája 3. kötet, 33. oldal).

— 8310/976. 1867. május 10-ei levél az Állami Nyomdának, amely a magyar kir. földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter változtatásokra vonatkozó kívánságait is tartalmazza. (Sné 88—92. oldalakon).

Az 1867. évi bélyegekkel kapcsolatos vita során ellenérvként merült fel az a tény, hogy a bélyegek „imprimálása" (gyártás előtti véleményezés, gyártás engedélyezése) elmaradt a magyar minisztérium részéről. Ezzel szemben az ismertetett iratok tartalma, a Magyar kir. Posta további bélyegkiadásainál követett gyakorlat mást igazol.

Az 1867. évi bélyegeket a két minisztérium közötti levelezés során tett észrevételek alapján kivitelezték. Ez a gyakorlat fennmaradt 1900-ig.

Az 1871. évi bélyegek tervezetei, az azon tett változtatások a Magyar Bélyegek Monográfiája vonatkozó fejezetében, valamint a Bélyegmúzeum állandó kiállításán látható dokumentumokon jól követhetők. *(13. sz. ábra.)*

Az 1874. évi szines számú krajcársorozat próbanyomatait Ő Felsége Ferenc József cs. és kir. megtekintés után, ugyancsak a vonatkozó iraton hagyta jóvá. *(14. sz. ábra.)*

A bélyegek mai gyakorlatának megfelelő „imprimálás"-t az 1900. évi Turul sor-tól találjuk meg. A kartonra ragasztott próbanyomatokat „kinyomtatható" szóval látták el, engedélyezve a gyártást. Az esetleges véleményezés, a bélyegkép módosítására vonatkozó megjegyzés is itt történt. *(15. sz. ábra)*.

Az 1871. évi postaértékcikkek történetének feldolgozása során a Bélyegmúzeum okmánytárának anyaga; minisztériumi iratok egy része, valamint dr. Czakó Elemér kutatási eredményei álltak rendelkezésre.

Ez utóbbi anyagban csak rövid részleteiben volt ismert (dr. Czakó Elemér által legépelt iratrészletek) a bélyegkiadás előkészítéséről szóló dokumentumok egy része.

Kutatásaim során a Pénzügyminisztérium „általános" anyagában találtam meg az eredeti dokumentumokat, amelyek tartalma az 1867. évi bélyegkiadásról is szól, ezért döntöttem úgy, hogy azokat teljes terjedelmükben közlöm.

2

3

10

15

5

5

5

5

5
Kr

10
kr

10
kr

10
kr

UNREIN JÁNOS ELFOGADOTT VÁZLATA

TERVNYOMAT

13. ábra

Megengedem, hogy á jelen előterjesztéshez mellékelt próbányomatok szerint ujpostai levéljegyek forgalomba hozattassanak.

Az erre vonatkozó legfelsőbb elhatározás tervezetét hódoló tisztelettel ide mellékelem.

Kelt Budapesten 1874. évi május hó 12-én

[illegible]

14. ábra

15. ábra

59322 sz.

Kinyomatandók oly módosítással, hogy

a.) az 1 filléres jegy a 6 filléresnek szürke színével állíttassék elő, s

b.) a 6 filléres jegynek a 3 filléres jegy vörös barna színe adassék, végül pedig

c.) a 3 filléres jegy a II sz. táblán l. betű alatt foglalt nyugalmi értékű jegy narancssárga színét kapja.

Budapest, 1899. szeptember 26-án.

pk. főigazgató

VI fejezet

Az 1871. évi bélyegkiadás

Bérmunka a budai államnyomdában:

A magyar közigazgatás újjászervezése egyre több magyar nyelvű nyomtatvány bevezetését tette szükségessé. Az Egyetemi Nyomda kapacitása ehhez kevésnek bizonyult, szükségessé vált egy új hazai nyomda létesítése.

A nyomda felügyeletét ellátó pénzügyminisztérium vezetője gr. Lónyay Menyhért ez ügyben kereste meg báró Eötvös József, m.k. vallás- és közoktatásügyi minisztert.

31853 (8. k.) 1867.

Nagyméltóságú báró Eötvös József m.k. vallás- és közoktatási miniszter úrnak, Budán

„A közigazgatásnak jelen átalakulásai időszakában a budai egyetemi nyomda a hivatalos nyomtatványok szükségletének növekedése folytán az ebbeni igényeknek többé nem felelhetvén meg, tekintettel a sok magánnyomdászokra nem igen bízható, nyomtatványokra egy államnyomdának Budán leendő felállítása kívánatos volna.

Ennél fogva, miután a f.é. január végéig működő temesvári fiók államnyomda a szükséges gépek, sajtók és egyéb nyomda elrendezéséhez tartozó szerekkel ellátva van és ezek elárusítása nagy veszteséggel járna, ezen nyomdának Budára leendő áttételét elhatároztam.

Ezen intézet elhelyezésére a Buda várbeli 1117 számú m. kir. egyetemi alap tulajdonát képező házban jelenleg a m. k. műegyetem által elfoglalt 18 terem, 4 szoba, 1 konyha, s 1 nagy műhelyből álló helyiségek legalkalmasabbak lévén van szerencsém ezen helyiségek átengedése végett Nagyméltóságodhoz fordulni, mi szerint az ebbeli intézkedését, valamint az átengedés módozatairól becses nézetét velem közölni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte kifejezését.

Budán 1867. szept. 28."

1869. július 12-én kelt, 14 482 számú levelében a pénzügyminiszter már az államnyomda felállításáról, működésének megkezdéséről értesíti a minisztériumokat, ezek között a m. k. földművelés-, ipar, és kereskedelemügyit. *(1-4. sz. Függelék).*

52522 sz.
VIII

M. KIR.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Nagy Méltóságú Minister Úr!

A Katoszteri könyvnyomda intézetnek 9 é. december 10-én 707. szám alatt kelt jelentése szerint szándékában volna Nagyméltóságodnak a levél bélyegek, bélyegzett levél borítékok, és a nyilt levelezési lapokat ezentúl a nevezett intézetben gyártatni.

Miután ezen az államnyomdával egyesítendő intézetben a bélyegek, váltóürlapok, és igérvények készítetni fognak, és miután e czélra nézve az illető helyiségek alkalmasítása, és az intézet felszerelése iránt szükséges tárgyalások már folyamatban vannak, van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelet teljesen felkérni, miszerint a fentérintett a postabélyegek illeni gyártása iránt fenfargó szándéka tekintetében mielőbb határozottan nyilatkozni méltoztatnék, hogy ehhez képpest ugy a helyiségek alkalmasítása, mint pedig a szükséges beszerzések tekintetében idéje korán kellőleg intézkedhessem.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitásál.

Kelt Budán 1869 december hó 23-án

[illegible]

16. ábra

A nyomda felszerelése ekkor még a postai értékcikkek gyártására nem volt alkalmas, így csak nyomtatványok előállítására ajánlkozott.

Az Országos Levéltár F.I.K./169—1870—15—3500 jelzete alatt talált, gr. Lónyay Menyhért és Gorove István az 1871. évi bélyegkibocsátás előkészítéséről szóló levelezése azt igazolja, hogy nem Gorove István kezdeményezte a bélyeggyártást.

A levelezés tartalma egyértelműen igazolja azt, hogy a budai államnyomda (ma: Állami Nyomda) nyomtatványok gyártására létesült. Később rendezték be úgy, hogy bélyeggyártásra is alkalmas legyen, miután Gorove István úgy döntött, hogy a bécsi bérmunkát megszünteti.

Az 1871. évi bélyegkibocsátás

Gr. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter első alkalommal 1869. december 23-án, 52 822/VIII. számú levelében kereste meg Gorove István földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztert. (16. ábra).

Gorove István 1870. január 7-én kelt (24 864/4920/1869)levelében (levéltervezet 5. sz. függ.), így válaszolt:

„Van szerencsém Nagyméltóságod múltévi december 23-án 52,822 sz. a hozzám intézett becses átiratra tisztelettel válaszolni, hogy a postai levéljegyek, bélyeges borítékok, bélyeges postai utalványok és levelezési lapok gyártását készségesen engedem át a magy. államnyomdával egyesítendő Kataszteri könyomda intézetnek, — föltéve, hogy *a kiállítási árak a bécsi cs. kir. államnyomdának* mellékelt jegyzékben elősorolt ily *árait meg nem haladják*.

Határozott szándékom továbbá a magy. kir. postaigazgatás számára a cs. kir. postaigazgatás levéljegyeitől való *megkülönböztetés végett — minthogy az egyenlő jegyek használata visszaélésekre adhatna* alkalmat az eddiginél némileg eltérő jelvényű levéljegyeket, borítékokat, postautalványokat és levelezési lapokat készíttettni, (s már a folyó év július hó 1-én forgalomba hozni). Ez okból szükséges, hogy a kataszteri könyomda intézet a folyó évi június hó végével a nevezett tárgyak kiállításához szükséges szerekkel's metzvényekkel ellátva 's gyártás megkezdésére képesítve legyen.

A levéljegyek jevénye iránti megállapodás végett szíveskedjék Nagyméltóságod a kataszteri nyomda szakvezetőjét kivel a postaosztály vezetője e tárgy iránt múlt hó elején értekezett ezen minisztérium postai szakosztályához utasítani, hogy a minták elkészítése iránt a megállapodás szerint haladék nélkül intézkedhessem.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Pesten 1870. évi január hó 7-én

miniszter helyett:
államtitkár"

4781. szám.
VIII.

M. KIR.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Nagy Méltóságú Minister Úr!

Folyó hó 1én 24864. sz. a. hozzám intézett becses válaszában készséget méltóztatott kifejezni aziránt, hogy a szükséges levél bélyegek, bélyegzett levélboritékok levelezési lapok s. t. b. gyártását hajlandó lesz a m. kir: államnyomdával egyesitett katasteri könyomdának átengedni, ha az itteni kiállitási árak a cs: kir: bécsi államnyomdának – /: becses átiratához tévedésből be nem mellékelt :/ – árjegyzékében kitett e nembeli árakat meg nem haladják.

Ugy vélem hogy az államnyomda a kivánt nyomtatványokat mindenesetre a bécsi cs. kir: államnyomdának, általam ugyan nem ösmert, árain előfogja állithatni, de ez nem lehet vonatkozással azon változásokra, melyeket Nagyméltóságod az érintett nyomtatványokban, megkülömböztetés végett elrendelni szándékozik, és melyek az előállitási költséget a bécsi cs. kir: államnyom

Nagyméltóságú. Gorove István
magyar királyi földmivelési ipar és kereskedelmi minister úrnak
K 169-1870-15-3500 Pesten.
1870 5

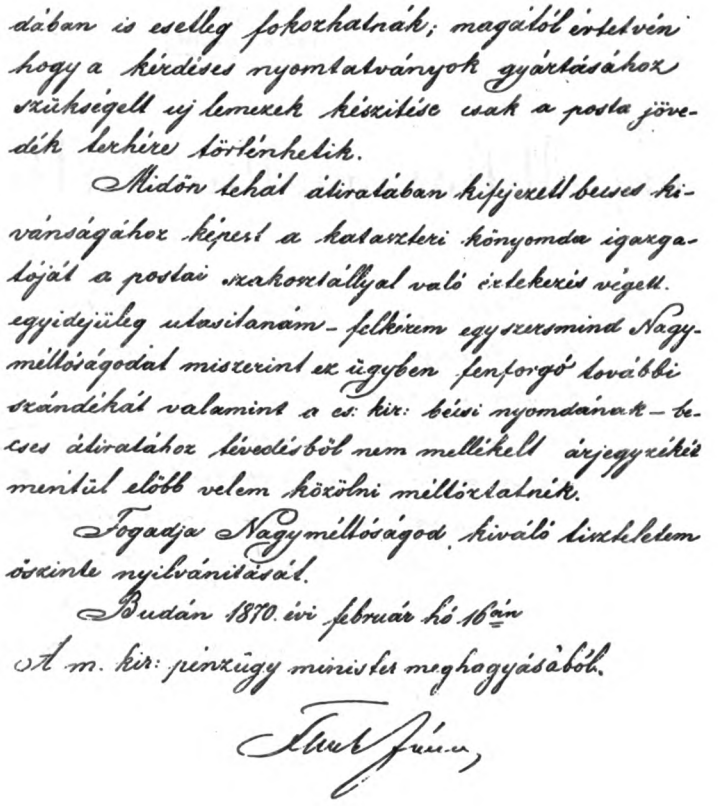

dában is esetleg fokozhatnák; magától értetvén hogy a kérdéses nyomtatványok gyártásához szükségelt uj lemezek készitése csak a posta jövedék terhére történhetik.

Midőn tehát átiratában kifejezett becses kivánságához képest a kataszteri könyomda igazgatóját a postai szakosztállyal való érintkezés végett egyidejüleg utasitanám – felkérem egyszersmind Nagymélóságodat miszerint ez ügyben fenforgó további szándékát valamint a cs: kir: béesi nyomdának – becses átiratához tévedésből nem mellékelt árjegyzékét minél előbb velem közölni méltóztatnék.

Fogadja Nagymélóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budán 1870. évi február hó 16án

A m. kir: pénzügy miniszter meghagyásából.

17. ábra

Gr. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter a fenti levélben felsorolt tárgyak gyártását csak a postajövedék terhére tudta vállalni, mint azt 4871/VIII. sz. levelében írja. *(17. ábra.)*

Gervay Mihály válaszában az alábbiakat közölte:

3500/696 szám *(6 sz. függelék)*.

„A f. évi február 16-án 4781. sz. kelt becses átiratára van szerencsém Méltóságodnak tisztelettel válaszolni, hogy az ez idő szerint a bécsi állami nyomdaintézet a m. kir. postaigazgatás rovására egy-egy 100 db levél és hirlapjegyet tartalmazó lapot 4 krért, 100 db jegyes borítékot 50 krért, 100 db levelezési lapot 20 krért állít ki, s ezen árakat óhajtanám jövendőre zsinórnélkül fölállítani, s megtartani.

A bécsi állami nyomdaintézet a fennebbi tárgyakat *a szabad alku útján* megállapított árakon minden mellékköltség fölszámítása nélkül állította ki, s szállította Pestre, ezen oknál, valamint ezen általános szokásnál fogva miszerint a valaminek előállításához szükséges beruházást mindenkor az az illető vállalkozó vagy az intézet fizeti be, nem osztom Nagyságodnak azon nézetét miszerint a fentebb elősorolt postai tárgyak kivitelezéséhez kívánható szerelvények, lemezek stb. a postaigazgatás rovására lennének befizetendők.

Egyébiránt a tekintetben a további tárgyalást s javaslattételt a vezetésem alatti minisztérium postaosztályára bíztam, s ismételve kérem Nagyméltóságodat, hogy e czélból egy vagy két megbízottat mielőbb ide utasítani szíveskedjék.

Fogadja, 1870. III. 4. Danielik, Gervay"

Mint az eddig ismertetett levelezés is mutatja az 1871. évi értékcikkek gyártását hosszas előkészületek után kezdték meg.

Az Állami Nyomda és a postaigazgatás vezetője (ez utóbbi Gervay Mihály a miniszter megbízásából), „Egyezmény"-ben rögzítették a gyártás, megrendelés, szállítás, valamint a számlázás rendjét. Mindezek megváltoztatása, csak a felügyeletet ellátó miniszterek jóváhagyásával történhetett.

Az „Egyezmény"-t Budán 1871. szeptember 28-án, Pesten 1871. október 10-én jóváhagyta a pénzügyminiszter, valamint a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter is. *(11. sz. függelék.)*

Az 1871. évi postautalványok, levelezőlapok már február 15-én, a bélyegek májusban forgalomba kerültek, tehát az „Egyezmény" aláírása előtt.

Az 1871. évi dokumentumok is igazolják, hogy az 1867. évi bécsi gyártás bérmunka volt, két állam minisztériumai közötti megegyezés alapján készült a bécsi Állami Nyomdában.

1871-ben a földmívelés, ipar és kereskedelemügyi miniszter úgy döntött, hogy a *bécsi bérmunkát megszünteti* ugyanakkor *a budai Állami Nyomdának ad megbízást.*

Új történeti dokumentumok az 1867. évi bécsi bérmunkáról szóló számlák, azok elszámolási rendjét ismertető iratok. Az 1867. évi és az 1871. évi bélyegmegrendelés, -számlázás és -elszámolás rendje azonos volt.

A dokumentumokat összehasonlításban ismertetem.

VII. fejezet

Az önálló pénzügyi igazgatás és annak postaügyi vonatkozásai

A számviteli rend alakulása:

1867. március 8-án az osztrák és a magyar pénzügyminiszterek az „Ideiglenes Pénzügyi Egyezmény"-ben rögzítették a két állam pénzügyi kormányzására vonatkozó megegyezésüket.

Biztosítani kívánták a pénzügyi kormányzás zavartalan folyamatosságát, mindaddig, amíg a birodalmi tanács és az Országgyűlés törvényhozása által elfogadott törvények alapján megállapítható lesz a két állam „részvételi módusa", valamint „közös tartozásból" Magyarország részesedése.

A két független állam évek óta tartó közös pénzügyi kormányzását oly módon szabályozták, hogy egy 1867. január 1-jétől 1867. december 31-éig tartó „Conto Corrent" (folyószámla) nyitottak meg, mint a Magyar Pénzügyminisztérium követelését, *ugyanúgy, mint más külországok számára.* (Ideiglenes Pénzügyi Egyezmény vonatkozó cikkeit l.: a II. fejezetben).

Már 1867. február 5-én ex 20 429/ex 1866. számú rendelettel a Központi Könyvvivőség helyett felállították a Postaszakszámvevőséget.

Az Ideiglenes Pénzügyi egyezményre hivatkozva szabályozták a postaintézetek számvevői, pénztári és ellenőri gyakorlatát (Verordnungen 11. és 15. szám, Rendelvények a magyar postahivatalok számára 5., 6. és 11. sz.)

Az „átmeneti időszak"-ra szóló Ideiglenes Postaegyezményben rögzítették:

— a kölcsönös postaforgalomból eredő bevételek kezelését (4. §);
— a magyar postának külföldi forgalomból eredő bevételének elszámolási módját (5. §);
— a szállítási díjakból eredő postajövedelem elszámolási rendjét, amely egyben a vasúti és gőzhajózási forgalomra is érvényes volt (7. és 8. §).

Az osztrák és magyar szakszámvevőség feladatát a 13. §-ban foglalták össze:

13. §. A két posta számvevősége közli egymással a közös postaforgalom adatait. Minthogy az 1867. évi költségvetés végelszámolását a cs. legfelsőbb számvevőség állítja össze és az 1867. évi postajövedék a birodalom mindkét országában a végelszámolás egyik tételét alkotja, a magyar kir. Minisztérium, az osztrák és magyar pénzügyi kormányzat által kötött egyezmény 14. §-a értelmében, az 1867. évi postaügyi elszámolásokat és kimutatásokat kívánságára bármikor rendelkezésére bocsátja a legfelső számvevőségnek.

A magyar postaigazgatás részére vállalt beszerzések számlái a két kereskedelmi minisztérium közötti elszámolás egyik tételét képezték (Ideig. 14. §)

A „végelszámolás" módját, valamint az 1867. május 1-je után befolyt postajövedelem elszámolási rendjét a „Végleges Postaegyezmény"-ben kívánták rendezni (Ideig. 17. §).

Az osztrák—magyar kereskedelmi miniszteri levelezések tartalma, s a dokumentumok mellékletei igazolják, hogy az 1867. május 1-jét követően az Ideiglenes Postaegyezményben rögzített elszámolási, számviteli gyakorlatot követték.

1867. szeptember 1-jétől Horvát-Szlavónia pénzügyi igazgatása a magyar pénzügyminisztérium alá került. Az átmeneti időszakra történt osztrák—magyar megállapodások érvénye e területekre is kiterjedt. *(l: 8. sz. függelék.)*

VIII. Fejezet

Az 1867. évi bélyegek megrendelése, számlázása

A magyar postai értékcikkek megrendelésének alapja tehát az osztrák—magyar Ideiglenes Postaegyezmény 15. cikkelye volt. A bélyegek *költségtérítés ellenében* történő gyártását és szállítását ezen egyezmény lejártáig vállalta a cs. és kir. kereskedelemügyi minisztérium.

A megrendelés menetéről, arról, hogyan alakult ki a magyar Országos Gazdászati Hivatal, könyvem I. kötetében írtam (S. J.-né 134—153. oldal).

A 146. oldalon lévő táblázat alapján összefoglalva:

a) a postaigazgatóságok rendelésüket a magyar kereskedelmi minisztériumnak küldték (korábban közvetlenül Bécsbe);

b) a pesti postaigazgatóság, mint ideiglenes postagazdászati hivatal (1867. augusztus 3-ától) — a hozzá beérkezett postaigazgatósági igények alapjan —, szintén a magyar kereskedelmi minisztériumnak küldte meg összesített rendelését;

c) az Országos Gazdászati Hivatal rendelte meg (1867. november 16-tól — a fenti úton — a postaigazgatóságok összesített igényét.

A magyar kereskedelmi minisztérium előjegyzés után az osztrák ker. minisztériumhoz továbbította a rendelést.

A megrendelés nyugta—ellennyugta kíséretében történt. A magyar ker. minisztériumon át küldött rendelés (nyugta—ellennyugta) *egyúttal a minisztérium szakszámvevői osztályánál is előjegyzésre került.*

A bélyegigénylést az ellennyugtával küldték meg, amely elszámoláskor a számadás melléklete volt. Az igénylések — mindkét minisztériumnál történő — előjegyzését a bélyeggyártás költségének elszámolása tette szükségessé. *(1. 18. A. B C. D. ábra.)*

A bélyeggyártás költségeinek számlázása:

A bécsi cs. kir. Udvari nyomda felügyeletét az osztrák pénzügyminisztérium látta el, a nyomda az általa megszabott árakon dolgozott.

A magyar rendelést az osztrák kereskedelmi minisztériumtól a Postagazdasági Hivatal (Postökonomie Verwaltung) kapta, és az küldte meg Magyarországra. Ez megfelelt az Ideiglenes Postaegyezmény 14. §-ában megfogalmazottaknak.

11.736 szám
1867

17.535
1916

NAGY MÉLTÓSÁGÚ M. K. MINISTERIUM

Mellékelten a nyugla és ellennyugla az illeni föraktár által szükségelt levél- és hirlap-díjjegyek, úgy díjjegyes levélbritékekről kegyes sikerédités végett mély tisztelettel felterjesztetik.
Kelt Pesten 1867 October hó 2-án

Zugerkánolyan
ministeri tiltáz

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Nagyváltlagot szám: 8074 szám
III. osztály 2122
2. szakosztály

A beadvány: száma: 11736.
kelte: 167 2/10
beérkezése: 0 2/10

Tárgy:
A m. k. pesta igazgatóság Pesten kiesztimbetei kér 10000 db lap 5 frs levéljegyek, 2000 csomagot 5 frs a britékek, 10000 lap ujság tálgyegyek lapokat 1 frs 5 fszen.

Nagyváltlagot szám:

Határidő:
Kiadó hivatalba érkezett: 3/10
Másolta: 3/10
Összeolvasta: 3/10
Kiadatott: 3/10
Az igtató hivatalban kivezettetett: 3/10
Irattárba érkezett:
Előtrat száma:
Utóirat száma: 8257 167
2149.

Der
das löbliche kk. Ministerium
für Handel und Volkswirth
in Wien

Man beehrt sich das kk. Ministerium ergebenst zu ersuchen, für das Briefe Haupt dapôt der hiesigen Direction der Kaiserlichen Leopoldstadt ~~[illegible]~~ [illegible] ausgewachsenen Fassung von bezeichneten Erdbeeren an Briefe und Zeitungs-Marken an Briefe Couverts fälligst ~~[illegible]~~ zu verlangen.
Pest am 3 Octob 1867
[illegible]

Ein
das löbliche Königl. ung. Ministerium für Landwirthschaft, Industrie und Handel in
Pest.

23 8074.

8074	1867	
Kutfő	Tétel	Alapszám
	23	8074.

Über die geehrte Note vom 3. l. Mts. Z. 8074, wird die Post-Ökonomie-Verwaltung gleichzeitig angewiesen, die bestellten Marken und Couverts alsogleich nach Pest abzusenden.
Wien am 5. Oktober 1867.
Für den Minister
[illegible]

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Nyilvántartási szám 8953 ex 1887
2358.
III. osztály
2. ügyosztály

Ügyintéző előadói szám

A beadvány { száma: 12496 / kelte: 1887 10/10 / beérkezte: „ 20/10.

Tárgy:

Határidő:
Kiadó hivatalba érkezett: 22/10.
Másolta: 23/10
Összehasonlította: 23/10
Kiadatott: 23/10

Az igtató hivatalban kivezettetett: 23/10

Irattárba érkezett:

Előirat száma: 8257

Utóirat száma: 4

A m. kir. posta igazgatóság Pestre 3000 darab 2 krosa bélyeggel ellátott levélboritékokból 3000 darabot megküldetni kér.

Mar. Ország Pest város Főispánja kéri a Földmivelési Ipar és Kereskedelmi M. Kir. Ministeriumot, hogy a Pesti Kir. Posta Igazgatóság részére 3000 darab 2 krosra szóló bélyeggel ellátott levélboritékokból 3000 darabot megküldetni kegyeskedjék.

Pest, 1887 okt. 22.

8953 1887

Kutfő	Tétel	Alapszám
	23	8094.

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Nyilvántartási szám 8574 ex 1887
2257
III. osztály
2. ügyosztály

Ügyintéző előadói szám

A beadvány { száma: 12166 / kelte: 1887 11/10. / beérkezte: „ 14/10

Tárgy:

Határidő:
Kiadó hivatalba érkezett: 14/10
Másolta: Szűcs 19/10
Összehasonlította: 14/10
Kiadatott: 14/10

Az igtató hivatalban kivezettetett: 14/10

Irattárba érkezett:

Előirat száma:

Utóirat száma: 8929

A m. kir. posta igazgatóság Pestre 3000 darab 2 krosra szóló bélyeggel ellátott levélboritékokból 3000 darabot megküldetni kér.

Mar. Ország Pest város Főispánja kéri a Földmivelési Ipar és Kereskedelmi M. Kir. Ministeriumot, hogy a Pesti Kir. Posta Igazgatóság részére 3000 darab 2 krosra szóló bélyeggel ellátott levélboritékokból 3000 darabot megküldetni kegyeskedjék.

Pest, 1887 okt. 14.

8574 1887

Kutfő	Tétel	Alapszám
	23	8574.

Ausweis

Monate October 1857 der königl. ung. Postkasse in Pest [illegible] Brief- & Zeitungsmarken, dann Briefcouverts

	Briefmarken Stück zu 100 Stück Postkreuzer					Briefcouverts versiedelt mit 100 Stück Postkreuzer					Zeitungs Marken Stück zu 100 Stück
	2	3	5	10	15	3	5	10	15	25	
	Kreuzer					Kreuzer					
Pest	3000		10000				5000				10.000
[illegible]											
[illegible]											
[illegible]											

[illegible] Kk. priv. Oekonomie Verwaltung
Wien am 31. October 1857.

V. [illegible]

[illegible]

Az Országos Levéltárban őrzött számlák elszámolási rendje dokumentálja, hogy ez esetben a két állam postaigazgatása között vállalt és szerződésbe foglalt beszerzések elszámolása e szerződésben rögzített módon történt.

Az Ideiglenes Postaegyezmény 13. §-a az Ideiglenes Pénzügyi Egyezmény 14. §-ára hivatkozva intézkedik az 1867. évi postaügyi elszámolásokról, számadásairól.

A bélyegeket, bélyeges borítékokat, postai nyomtatványokat, azok gyártási költségét, valamint mindazon hivatali szükségletek (kocsikenőcs, postakocsi, zsineg stb.) beszerzési árát, amelyet a bécsi Postagazdasági Hivatal küldött, havonta számlázták.

A számlákat a magyar kereskedelmi minisztérium kapta meg, ugyanígy az összesített számlákat is, amelyek végül a szakszámvevőségi osztályhoz kerültek.

4652/1174. sz. irat (FIK 169 „posta" 15-3577) a két fenti előiratra hivatkozik: *(7. sz. függelék).*

„A bécsi cs. k. kereskedelmi minisztérium a f. év március 6-án 18 868/2026 és 1867 (:3577/894 868:) sz. a. ide intézett átirata kapcsában *5 × 5 kimutatást* közöl azon levélbélyegek, levélborítékok, újságbélyegek, s nyomtatványok, s azok előállítási költségeiről, melyek *az 1867. évi október, november, december hónapban* a bécsi posta gazdászati hivatal által a m. k. posta intézet számára megküldettek." *18. sz. ábra.)*

A számlák felirata: „Kimutatás az 1867. (október, november, december) havában a m. kir. Postapénztár részére szállított levél- és hírlapbélyegekről, továbbá levélborítékokról."

Az 5 havi rendelésről szóló összesített számlát az alábbi levél kíséretében küldte meg az osztrák minisztérium.

Az osztrák minisztérium átirata:

18 868/2028/1867. sz. irat (fordítása)

Az összesített számla címe „A Magyarországra küldött anyagok, kellékek, nyomtatványok pénzbeli értékéről, továbbá a leszállított levél- és hírlapbélyegek, valamint levélborítékok előállítási költségeiről" szólt, 1867 májustól szeptemberig tartó időszakról.

„Hivatkozva a május 16-i 8030/951. sz. jegyzékre tartom szerencsémnek, hogy ide mellékeljek egy összeállítást azokról a pénzösszegekről, amely 5 havi időtartam alatt 1867. májustól szeptemberig a Magyarország számára adott kellékek, nyomtatványsorozatok, valamint a leszállított levél- és újságbélyegek és bélyeges borítékok előállítási költségét előzetes szíves tájékoztatás végett azzal a megjegyzéssel küldöm meg, hogy ebben az előző esztendő szeptember hóban a Civil Horvátország és Szlavónia részére leadott tételek nem foglaltatnak benne." (8. sz. függelék.)

23—3577/894, 1868. irat záradéka:

„A cs. kir. kereskedelmi minisztérium Bécsben megküldi a megrendelt hivatali szerek árának kimutatását."

1867. augusztus 21-én — az osztrák pénzügyminisztériummal megkötött egyezmény értelmében — a magyar kormány átvette Horvát-Szlavónia pénzügyi igazgatását. A Civil Horvát és Szlavón területekről befolyt pénzösszeget (kiadásokat) a magyar állampénztárnak szolgáltatták be, elszámolásuk magyar számlára történt (MTRT 110. sz.). Ezek között e terület postajövedéke is, ebben az igényelt bélyegek gyártási költségének számlája, valamint az eladott bélyegek pénzértéke, egyéb más postai hivatali szerek között.

Erre utalt a m. kir. kereskedelmi miniszternek szóló levelében az osztrák miniszter.

A beszerzésekből eredő számlák költségvetésen belüli elszámolása:

Az újonnan feltárt ügyiratok tartalmából pontosan követhető, hogy az I. és II. félévi hitelkeret kezelése hogyan változott.

Magyarország és Erdély postaigazgatóságai a felügyeletét gyakorló m. kir. kereskedelmi minisztériumtól kapott meghatározott költségvetési kereten belül gazdálkodhattak. (K 169 „posta" 23-1886)

A postaigazgatóságok 1867. április 30-áig a bécsi minisztérium szakszámvevősége felé számoltak el. A hátralékok elszámolása 1867. május 1. után is az osztrák minisztérium felé történt. (K 169 „posta" 23-2436/329)

Az újonnan feltárt levéltári iratok tartalmából pontosan követhető a fent említett gyakorlat, az I. és II. félévi költségvetési elszámolás alakulása.

A *23-3166/792, 23—3168* iraton a pesti postaigazgatóság I. félévi számadásáról, annak a bécsi postaszakszámvevőség által történt megvizsgálásáról olvasunk. Utasítást ad arra, hogy a továbbiakban hogyan kezeljen.

A 6261/1666/1867. szeptember 25-ei irat (FIK 169/23-1886) a határőrvidéki postahivatalok költségvetését tárgyalja.

Az 1867. évi költségvetést (1867. I. félévét), 1867. május 1-jéig Bécsben vezették, a II. félévi hitelkeretet a független magyar minisztérium részére áttették.

Az 1886/291/1867. sz. iraton a cs. kir. kereskedelmi és a népgazdasági minisztérium Bécsben „átteszi az 1867. évi költségvetésnek két példanyát és kimutatást azon összegről, amely ezen költségvetésből a magyar postaigazgatás részére rendelkezhető." *(9. sz. függelék.)*

Ezen irat tanúsága szerint a II. félévi költségvetési kerettel a magyar kereskedelmi minisztérium rendelkezett, ennek értelmében adott utasítást a postaigazgatóságoknak arra vonatkozólag, hogy a költségvetésen belül hogyan gazdálkodjanak, valamint az elszámolás rendjéről intézkedett.

A számlák elszámolása:

Az 1867. évi beszerzések:

Az ideiglenes, majd a végleges postaegyezmény részletesen tartalmazza a két postaigazgatás közötti elszámolás rendszerét. A gyakorlat ennek megfelelt.

1867. április 30-áig, a magyar igazgatás térítés nélkül kapott mindent Bécsből (pl. leltár alapján átadott postahivatali felszereléseket), ezt követően pedig mindent költségtérítés ellenében. (Ideiglenes postaegyezmény és végleges postaegyezmény 14., 15. és 18. cikkelyei.)

„14. §. A bécsi Postkurs Bureau — további utasításig — a magyar ker. minisztériumnak a szükséges adatokat és segítséget megadja. Ugyanígy a posta gazdasági hivatala a magyar minisztérium óhajára a forgalmi eszközök és hivatali szükségletek beszerzéséről térítés ellenében gondoskodik."

A magyar kereskedelmi minisztérium 3577/894 sz./1868. sz. iratával a minisztérium számvevő osztálya kapta meg az összesített számlát „megvizsgálás és esetleges jelentéstétel végett", majd ezt követően állította össze a „Főkimutatás"-t *(19. sz. ábra.)*

Ennek első tétele a költségvetés kimutatás utolsó rovatán található összeg: a magyar minisztérium rendelkezésére álló hitelkeretek összege.

A felmentés két tételből áll:

— a hazai beszerzésekből eredő kiadásokból;

— az osztrákoktól Magyarországnak átadott tárgyak pénzértékéből, mint kiadásból.

(Ez utóbbi tételei megegyeznek az Összesített számla azonos elnevezés alatt elszámolt összegeivel).

A hivatali szükségletek c. alatt kerültek elszámolásra a posta- és hírlapbélyegek, valamint a bélyeges borítékok költségei, vagyis a *bérmunka díja.*

A minisztérium szakszámvevő osztályának vezetője a Főkimutatással kapcsolatban az alábbiakat írta az ügyiratra:

„Az itteni előjegyzetek szerint és a cs. kir. kereskedelmi minisztérium szakszámvevőségétől nyert összeállításból szerkesztett ide mellekelt az 1867. évi május 1-től fogva ez ideig előfordult és az idei évre intézkedésre volt hitelből viselendő költségeket tartalmazó főkimutatás, mely azon alázatos megjegyzéssel terjesztetik elő, hogy a cs. kir. kormány által viselt 31 386 f 75 knyi összeg itt helyütt előjegyeztetett."

Pesten, 1868. március 13-án

A megtörténendő végelszámolásig megjegyzéssel tette a minisztérium irattárába.

A végelszámolásban a költségtérítés ellenében beszerzett, vagy megrendelés útján elkészített eszközök, hivatalos szerek elszámolása, ezek között az *1867. évi bélyeg bérmunájának,* nyomdai gyártási, kezelési költségei szerepeltek. *(L. 19. és 19/a. ábrák.)*

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Jegyzőkönyvi szám: 3577/1868.

III. osztály

2. szakosztály

Abeadvány: száma: 18868. kelte: 6/3 beérkezése: 9/3.

Tárgy:

A cs. kir. kereskedelmi ministerium Bécsben megküldi a megrendelt hivatalt szerek árának kimutatását.

Egyúttal elintézett szám

Határidő:

Kiadó hivatalba érkezett: 13/3 18/3

Másolta:

Összeolvasta:

Kiadatott:

Az igtató hivatalban kivezettetett: 20/3

Irattárba érkezett:

Előirat száma: 1886/291: 1867.

Utóirat száma: 4652 68

R. U. 1174

A kebelbeli számvevőosztálynak megvizsgálás és esetleg jelentés tétel végett kiadatik. Pesten 1868. Márczius hó 11-én

Lássa a kebelbeli számvevőosztály.

[signature]

[signature]

[signature]

KERESKEDELMI MIN. POSTA-BANKMARKEVŐSÉG OSZTÁLY

427. szám

Az itteni előjegyzetik és a cs. k.

3577 1868		
Kutfo	Tétel	Alapszám

Copia ad N^rum 1886/2026 ex 1867.

Zusammenstellung

der Geldwerthe der nach Ungarn abgegebenen Materialien, Requisiten, Drucksorten, dann der Erzeugungskosten für abgelieferte Brief- und Zeitungsmarken und Brief-Couverts in der 5monatlichen Zeitperiode von Mai bis September 1867.

Monat	Emolumente und Vorriegelder der Diener		Amtserfordernisse: Wagen-Kerzen		Amtserfordernisse: Manipul. Drucksorten & Papiere		Amtserfordernisse: Brief- und Zeitungs-Marken Brief-Couverts		Schmiergelder, Schmier-Materiale		Packregisten (Rohrdecken, Packstricke, Packhäute und Packketten)		Neue Requisiten a) Rohrmaterial, Leder, Leinen, Bürsten, Rinnen, Eisen, Messing, Glas, Schaaren, Ungarn, Wagen (Waaren, Arbeiten)		Neue Requisiten b) neue Wagen		Zusammen		Anmerkung
	f	x	f	x	f	x	f	x	f	x	f	x	f	x	f	x	f	x	
Mai	1162	94	186	.	621	55	3.690	.	207	.	.	.	344	27	.	.	6.210	76	* Mit Einschluß des am 9. August 1867 nach Waitzen abgegebenen Mallewagens N^ro 1.704.
Juni	31	67	31	.	217	84	2.415	.	69	.	16	13	779	93	.	.	3.560	57	
Juli	.	.	2522	.	1.812	94	2.180	.	920		.	.	597	59	4.335	* .	12.367	53	
August	.	.	.		787	74	1.864	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.651	74	
September	.	.	.	.	135	15	6.461	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6.596	15	
Summa	1.194	61	2739		3.574	22	16.611	.	1.196		16	13	1.721	79	4.335	.	31.386	75	
	Amtserford.		22923	22							Neue Req.		a) 6056	79	b)				

Postrechnungs-Dispositionen im k.k. Handelsministerium.

Seelipp m.p.

19. ábra

$\frac{425}{1868}$ számhoz.

Főkimutatás.

a magyar kir. kormánynak az 1867 évi helybenhagyott költségvetésből 1867 évi május 1^{től} 1867 évi december 31^{ig} rendelkezés alatt volt hitelről, továbbá Magyarországtól a fönti időtartamra viselt kiadásokról, és végre azon tárgyak pénzértékéről, melyek 1867 évi május 1^{től} 1867 évi september végéig Osztrákhontól Magyarországnak átadattak.

	Kovat.						Ö[illegible]szesen
	A szolgák egyenruházata és javadalmai	hivatali szükségletek	kenőcs pénzek	rakolási szerek	Új szerek beszerzése: a. különböző	Új szerek beszerzése: b. éj kocsik	
Az 1867 évi helybenhagyott költségvetésből rendelkezés alatt volt hitel	4.400	39.000	1600	700	8.200	19400	73.300
Az itteni előjegyzetek szerint Magyarországtól viseltettek	3.683	24.621	890	200	11.305	1.595	42.294
Ehez járul az Osztrákhontól Magyarországnak átadott tárgyak pénzértéke	1.195	22.923	1.196	16	1.722	4.335	31.387
Ö[illegible]szesen	4878	47.544	2.086	216	13.027	5930	73.681
A' költségvetés Menében kiadatott tehát: több	478	8544	486	.	4827		381
A' költségvetés Menében kiadatott tehát: kevesebb	.	.	.	484	.	13.470	.

Pest 1868 márczius 13^{án}

E. Meszéna Sztrán

IX. Fejezet

Az 1871. évi bélyegek megrendelése — számlázása

Az 1871. évi értékcikkek megrendelésénél első időszakban problémák voltak.

12452/1339/1871. sz. *A magy. kir. postaigazgatóságnak Pesten*

„A magy. kir. pénzügyminisztérium az értékjegyek gyártásának ellenőrzésére felállított bizottmány jelentése folytán tudomásomra jutott, hogy a helybeli postaigazgatósági pénztár f. é. október hó 12-én a kir. államnyomda igazgatóságánál mint *„a pesti m. k. levél és hírlapjegyek főraktára"* rendelt meg értékjegyeket.

Minthogy az értékjegyek megrendelése tárgyában f. é. augusztus hó 19-én 9911. sz. alatt kibocsátott rendeletem értelmében *csupán csak a postaigazgatósági pénztárak* lettek arra felhatalmazva, hogy az értékcikkeket közvetlenül az államnyomda igazgatóságnál rendeljék meg, utasítom önt, hogy azonnal tegyen az iránt jelentést, valjon ki bízta meg az itteni postaigazgatósági pénztárt, miszerint értékjegy-megrendeléseinél a fentebb említett címet használhassa.

Egyszersmind tegye a postaigazgatósági pénztár kötelezettségévé miszerint az értékjegyek megrendelése alkalmával szigorúan a fentebb idézett rendeletet alkalmazza."

Kelet 23/10 871.
Danielik 24/10

1867-ben a magyar postaigazgatás a magyar és osztrák kereskedelmi minisztériumok közvetítésével rendelt értékcikkeket. Ugyanekkor az osztrák postaigazgatóság a bécsi Állami Nyomdától közvetlenül kapta megrendelését, mindezt a pénzügyi felügyelet ellenőrzése mellett. *(10. sz. függelék).*

„In Erwiderung der geschatzen Note von 5.8. 71. z. 9379/987. III. beehrt man sich dem löblichen klg. Ministerium bekkant zu geben, dass bezüglich der Anfertigung der Brief-und Zeitunggsmarken dann von Briefcouverts ect mit den K. J. Hof und Staatsdruckerein kein Contakt Besteht, sondern die erwahnten unter Controlle der Finanzorgane aus gefertigen wereizeichen nach den aus dem Beilage ersichtlichen Tarifzatzen an die k. k. Postaanstalabgeliefert werden.

Wien am 13. August 1871.
Für den k. k. Handels Minister
An das löbliche kgl. ungarn.

Az 1871. évi bélyegek gyártási költségeinek elszámolása:

— Postaigazgatósági pénztárak közvetlenül nyugta—ellennyugta ellenében az Állami Nyomda igazgatóságánál rendeltek.
— A megrendelt, megküldött értékcikkekről szóló nyugtát az Állami Nyomda igazgatóság visszatartotta, az anyagot az ellennyugtával elküldte a postaigazgatóság pénztárának.
— Az Állami Nyomda számadást vezetett a megrendelt és elküldött értékcikkekről, hó végén lezárta és a nyomdai igazgató és egy ellenőr által aláíratta.
— A pénztárak visszatartott nyugtáival felszerelve a kereskedelmi minisztérium postai szakszámvevőségének Pesten beterjesztette.

5179. 10/12./1871. számon a postai szakszámvevőség által megvizsgált január hótól — október végéig a postaigazgatásnak szállított értékcikkekről szóló számadásról, annak helyességéről olvasunk. A számlát a nyomda a pénzügyminisztériumon (felügyeletén) keresztül küldte meg, amely a m. kir. kereskedelmi minisztériumnak „saját hatáskörében leendő további intézkedés végett" továbbította.

14303/1572/1871 sz. iraton utasítják a postai szakszámvevőséget a számadás átvizsgálására és érvényességi záradékkal való ellátásra. *(20. sz. ábra).*

II. alatt levéltervezet a m. kir. pénzügyminiszter úrnak értesítése arról, hogy a megküldött számla 37 183 frt 13 kr összege a pesti kir. postaigazgatóság pénztárából utalványoztatott.

A szakszámvevőség a bélyeggyártás költségének elszámolásakor a következő megállapítással zárta jelentését: (5179/10/12, 1871)

„. . . Végül megjegyezteti még, hogy a bécsi cs. kir. postaigazgatóságnak *gyártási ár fejében* egy-egy levéljegy lap után *2 kr téríttetett* meg, a m. kir. államnyomdának pedig 4 kr szerződésileg megtérítendő, miután ezen értékczikként minden *egyes lap után 2 kr nagyobb költség* a postakincstárnak merült fel.

Pest, 1871. december 15-én"

Mindezek ismét azt igazolják, hogy mindkét bélyegkiadás bérmunkában készült, s azt, hogy a bécsi gyártás kedvezőbb volt a magyar postaigazgatás számára.

A folyamatot végigkövetve: a bérmunka elszámolása, a nyugta—ellennyugta, annak postai szakszámvevőség által történő ellenőrzése, a számlázástól az utalványozásig azonos az 1867. és 1871. évi bélyeggyártásnál.

1453 szám
III.

Nagyméltóságu Ministerium!

Az illetékes magas ministeriumok közt létrejött egyezmény értelmében a f.é. oktober végeig a postaigazgatásnak innen szállitott postai értékczikkekről szóló okmányolt számadás ./. alatt a nagyméltóságu ministerium szakszámvevősége számára, továbbá az ezen czikkekért valamint azok elszállitásához beszerzett és kijavitott ládákért f.é. szeptember végeig fizetendő költségekről kimutatás szintén az illető okmányokkal felszerelve azon alázatos kérelemmel terjesztetik fel, miszerint a 37.183 ft. 16 krnyi esendőséget érvényesittetni és annak az itteni pénztárba leendő befizetését elrendelni méltóztatnék.

Jövőben az illető számadások és kimutatások az egyezmény betüszerinti megállapodása szerint havonkint illetőleg évnegyedenkint fognak előterjesztetni.

A m. k. államnyomda igazgatósága:

Budán 1871 és november hó 19 én

21. ábra

X. Fejezet

A közös és egyetértésben igazgatandó ügyek végleges rendezése

A pénzügyi kormányzás végleges szabályozása, a törvényes kereteket biztosító törvények elfogadása az ágazati minisztériumok számára lehetővé tette, hogy az egymáshoz való jogviszonyukat egy „végleges" egyezményben rendezzék.

Gr. Lónyay Menyhért kiadta az „Alapszabályok, melyek a magyar állam számvitelre nézve 1867. december hó 3-án kelt legmagasabb elhatározással jóváhagyattak" c. rendelkezését. Ebben rögzítette a magyar kormány számviteli kezelését. 1867. december 23-án a magyar állam költségvetésének elkészítéséről adott ki utasítást.

Az országgyűlési Tudósítások CCXIII/1867. sz. jegyzőkönyve szerint a magyar pénzügyminiszter által az 1867. XII. költségvetésről tartott beszámolót a magyar Országgyűlés elfogadta.

Gorove István kereskedelemügyi miniszter — az utasításnak megfelelően — elkészítette minisztériuma 1868. évre szóló költségvetéstervezetét. Ebben a posta és távirdai ügy kezelését az osztrák minisztériumnál ismert gyakorlat szerint kívánta kezelni *(21. sz. ábra)*.

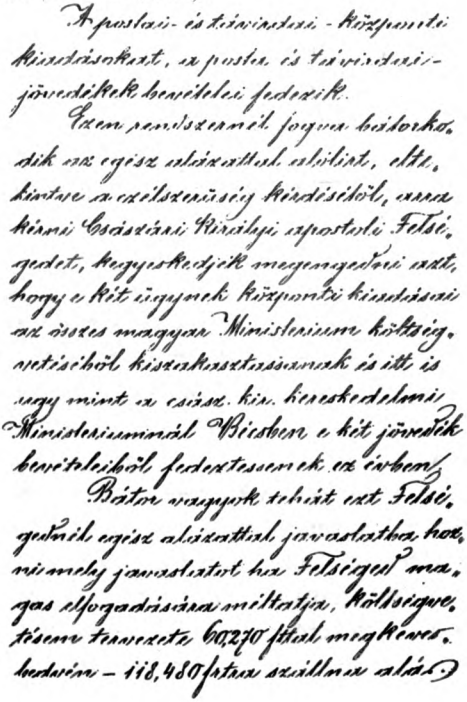

67

Az Országgyűlés által elfogadott törvények biztosították az egyetértésben igazgatandó ügyek — ezek között a posta és távirdai ügyek — végleges szabályozását.

Az 1867. évi XII. Kiegyezési törvény szabályozta az osztrák—magyar jogviszonyt.

„. . . Ám a kiegyezési törvények sem csak a két birodalomrész viszonyának kérdéseit taglalták, hanem — ebben az összefüggésben — az uralkodói hatalom, illetve az alkotmányosság helyét, szerepét, hatókörét is. Így a „dualista rendszer" e szűkebb értelmében sem korlátozódik Ausztria és Magyarország viszonyára, hanem — mint szerves alkotóelemeket — magába foglalja az alkotmányosságra való áttérést és az uralkodói hatalom újraszabályozását is." (G. J. 90. oldal)

A „közös érdekű" viszonyokat a magyar törvény négy nagy csoportban tárgyalja:

1. Uralkodó udvartartás költsége,
2. Pragmatica Sanctióból következő közös ügyek, hadügy, külügy és az erre vonatkozó pénzügy,
3. Hitelügy közösségi mértékeinek tisztázása,
4. *Vám- és kereskedelmi szövetség, illetve azon közös érdekű viszonyok felsorolása és velük kapcsolatban az egyezkedés módjának megállapítása, amelyben fennáll az összehangolás érdekeltsége, de az egyezkedés meghiúsulása esetén az önálló intézkedés joga is.*

A külön készült osztrák és magyar kiegyezési törvény szövegezésében ugyan eltérő, de lényegében azonos módon állapítja meg a közös és közös érdekű ügyek tárgyát és azok kezelését.

A Magyar Posta ügye a Vám- és Kereskedelmi Szövetség keretén belül, a „nem közös, de egyetértésben intézendnő ügyek" között került rendezésre. Tekintsük át a kiegyezési törvény azon paragrafusait, amelyek később a kormányok közötti egyeztető tárgyalások törvényes alapját és elveit képezték.

A magyar kiegyezési törvény 58-tól 66-ig terjedő paragrafusai – az osztrák 2. és 36. paragrafusa – tartalmazzák azokat a rendelkezéseket, amelyek nemcsak fenntartották és továbbfejlesztették a már meglevő gazdasági kapcsolatrendszert, hanem jogi alapját képezték egy szerkezetileg még szorosabb gazdasági közösség, gazdasági egybekapcsoltság kialakulásának a két birodalomrész között. A kiegyezési törvényekben – és ez különösképpen vonatkozik a magyar szövegre – a gazdasági közösséget úgy fogták fel, hogy az szükséges, de konkrétumait e törvények nem szankcionálják, hanem az mint két szuverén állam egyezménye valósul, illetve valósulhat csak meg. Így a vám- és kereskedelmi szövetség kialakítása „kölcsönös alku által történnék, oly módon, mint két egymástól jogilag független or-

szág hasonló egyezkedései történnek" (61. §). Az osztrák kiegyezési törvény szerint is az alkotmányos osztrák, illetve magyar szervek egyezkedései útján jöhetnek létre megállapodások azokban a tárgyakban, „amelyek bár nem mint közösek kezeltetnek, mégis közös alapelvek szerint szabályozandók" (36. §). A magyar kiegyezési törvény e tárgykörre vonatkozóan záró passzusként még hangsúlyozza: „Magában értetődik, hogy ha és amennyiben a fennebbi 58–67. §-okban elsorolt tárgyak fölött az egyezkedés nem sikerülne: az ország önálló törvényes intézkedési jogát magának fenntartja s minden jogai e részben is sértetlenek maradnak" (68. §). Jóllehet ilyen szövegrészt az osztrák törvényben nem találunk, de ezzel ellentéteset sem. Így a jogi jelentőségű mondanivalót tekintve e vonatkozásban a két törvény nem különbözik. Így fogja fel ezt a témával újabban foglalkozó Heinrich Benedikt, osztrák történész is.[109]

A magyar kiegyezési törvény vám- és kereskedelmi „szövetség" fogalommal jelzi e tárgykört és részletezi is tartalmát. Ez a kifejezés az osztrák törvényben nem található, bár az ide tartozó tárgyak felsorolása – ha nem is annyira részletezve mint a magyarban – azonos. Itt ismét az eltérő elvi megközelítést láthatjuk. „Szövetséget" nyilvánvalóan két külön állam köt – ez a magyar elvi álláspont. Egy állam két része viszont – ami az osztrák elvi alap – csak „közös alapelvek szerint szabályoz" (2. §) bizonyos tárgyakat.

A tárgyak, amelyeket mindkét törvény idesorol – s amelyeket majd a vám- és kereskedelmi szövetségek foglalnak magukba – a következők: a vámkérdés, a külállamokkal kötött gazdasági szerződések kérdése, a közvetett adózás, a vasútfejlesztés (hajózás, postaügyek) összehangolása, a pénzrendszer (bankjegykibocsátás) egysége.

A vám- és kereskedelmi szövetség megkötésével kapcsolatban a magyar kiegyezési törvény szövege figyelemre méltó mozzanatot tartalmaz: A vám- és kereskedelmi szövetség létrehozására irányuló tárgyalás *folyamait* összefüggésbe hozta a kvóta megállapítását célzó tárgyalásokkal, ezek „egyidejűleg" történnek (62. §). A párhuzamosság indokolt volt, hiszen a közös költségek vállalásának mértéke a két rész közötti gazdasági viszony alakulásának fontos eleme, gazdasági súlyát, szerepét az egész struktúrával együtt lehet felmérni és szabályozni. A hazai irodalomban fel-felbukkan az a – kellően át nem gondoltnak tűnő – megállapítás, hogy a két tárgyalási folyamat párhuzamba állításával a kvóta megállapításánál biztosított uralkodói döntési jog erre a tárgykörre is átsugárzott. Ezt a feltételezést azonban semmi sem támasztja alá, sem a jogi szabályozás, amely a két folyamatot csupán időbelileg tette párhuzamossá, sem a későbbi fél évszázados gyakorlat. A vám- és kereskedelmi szövetség vitás kérdéseiben sohasem fordult elő uralkodói döntés, s ilyen igény fel sem merült.

Az első vám- és kereskedelmi szövetség, amely a két ország között szerződés formájában létrejött és a magyar törvények közé 1867:XV. tc. alatt (Ausztriában 1868. Nr. 4. sz. törvényként) iktatták be, a két kormány tárgyalásainak folyamatában formálódott. A két kormány megállapodásra jutott 1867 szeptemberében, s ezt terjesztették a törvényhozások elé. Az eljárás megfelelt a magyar kiegyezési törvény előírásának: „A két fél felelős minisztériumai közös egyetértéssel készítsék meg a szövetségi részletes javaslatot s terjessze azt mindenik az illető ország gyűlése elé." (61. §) A törvényhozások nagyobb viták nélkül elfogadták a javaslatot, amelyet azután az uralkodó szentesített. *(G. J. 125—126. oldal)*

A közös ügyek rendszere — postatörténeti vonatkozások:

A közös ügyek — mint korábban említettem —, közös hadügy és külügy, és az ezzel kapcsolatos pénzügyek.

Postatörténeti, postajogi vonatkozásban itt a közös külügyminisztériumról kell szólni, mégpedig a nemzetközi szerződések vonatkozásában.

Az 1867. évi XII. kiegyezési törvény 8. §-a:

„. . . Ennélfogva a birodalom diplomáciai és *kereskedelmi* képviseltetése a külföld irányában *és a nemzetközi szerződések* tekintetében fölmerülhető intézkedések, *mindkét fél minisztériumával egyetértésben és azok beleegyezése mellett,* a közös külügyminiszter teendői közé tartoznak. A nemzetközi szerződéseket mindenik minisztérium saját törvényhozásával közli . . ."

Az osztrák törvény 1. §-a figyelemre méltó: a szerződésnek nemcsak közlését, de mind magyar, mind osztrák részről a törvényhozás általi jóváhagyását kívánja.

Mind az osztrák, mind a magyar törvény a két kormány részére, a két parlament számára fenntartott jogokról beszél. A törvénycikk lehetőséget adott tehát arra, hogy a magyar kormány — és így közvetve az Országgyűlés — részt vegyen a Monarchia külpolitikájának alakításában. *A közös ügyeket tárgyaló delegációk hatásköre minden tárgykörre kiterjedt.*

A kiegyezési törvény szerint említett, a tárgyaláson *résztvevő miniszterek személye mindenkor az érintett témakör szerint változott.* Így a nemzetközi postaszerződések esetében a postát felügyelő kereskedelmi miniszter vett részt a szerződéskötéskor. Az Ideiglenes postaegyezmény 3. § — erről még nem szól, csak a korábbi nemzetközi szerződések érvényéről.

A külországokkal korábban kötött postaegyezmények érvényben maradtak Végleges Postaszerződés), (V. cikk), ezt követően a magyar kereskedelmi miniszter azonos jogkörrel vett részt az újonnan kötendő postaszerződések tárgyalásán. Ez utóbbi megegyezés lehetőséget adott arra is, hogy a magyar kormány — így közvetve az Országgyűlés is — résztvegyen a Monarchia külpolitikájának alakításában.

A két ország minisztériumai képviseletére vonatkozó dokumentumok az Országos Levéltárban „elnöki" és „posta" jelzetek alatt találhatók a nemzetközi

szerződések előkészítését tárgyaló és az eredeti postaegyezményeket magába foglaló iratok. (l. iratjegyzeteket).

A közös külügyminisztérium gyakorlatát igazolja az a levéltári irat is, amelyben a francia kormány kérését továbbították az illetékes magyar minisztériumnak:

4050/1016/1868. számon elintézet iratban *(12. sz. függelék)* a francia kormány országgyűjteménye számára kér új, vagy „átidomított" bélyeget.

A cs. kir. közös külügyminiszter Gervay Mihályt kereste meg intézkedés végett, aki válaszlevelében arra hivatkozva, hogy Ausztriában és Magyarországon azonos alakúak a bélyegek „készségesen Önre bíznám" szavakkal a külügyminiszternek engedte át az intézkedést:

„. . . Post und Postzeitungenmarken welche bekanntlich in unseren Postgebieten *gleichförmig sind* gegen Zusicherung den Reiprocität bereitwilligst zu überlassan wäre."
Pest, 17/4 868

Gervay s. k."

A fenti eljárás megfelelt a két állam közötti megegyezésben rögzítettnek.

A postabélyegeket későbbiekben a postaigazgatások küldték meg egymásnak, mégpedig a „hamis és érvénytelen" bélyegek postaforgalomba kerülésének megakadályozására.

Az 1875. évi VIII. törvényként elfogadott „általános postaegyleti szerződés (ugyancsak az 1867. évi XVI. tc. értelmében köttetett) 6. cikke szól a bélyegek felhasználásáról. *(13. sz. függelék.)*

Az 1946. évi postaegyezményben már a máig is tartó azon gyakorlatot olvashatjuk, amikor a tagállamok 3—3 példányt megküldenek egymásnak, a forgalmi idő feltüntetésével.

Az 1867. évi bélyegek első magyar voltának vitája során felmerült az az érv, hogy az 1867. évi kiadást nem küldték meg az 1875-ben létrejött általános postaegylet tagországainak. *Az 1867. évi kiadást, 1873. július 31-én kivonták a forgalomból, így annak megküldése már nem volt szükséges.*

XI. Fejezet

A végleges postaegyezmény és jelentősége:

A Magyar Postaügy végleges rendezését — mint említettem — a Vám- és Kereskedelmi Szövetség, annak XVIII. cikke tette lehetővé. A végleges postaszerződést 1868. március 23-án Bécsben, majd 30-án Budán írta alá a két kereskedelmi miniszter.

Az egyezmény két független állam postaigazgatását felügyelő minisztérium megállapodása volt, amely a két szerződő fél postaszolgálatának egységes szabályozására született.

A végleges postaegyezmény kivonatos tartalmát Ing. Edwin Müller 1929. évi tanulmányából és az azt tanulmányi forrásként használt cikkekből ismerjük.

Az egyezmény eredeti példányát a Magyar Országos Levéltárban őrzik (FIK „elnöki" 3. cs. 238—1868), *(22. sz. ábra)* hiteles másolatai a bécsi Staatsarchiv és Finanz Archív anyagában is megtalálhatók. Orbán Ferenc által gót írott szövegből áttett teljes anyagot elsőként G. Ryan közölte. (Die Ungarischen Postämter aus der ersten ausgaben von Ungarn c. könyvében.)

A filatelisták mindeddig nem ismerték csak az ideiglenes postaegyezményben megfogalmazott rendelkezéseket, így csupán erre hivatkozva tudták érveiket kialakítani.

Nem ismerték azt, hogy e szerződés csak átmeneti időszakra szólt, amely a végleges postaszerződés aláírásával érvényét vesztette.

A „Végleges Postaegyezmény" tartalma

I. cikkely:

rögzíti, hogy a vám és kereskedelmi szövetség keretében létrejött szerződés — amennyiben azt a postaforgalom érdeke megkívánja — azonos elvek szerint igazgatják a két állam országaiban a postaszolgálatot. A postaintézmények számára *fenntartott jogokat a postakezelésre vonatkozó megegyezést a két minisztérium csak azonos módon változtathatja.* Ezzel szemben saját postaszervei, postahivatalai szervezetéről, valamint postaszemélyzetéről önállóan dönt.

II. cikkely:

szerint a horvát—szlavón polgári terület postaintézményei igazgatása 1868. április 1-jével a magyar kir. ker. minisztérium vezetése alá került. E terület

postajövedelmét az osztrák fél 1867. szeptember 1-jétől már a magyar minisztérium számlájára vezette.

III. cikkely:
tartalmazza, hogy a havasalföldi és moldvai császári királyi expedíciók (Bukarest, Giurgevo, Plojesti, Braila, Foksana és Galacz) — egy külön egyezmény megkötéséig — a magyar kir. ker. minisztérium irányítása alatt maradnak.

IV: cikkely:
a szerződés megkötésekor alkalmazott ügykezelési és elszámolási rend bizottság által történő megvizsgálását, annak korszerűsítését tervezi.

V. cikkely:
a Vám és kereskedelmi szövetség II. és III. cikkei alapján rögzíti, hogy a külföldi államokkal fennálló szerződések továbbra is érvényben maradnak, de az új szerződések megkötésénél, a korábbiak tartalmának esetleges változtatásáról szóló tárgyalásokon a szakminiszterek *azonos jogkörrel felruházva vesznek részt.*

VI. cikkely:
a kölcsönös, postaforgalmat lebonyolító járatok kezelésének szabályozásáról, és annak szabályozási módjáról intézkedik.

VII. cikkely:
a tranzitforgalomból eredő díjak elszámolásáról, a kölcsönös díjmentességről szól (Ideig. 4. §, 5. §.)

VIII. cikkely:
pedig a két postaterület kölcsönös postaforgalmából — a-tól d. pontig felsorolt témában — befolyt összegek elszámolását rendezi.

IX. cikkely:
a két állam forgalmának megfelelő kiegyenlítődésről, külföldnek történő kifizetések százalékos hozzájárulási arányáról, valamint arról intézkedik, milyen arányban részesül a külföld részéről történt leszámolásokból (Ideig. 5. §) a magyar postaigazgatás.

X. és XI. cikkely:
a pénzutalványok, valamint hírlapok előfizetése összegeinek egymás közötti elszámolását rögzíti. (Ideig. 4. §, 5. §)

XII.—XV. cikkely:
a postaszállításban résztvevő eszközök kezeléséről, a két postaigazgatás

kalauzainak igénybevételéről, valamint e témával kapcsolatos költségelszámolásokkal foglalkozik. (Ideig. 7. §, 8. §)

XVI. cikkely:
a kártérítési igényről és annak mértékéről, arról szól, hogy mely esetekben, mely állam postaigazgatása kötelezhető kártérítésre (Ideig. 9. §)

XVII. cikkely:
rendelkezik a magyarországi és erdélyi, valamint a polgári Horvát — Szlavon területek postahivatali személyzete helyzetére vonatkozó intézkedések módjáról, a fizetés, a kegydíj és a nyugdíj folyósítási rendjéről.

XVIII. cikkely:
tartalma lehetőséget ad a két állam közötti végelszámolásra. (Ideiglenes Postaegyezmény 6., 16. és 17. §-ok.) Az 1867. május 1-jével, ill. 1868 április 1-jével a magyar postaigazgatás tulajdonába került postai ingatlanokért, a leltári és használati tárgyakért a magyar postaigazgatásnak nem kellett térítést fizetnie.

XIX. cikkely:
a külföldi postaszervekkel folyó levelezést az a postaigazgatás veszi át, amelynek a területén át külföldre továbbítják a küldeményt. (Ideig. 12. §)

XX. cikkely:
a két postaigazgatás aktív postajövedelmi hátralékainak rendelkezéséről szól. (Ideig. 17. §)

XXI. cikkely:
a két postaigazgatás számviteli osztályainak kölcsönös kapcsolatáról rendelkezik, a közös forgalomra vonatkozó okmányok, számadások intézéséről, valamint az ebből eredő díjak rendezéséről, elszámolásáról szól. (Ideig. 13. §)

XXII. cikkely:
szabályozza a két állam minisztériumai közötti elszámolás módját, a számadások kölcsönös cseréjét, az elszámolások időpontját, ezek között a végelszámolást is rendezi. (Ideig. 13. § és 17. §)

XXIII. cikkely:
arról rendelkezik, milyen gyakorlatot kell követni abban az esetben, ha a két postaigazgatás postaterületéhez — eddig még be nem kebelezett országrészek révén — új postai ingatlanok kerülnek.

XXIV. cikkely:

tartalmazza a két postaigazgatás számviteli rendjét, azon döntést, hogy egymással közlik eredményeiket, elszámolási adataikat.

Tartalmazza azt a megegyezést, amely szerint az Észak-Német Szövetséggel, Bajorországgal, Würtemberggel és Badennel kötött postaszerződés szerinti, postaforgalomról szóló adatokat, jövőben a magyar kir. minisztérium állítja össze és erről tájékoztatja az osztrák minisztérium számviteli osztályát. Rendelkezik arról, hogy az osztrák és magyar postaterületek postajövedelmeit *egymástól elkülönítve kell kezelni.* (Ideig. 13. §)

XXV. cikkely:

szerint az „Egyezmény" 1868. április 1-jén lépett hatályba. „Addig az 1867. április 2-ai Ideiglenes Postaegyezmény rendelkezései, valamint az utólagos megállapodás szerinti külföld felé teljesítendő kifizetésekhez egyhatod összeggel történő hozzájárulás maradt érvényben.

(Az egyezmény teljes magyar és német szövege függelék 14/A—B. sz.)

Übereinkommen

zwischen dem Königlich ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel und dem k.k. österreichischen Handelsministerium in Betreff der Regelung der Postverhältnisse

Zwischen dem Königlich ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel und dem k.k. österreichischen Handelsministerium sind in Ausführung des zwischen den Ländern der ungarischen Krone und den im Reichsrathe vertretenen Ländern abgeschlossenen Zoll- und Handelsbündnisses über die Regelung des beiderseitigen Postwesens nachstehende Bestimmungen vereinbart worden.

Art. I.

Das Postwesen wird in den im Reichsrathe vertretenen Ländern und in den Ländern der ungarischen Krone, insoweit es das Interesse des Verkehrs erheischt, nach gleichartigen Grundsätzen verwaltet.

Die gegenwärtig geltenden Bestimmungen über die der Staatspostanstalt vorbehaltenen Rechte über die Benützung dieser Anstalt von Seite des Publikums und über die Haftung für Postsendungen, sowie die Tarifs-, Manipulations- und Verrechnungs-Vorschriften dürfen nur im gemeinsamen Einvernehmen beider Legislativen, bezüglich bei-

K 167 3 013

Art. XXVI.

Hinsichtlich der Dauer des gegenwärtigen Übereinkommens, der Kündigungsfristen und der Untersuchungen wegen Abänderungen, haben die Bestimmungen des Art. 22 des Zoll- und Handelsbündnisses in Anwendung zu kommen. —

So geschehen zu:

Pesth, am 30ten März 1868

Wien am 23. März 1868

Gorovetz

M. Ung. Minister

v. Plener

Vt. Handelsminister.

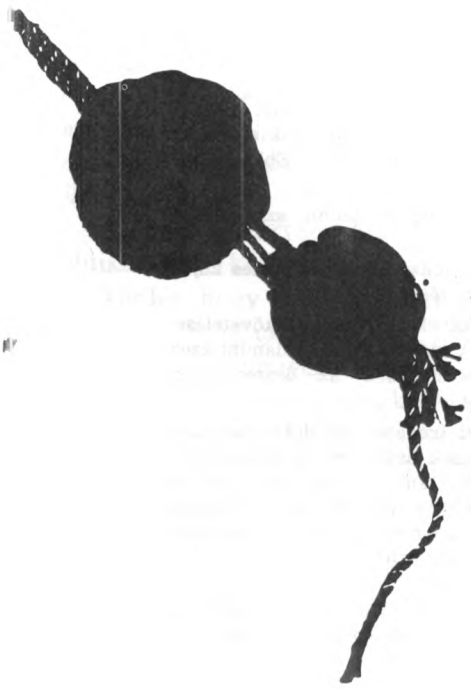

Az 1867. évi XVI. törvénycikk alapján megkötött osztrák—magyar „Végleges Postaszerződés" két állam közötti nemzetközi postaszerződés volt, amely tartalmában megegyezett más külországokkal érvényes és a későbbiekben megkötött szerződésekkel.

A két állam közötti „végelszámolás" (az elszámolási rend gyakorlata) folytatódott a későbbi — országok között megkötött nemzetközi postaegyezmények gyakorlatában is. (14. A., B. függelék)

(Részlet a 1946. évi Egyezményből)

Egyezmény — Szabályzat

179. CIKK.

Főmérleg.

1. A Nemzetközi Iroda a kimutatásokat és összesítéseket egy főmérlegbe foglalja össze, amely feltünteti:

a) minden egyes igazgatás tartozásának és követelésének összegét;

b) minden igazgatás végtartozását vagy végkövetelését;

c) azokat az összegeket, amelyeket a tartozó igazgatásoknak fizetniök kell és ezeknek az összegeknek a hitelező igazgatások közt való szétosztását.

2. Amennyire lehet, vigyáz arra, hogy minden igazgatásnak tartozása kiegyenlítése végett csak egy vagy két különböző fizetést kelljen teljesítenie.

3. Mindazonáltal az az igazgatás, amelynek egy másik igazgatással szemben rendszerint 50.000 franknál nagyobb fedezetlen követelése van, jogosítva van előrefizetést kívánni.

4. Ezeket az előrefizetéseket mind a hitelező, mind a tartozó igazgatás köteles a Nemzetközi Irodának küldendő kimutatások alján feltüntetni.

5. A Nemzetközi Irodához a kimutatásokkal együtt küldött elismervényeket igazgatások szerint kell rendezni. Ezek szolgáltatják az alapot az érdekelt igazgatások részére készülő végleszámoláshoz. Ebbe a végleszámolásba fel kell venni:

a) a különféle szolgálatokból eredő egyes külön számadások összegeit;

b) minden egyes érdekelt igazgatásra vonatkozóan az összes külön számadások végösszegeinek összegezését;

c) a követelő igazgatások mindegyikének járó összes követeléseket az egyes szolgálati ágak szerint csoportosítva, valamint ezek főösszegét. E főösszegnek egyeznie kell az összesítésben kimutatott tartozás végösszegével.

6. Az igazgatások által a Nemzetközi Irodának küldött kimutatásokban feltüntetett tartozások és követelések összegéről a végleszámolási kimutatás alapján mérleget kell felállítani. A tiszta tartozásnak vagy követelésnek egyeznie kell a főmérlegbe vezetett végtartozással vagy végköveteléssel. Ezenkívül a kimutatás megjelöli azokat az igazgatásokat, amelyek javára a tartozó igazgatásnak fizetést kell teljesítenie.

7. A Nemzetközi Iroda köteles a végleszámolási kimutatásokat az érdekelt igazgatásoknak legkésőbb minden hó 22-éig megküldeni.

XII. Fejezet

Összefoglaló

Tanulmányom első és jelen köteténél mindenkor a történeti dokumentumokkal való érvelést tartottam a legfontosabbnak, valamint azok értékelése volt a célom.

A korabeli okmányok jelentőségéről Ing. Edwin Müller 1929. évi — a Die Postmerke c. folyóiratban közölt — tanulmány bevezetőjében ezt írja:

„A két Posta elválásánál lezajlott, részben igen sokrétű és nem könnyen áttekinthető folyamatok, amelyek a nyilvános megnyilatkozásokban csak töredékesen jutottak kifejezésre, pontos tisztázásukhoz az abból a korból származó idevonatkozó *ügyiratok* beható tanulmányozását kívánják meg. Hans *Kropf* „Az Osztrák Császárság postai értékcikkei" (Die Postwertzeugen des Kaisertums Österreich) című munkájában, annak ellenére, hogy az Állami Nyomda ügyiratai a rendelkezésére álltak, semmi figyelmet nem szentelt ennek a kérdésnek, ami bizonyára elsősorban arra vezethető vissza, hogy az Állami Nyomda ügyirataiban erről az ügyről csak gyér anyag található, mivel, ahogyan azt a továbbiakban látni fogjuk, a legfontosabb tárgyalások az Állami Nyomda közreműködése nélkül zajlottak le, amelynek csak a már megfogalmazott határozatokat kellett végrehajtania. Lényegesen könnyebb dolga lett volna *Payer Bélának*, akinek „A Magyar Királyság postabélyegei" (Die Briefmarken des Königreichs Ungarn) (Berlin, 1916) című munkájához végzett tanulmányai számára rendelkezésre állt a magyar Postaigazgatás irattára. *Úgy tűnik azonban, hogy Payer éppen azokról az ügyiratokról, amelyek az 1867. évi kiadással foglalkoztak, nem szerzett tudomást, vagy mert ezek már nem voltak meg, mert a tárgyalásokról általa nyilvánosságra hozott ügyiratok csak az 1870-es évvel kezdődnek. Amit az 1867-től 1870-ig terjedő időről az ügyiratanyag közlése nélkül mond, részben nem állja meg a helyét . . ." (15. sz. függelék)*

A Magyar Törvények és Rendeletek Tára dokumentumai bizonyítékai a politikai, majd közigazgatási vezetés átvételének, s azok pontos időpontjának. Ténykérdés, hogy 1867. március 10-én a magyar kormány, s minisztériumai átvették a közügyek irányítását, a hozzájuk utalt ügyekben felelősségel döntöttek. A m. k. földművelés, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a posta- és távírdaügyről felelősséggel intézkedhetett.

Az osztrák—magyar Ideiglenes Postaegyezményt két állam független minisztériuma kötötte meg, így az nemzetközi szerződésnek tekinthető.

1867. május 1-jén a két postaigazgatás szétválasztásával megszületett a Magyar kir. Posta, mint önálló jogintézmény.

Az ideiglenes postaegyezmény 15. §-a értelmében megkezdték az első magyar bélyeg gyártásának előkészítését.

Az osztrák és magyar postaigazgatás külön, saját postaforgalmi viszonyai-

nak megfelelően rendelkezett az új, 1867. évi bélyegkibocsátás forgalmi érvényességéről.

A Magyar kir. Posta 1867. június 1-jén bocsátotta ki az első magyar postai értékcikkeit.

Az osztrák postaigazgatóság — gazdasági tényezőket figyelembe véve — hatodik kibocsátásánál az 1863. évi bélyegekkel történő párhuzamos (együttes) felhasználásáról rendelkezett (ez utóbbit csak 1869-ben vonta ki a postai forgalomból.)

Értékelnünk kell azt az rendkívüli tényt — mint ezt az első kötetben is hangsúlyoztam —, hogy az 1867. évi kiadás a filatéliatörténet egyedi ritkasága, amikor is két független postaigazgatás *azonos rajzú* bélyegeket adott ki.

A postaszolgálat folyamatosságának biztosítása céljából a két állam postaigazgatása közötti kezelés végleges rendezése igényelte azt, hogy az 1867. évi postai értékcikkek érvénye az Osztrák—Magyar Monarchia teljes postaterületére szóljon.

A „Végleges Postaegyezményben" rögzített — kezelési ágazatokra vonatkozó — megállapodások a két minisztérium közötti elszámolási rend, a külállamokkal követendő kezelési gyakorlat végleges rendezése új lépést jelentett a Magyar kir. Posta fejlődésében, az önálló magyar szellemű postaszolgálat biztosításához.

Összefoglalva, s értékelve a tanulmányomban ismertetett dokumentumokat:

1867. február 23-ától önálló magyar kormány vette át a politikai vezetést, majd *március 10-én* megtörtént a közigazgatás átvétele is.

Mindezek biztosították, hogy a magyar kormány miniszterei a hozzájuk rendelt ügyekben teljes joggal dönthettek.

1867. május 1-jén önálló lett a magyar postaigazgatás. A felügyeletet ellátó földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeletével 1867. június 1-jén új magyar bélyegeket és értékcikkeket bocsátottak forgalomba s ez az első magyar bélyeg.

Az 1867. évi kiadás két állam minisztériumai megegyezése nyomán született; két független postaigazgatás rendelkezett azzal, mindkettő a saját postaigazgatási területén.

1871-ben két hazai minisztérium egyezett meg a bélyegek gyártásáról.

Az Ideiglenes Postaegyezmény lehetővé tette a postaszolgálat folyamatos működését; a Végleges Postaegyezmény meghatározott időre rendezte az osztrák és magyar postaigazgatás jogviszonyát. Az egyezmény lehetőséget adott az egyeztetett változtatásokra, s az egyezmény felmondására.

A lefektetett elvek megfeleltek a mai nemzetközi postaszerződések tartalmának.

A hazai és nemzetközi sajtóban felmerült kérdésekre keresve a választ, kutattam fel a Magyar Posta függetlenné válásának, és első bélyegének történeti dokumentumait.

Bízom abban, hogy a Financ Archiv, Staatsarchív (Bécs), valamint a Magyar Országos Levéltár dokumentumai nemcsak engem erősítettek meg korábbi — 1982-ben megjelent — állásfoglalásomban, hanem sikerült a még kételkedőket is meggyőznöm a helyes tényállásról, arról hogy az 1867. évi postai és hírlapbélyegek, valamint értékjelzésű borítékok a Magyar Posta első bélyegei, első magyar bélyegek, valamint postai értékcikkek.

Utószó

Tisztelettel ajánlom munkámat mindazoknak akik e jelentős posta- és filateliatörténeti korszak megismerésén és elismerésén munkálkodtak.

Itt mondok köszönetet dr. Galántai Józsefnek, a történettudományok doktorának, dr. Gecsényi Lajosnak a bécsi Magyar Levéltári Kirendeltség delegátusának, az Országos Levéltár munkatársainak. Orbán Ferencnek, dr. Sonnewend Györgynek, dr. Erich Hassinger professzornak (Freiburg), akik az írott gót szövegeket latin betűre áttételében segítettek.

A Magyar Posta vezetése és mindazok támogatásáért, amellyel tanulmányom megjelenéséhez hozzájárultak.

A Szerző

FÜGGELÉK

1. sz. függelék

Nachdem in dem unter Allerhöchſtem Vorſitze abgehaltenen Miniſterrathe mit dem Präſidenten und den Mitgliedern des k. ungariſchen Miniſteriums über die proviſoriſche Verſehung des Finanzdienſtes die erforderlichen Stipulationen vereinbart und von Seiner k. k. Apoſtoliſchen Majeſtät allergnädigſt genehmigt worden ſind,

und nachdem das k. ungariſche Miniſterium die dieſer Vereinbarung zu Grunde liegende Vorausſetzung bereits realiſirt, und die Zuſtimmung des ungariſchen Reichstages zur Erhebung der Abgaben und zur Beſtreitung der Ausgaben nach den bisherigen Normen, Verordnungen und Syſtemen erwirkt hat,

ſo ſind zur Durchführung dieſer Allerhöchſt ſanctionirten Grundſätze zwiſchen der Central-Finanzleitung des Reiches und dem k. ungariſchen Finanz-Landesminiſterium folgende nähere Feſtſtellungen verabredet worden:

1. Man iſt von beiden Theilen darüber einverſtanden, daß das gegenwärtige Uebereinkommen in keiner Weiſe die künftige im legislativen Wege zu bewirkende Feſtſtellung des Theilungsmodus der gemeinſamen Auslagen, der Anrepartition des Zollertrages oder anderer allfällig demſelben gleich zu behandelnder Einnahmszweige, ſowie über die Beitragsquote Ungarns zu den Auslagen für die öffentliche Schuld zu präjudiciren habe, ſondern daß es ſich blos darum handle, zum Behufe des ungeſtörten Ganges der öffentlichen Verwaltung für die Dauer des Jahres 1867 für die Einnahmen und Ausgaben auf die bisherige Weiſe vorzuſorgen, die Empfänge und geleiſtete Zahlung wechſelweiſe in Evidenz zu ſtellen und die Abrechnung und Ausgleichung dem Zeitpuncte vorzubehalten, wo der im geſetzlichen Wege oder durch freie Vereinbarung feſtgeſetzte Repartitionsſchlüſſel bekannt ſein wird.

2. Von der Erwägung ausgehend, daß die Finanzverwaltung durch eine ſo lange Reihe von Jahren factiſch eine gemeinſame war, und daß das Königreich Ungarn und das Großfürſtenthum Siebenbürgen, welche zu den gemeinſchaftlichen Laſten herangezogen waren, nach den Forderungen des Rechtes auch an den Activen, Forderungen und Guthaben des bisher gemeinſchaftlichen Staatsſchatzes ſowohl dießſeits als jenſeits der Leitha nach dem zu vereinbarenden Repartitionsſchlüſſel theilzunehmen haben, wird feſtgeſetzt, daß der unter 5., lit. a des Miniſterrathsprotokolles vorgeſehene Conto corrente zwiſchen der Finanz-Centralleitung des Geſammtſtaates und dem ungariſchen Finanz-Landesminiſterium angelegt und current fortgeführt werde. Einen nach denſelben Principien eingerichteten Conto corrente wird das Reichs-Finanzminiſterium mit der Finanzleitung für die deutſch-ſlaviſchen Königreiche und Länder eröffnen, und dem ungariſchen Miniſter zur Einſicht offen halten, ſo daß derſelbe ſich von der vollſtändigen Correctheit und Unparteilichkeit der Gebarung die Ueberzeugung verſchaffen kann.

3. Die in den Conto corrente einzubeziehende Geſtion beginnt mit 1. Jänner 1867 und wird mit letztem December 1867 geſchloſſen. Es werden in dieſen Conto die vollen für das ganze Jahr bemeſſenen Credite eingeſtellt, und alle bis zum 14. März bereits flüſſig gemachten Dotationen davon in Abzug gebracht. Ebenſo werden alle bis 14. März an die Staats-Centralcaſſa geleiſteten Abfuhren als Guthabungen der ungariſchen Finanzen in Vormerkung genommen.

4. Da der ungariſche Landes-Finanzminiſter nach Abſatz 1 des Miniſterrathsprotokolles in der Geldgebarung des laufenden Jahres ſich nach den dafür beſtehenden Vorſchriften vor Allem nach dem Finanzgeſetze richten wird, ſo iſt es ſelbſtverſtändlich, daß dieſes auch in Betreff des im Art. II des Finanzgeſetzes feſtgeſetzten Virements zu gelten hat. Hinſichtlich allfälliger Nachtragscredite iſt im Abſatz 3 des Miniſterrathsprotokolles vorgedacht.

5. Die Penſionen werden beiderſeits bei jenen Caſſen fortgezahlt, bei denen ſie bisher angewieſen waren, bis über die Vertheilung der Penſionslaſt im geſetzlichen Wege die Vereinbarung getroffen iſt. Neu hinzuwachſende Penſionen hat jenes Miniſterium zu bemeſſen und anzuweiſen, das einen Beamten in Ruheſtand verſetzt. Ebenſo werden die Witwenpenſionen von jener Verwaltung angewieſen, der der Verſtorbene zuletzt gedient hat.

6. Die Beamten der Tabakfabriken unterſtehen wie alle übrigen in Ungarn dienenden Finanzbeamten ausſchließlich dem ungariſchen Finanzminiſter. Um jedoch in der Tabakerzeugung keine Störung und in der Verrechnung keine Verwirrung hervorzurufen, iſt man darüber übereingekommen, daß die auf die Tabak-Fabrikation und Einlöſung in Ungarn Bezug nehmenden Maßregeln von Seite der Tabakfabriken-Direction, für deren Rechnung dieſer Geſchäftsbetrieb bis zum Schluſſe des Jahres fortgeführt wird, an einen höheren Beamten des ungariſchen Finanzminiſteriums im dienſtlichen Erſuchwege geleitet werden, welcher Beamte den gemeſſenen Auftrag erhalten wird, alle auf die gedeihliche Fortführung des Geſchäftes abzielenden Anſinnen der Tabakfabriken-Direction prompt zu erfüllen und im Falle von Schwierigkeiten im kürzeſten Wege die Inſtructionen des ungariſchen Finanzminiſters einzuholen. Die in den ungariſchen Fabriken erzeugten Tabakfabrikate werden erſt mit dem Zeitpuncte ihrer Abgabe an das Tabakverſchleißmagazin in die Verrechnung der ungariſchen Finanzverwaltung übergehen.

7. In ſolange von der ungariſchen Finanzverwaltung nicht neue Stempelmarken geſetzlich eingeführt ſind, wird das Wiener Finanzminiſterium das ungariſche Finanzminiſterium mit den erforderlichen Stempelmarken verſehen. Die ungariſchen Aemter werden dieſelben in der bisherigen Weiſe in die ſtrenge Verrechnung nehmen und der ungariſche Finanzminiſter wird ſolche Einrichtungen treffen, damit bei Uebergang zu anderen Stempelzeichen jeder Mißbrauch mit dem unverwendet verbleibenden Materiale hintangehalten werde.

8. Ueber die Vorkehrungen in Bezug auf die Cataſtral-Vermeſſungsarbeiten und die Verfügung mit dem daſelbſt verwendeten Perſonale wird eine abgeſonderte Verſtändigung vorbehalten.

9. Alle Acten des Reichs-Finanzminiſteriums, die nach der bisherigen Geſchäftseintheilung ausſchließend ungariſche Objecte, Domänen, Bergwerke, Forſte u. dgl. betreffen, werden aus den

hierortigen Regiſtraturen ausgeſchieden, und dem ungariſchen Miniſterium ausgefolgt werden.

Der Reichs-Finanzminiſter wird auch bereitwillig mit dieſen Acten vertraute Regiſtratursbeamte zeitweiſe zur Verfügung ſtellen, welche die Aufſtellung und Einrichtung dieſer Regiſtraturen in Ofen beſorgen werden.

Auch andere Acten, welche ungariſche Angelegenheiten betreffen, die ſich aber aus den allgemeinen Materien-Faſcikeln nicht ausſcheiden laſſen, werden über jedesmaliges Anſuchen bereitwillig zur Verfügung geſtellt werden.

10. Um die Rechnungs-Abtheilungen des Finanzminiſteriums in die Möglichkeit zu verſetzen, die oben bemerkten Conti correnti mit Genauigkeit zu führen und um den Reichs-Finanzminiſter behufs der zeitgemäß zu treffenden Caſſadispoſitionen in der Ueberſicht der jeweiligen Geldbewegung zu erhalten, wird das ungariſche Finanzminiſterium den, die Caſſareſte ſämmtlicher unterſtehenden Caſſen umfaſſenden monatlichen Caſſaſtandsausweis, und die Landes-Hauptcaſſen zu Ofen und Hermannſtadt die wöchentlichen Münzliſten, Beides nach dem dießfalls vereinbarten Formulare, einſenden.

11. In ſoweit der ungariſche Finanzminiſter in den jeweiligen Einnahmen nicht die Bedeckung für die in Ungarn zu beſtreitenden Zahl ungen findet, werden ihm von der Reichs-Finanzverwaltung die nöthigen Dotationen aus der Staats-Centralcaſſa zur Verfügung geſtellt werden, zu welchem Zwecke die Monatserforderniß-Anſätze zeitgemäß überſendet werden ſollen. Dagegen wird der ungariſche Finanz-Landesminiſter alle jeweilig verfügbaren Gebarungsüberſchüſſe an die Staats-Centralcaſſa in Abfuhr bringen laſſen, und die Anweiſungen des Reichs-Finanzminiſters für Rechnung der Militärverwaltung auf ungariſche Landescaſſen honoriren. Die Ausgleichung über dieſe wechſelweiſe geleiſteten Zahlungen bleibt der Schlußabrechnung am Ende des Jahres vorbehalten.

12. Da dem ungariſchen Finanzminiſter geregelte Controlsämter zur Ueberwachung der Geld und Material verrechnenden Beamten dermalen noch nicht in allen Dienſtzweigen zur Verfügung ſtehen, ſo wird der Reichs-Finanzminiſter zur Hintanhaltung von Unterſchleifen und Verkürzungen der ungariſchen Staatseinnahmen die betreffenden Fachrechnungs-Departements anweiſen, die Regiſtercenſur über ungariſche Gefällsämter und die Fachcontrole rückſichtlich der Gebühren, Taxen und des Lottogefälles auch rückſichtlich der ungariſchen Geſtion in ſolange fortzuführen, bis der ungariſche Finanzminiſter dießfalls die entſprechenden Einrichtungen ſelbſt getroffen haben wird; bis dahin werden auch die Mängelsproceſſe in der bisherigen Weiſe im directen Schriftenwechſel zwiſchen den Fachrechnungs-Departements und den verantwortlichen Rechnungslegern ausgetragen, und alle Vorfälle, die einer adminiſtrativen Einwirkung bedürfen, dem ungariſchen Finanzminiſter angezeigt werden.

13. Wegen Ueberſiedlung eines Theiles der bisherigen Cameral- und Montan-Hofbuchhaltung nach Ofen wird ein beſonderes Uebereinkommen nach gepflogenem Einvernehmen mit dem oberſten Rechnungshofe getroffen werden.

Einige vom ungariſchen Miniſter namentlich bezeichnete Rechnungsbeamte der Cameral- und Montan-Hofbuchhaltung werden ſchon dermalen zur Ueberſiedlung nach Ofen angewieſen.

14. Da dem oberſten Rechnungshofe für heuer noch die Pflicht obliegt, über die Durchführung des Finanzgeſetzes pro 1867 den Staats-Rechnungsabſchluß zu verfaſſen, ſo wird das ungariſche Finanzminiſterium demſelben von ſeinem Standpuncte die hiezu nöthigen Elemente und Nachweiſungen über jedesmaliges Erſuchen an die Hand geben.

15. Es wird dem ungariſchen Finanzminiſterium ein Ausweis über alle von ungariſchen Behörden abgeforderte, noch nicht beim hieſigen Finanzminiſterium eingelangte Berichte und anhängige Disciplinaruntersuchungen übergeben werden, damit dieſe Gegenſtände nicht außer Evidenz kommen.

16. Die Ertheilung der Tabakbaulicenzen in Ungarn wird von der Entſcheidung des ungariſchen Finanz-Landesminiſters abhängig ſein. In der Erwägung jedoch, daß die Einlöſung der Tabakblätter durch die Tabak-Einlöſungsämter für das heurige Jahr dem getroffenen Uebereinkommen zu Folge noch für Rechnung der Tabakfabriken-Direction in Wien erfolgt, und daß dieſe Direction auch die Vorſchüſſe auf die ertheilten Licenzen zu beſtreiten haben wird, macht der ungariſche Finanz-Landesminiſter die Zuſage, für den Dienſt des laufenden Jahres ſich mit den Licenzen, ſowohl was den Umfang als die Vertheilung betrifft, an den bisherigen Uſus zu halten, und das dem Tabakbau dermalen gewidmete Areale durch neue Licenzen im Jahre 1867 nicht um mehr als 500 Joche zu überſchreiten.

17. In bereitwilliger Förderung wiſſenſchaftlicher Beſtrebungen iſt der ungariſche Finanz-Landesminiſter damit einverſtanden, daß die ungariſchen Finanzbehörden für das Jahr 1867 die bisherigen Mittheilungen für den Gebrauch der k. k. ſtatiſtiſchen Centralcommiſſion fortſetzen.

18. Der k. ungariſche Landes-Finanzminiſter wird die jetzt beſtehenden Rechtsverhältniſſe der Nationalbank, bis die im Sinne des landtäglichen Commiſſions-Operates dießfalls vertragsmäßig feſtzuſtellenden Beſtimmungen geregelt ſein werden, weder auf adminiſtrativem noch auf legislativem Wege beirren. Dagegen wird bis zu dieſem Zeitpuncte auch das Reichs-Finanzminiſterium bei allfälligen, namentlich die Notenemiſſion berührenden Fragen, das Einvernehmen mit dem k. ungariſchen Finanz-Landesminiſterium pflegen.

19. Ueber alle den gemeinſamen Reichsfinanzen zuſtehenden Activforderungen aus ertheilten Vorſchüſſen, Dotationen und Subventionen an Landes- und Grundentlaſtungsfonde, an Verkehrsanſtalten oder Unternehmungen öffentlichen Nutzens, dann aus Nothſtandsdarlehen an Bezirke und Gemeinden ꝛc., es mögen ſich dieſe Forderungen auf Objecte dießſeits oder jenſeits der Leitha beziehen, wird eine Generalüberſicht beim Reichs-Finanzminiſterium für den Zweck der künftigen Abrechnung zuſammengeſtellt werden. Der ungariſche Finanz-Landesminiſter wird alle zur Vervollſtändigung dieſes Verzeichniſſes von ſeinem Standpuncte zu liefernden Nachweiſungen beiſtellen, und alle auf ſolche Forderungen im Jahre 1867 einfließenden Rückzahlungen an die Staats-Centralcaſſa abführen. Dagegen wird der Reichs-Finanzminiſter alle aus den beſtehenden Verpflichtungen zu beſtreitenden Zahlungen im Jahre 1867 leiſten.

20. Für die künftige Abrechnung werden in beſondere Vormerkung genommen alle bei der Nationalbank eingelöſten oder

bei dießſeitigen Caſſen ſtatt baren Geldes einfließenden Coupons von ungariſchen und ſiebenbürgiſchen Grundentlaſtungs-Obligationen, ferner alle bei den Zollämtern geleiſteten Gebührenrückſtellungen bei der Ausfuhr von Zucker und Spiritus.

21. In allen Angelegenheiten, welche ſich auf die Durchführung des gegenwärtigen Uebereinkommens beziehen, wird zwiſchen der Finanz-Centralleitung und dem k. ungariſchen Finanz-Landesminiſterium die directe Correſpondenz ſtattfinden.

Dagegen werden Mittheilungen, welche das Verhältniß des gemeinſamen Miniſteriums zur verantwortlichen k. ungariſchen Regierung überhaupt oder die ſtaatsrechtliche Stellung Ungarns berühren, im Wege des k. ungariſchen Miniſters am kaiſerlichen Hoflager erfolgen.

Zwiſchen den ausübenden Zoll- und ſonſtigen Gefällsämtern wird der Austauſch von Schriftſtücken, welcher ſich nach den beſtehenden Vorſchriften aus der Gefällsmanipulation, und insbeſondere aus dem Anweis- und Controlsverfahren mit zollpflichtigen Waaren ergibt, in der bisherigen Weiſe ſtattfinden, und es wird ſich hiezu der eingeführten Blanquetten und Formularien bedient werden.

Zwiſchen den leitenden Gefällsbehörden (Finanz-Landesdirectionen und Finanz-Bezirksdirectionen) kann eine directe Correſpondenz in allen Fällen ſtattfinden, wo ſie nach der beſtehenden Dienſtordnung auch mit den Behörden des deutſchen Zollvereines Platz greift.

22. Um den Handelsverkehr mit Bergbauerzeugniſſen des ungariſchen Aerars nicht einen Augenblick zu unterbrechen, hat die Wiener Verſchleißdirection in allen Ungarn betreffenden Angelegenheiten ſich unmittelbar an die Peſter Verſchleißfactorie oder an die erzeugenden Berg-Oberämter zu wenden, welche vom k. ungariſchen Finanz-Landesminiſter dem entſprechend angewieſen werden.

Wien, am 8. März 1867.

Von Seite des k. k. Finanzminiſteriums:

Eduard von Fakenbacher m. p.

Von Seite des k. ung. Finanz-Landesminiſteriums:

Guſtav von Gränzenſtein m. p.

Vorſtehende Stipulationen wurden in dem heute abgehaltenen Miniſterrathe ihrem vollen Inhalte nach genehmigt.

Wien, am 8. März 1867.

Becke m. p.

Vorliegende Stipulationen wurden in dem am geſtrigen Tage abgehaltenen Rathe des k. ungariſchen Miniſteriums ihrem vollen Inhalte nach genehmigt.

Ofen, am 14. März 1867.

Tonyay m. p.

Aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

ARCHIV DES BUNDESMINISTERIUMS FÜR FINANZEN

ad 2851 / fm 867 11.8

Uibereinkommen

zwischen dem k:k: Ministerium für Handel und Volkswirthschaft und dem königl: ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie u: Handel über die Theilung der Verwaltung des Postwesens.

Nachdem von Seite des k.k. Handels-Ministeriums der Sektionsrath, Wilhelm Kolbensteiner, und von Seite des königl. ungarischen Ministeriums für Ackerbau, Industrie und Handel der Herr Landtagsabgeordnete, Emerich von Fest und der k.k. Post-Director, Michael Gervay, zur Vereinbarung jener Modalitäten bestimmt wurden, unter welchen die Theilung der Postadministration stattzufinden hätte; so sind von den genannten Bevollmächtigten nachstehende provisorische Bestimmungen bezüglich der Übernahme des Postwesens in Ungarn und Siebenbürgen von Seite der ungarischen Verwaltung unter Vorbehalt der Genehmigung der beiden Handels-Ministerien verabredet worden.

Art. 1. Mit 1. Mai 1867 wird die oberste Leitung und Verwaltung des Postwesens in Ungarn und Siebenbürgen

FINANZ WIEN ARCHIV

werden, entsprechend in Evidenz gehalten.

Pest am 2. April 1867.

Von Seite des K. ung. Ministeriums für Ackerbau, Industrie & Handel:
Emerich v. Fest m/p
Landtagsabgeordneter.
Michael Gervay m/p
Postdirector

Von Seite des K. K. Handels-Ministeriums:
Wilhelm Kolbensteiner m/p
k. k. Sektionsrath.

Vorstehendes Übereinkommen wird auf Grund des Beschlusses des Ministerrathes v. 8. April 1867 seinem vollen Inhalte nach genehmigt. – Wien am 12. April 1867.

Wüllerstorf m/p.

Auf Grund des Beschlusses des Kön. ung. Ministerrathes vom 30. März 1867 genehmige ich gegenwärtiges Übereinkommen.

Pest, am 13. April 1867.

Gorove m/p
K. ung. Minister für Ackerbau, Industrie und Handel.

L. S. & L. S.

für die Richtigkeit der Abschrift
Wien am 25. April 1867.

Dunfeld

3. sz. függelék |a

An das k. k. Handelsministerium

in Wien

vom 19ten April und 15 Juny d. J.

Auf die geehrten Zuschriften d. J. Z. 2522 und 12049, betreffs Hinausgabe neuer Brief und Zeitungsstrecken, gestempelter Briefcouverts und Korrespondenzkarten beehrt man sich dem (Aim) ergebenst mitzutheilen daß (solle am 1ten October l. J. geschehen wird, der weiter gestellten Anfrage zufolge, wie auch Pöcke Korrespondenzkarten [illegible] bis obenerwähnten Datum noch erforderlich seien, ersucht man ein (Aim) noch 3500 Pöcke Korrespondenzkarten ungrischen Textes für den hiesigen Gebrauch gefälligst anher senden zu wollen.

Pest am 4 Juny 1870

[illegible] VII/10. Petheö

[illegible] 18/7

[illegible] 1. Oct. d. J. [illegible] für den hiesigen Gebrauch [illegible]

|b

An das Löbl. k. k. Handels-
ministerium
in
Wien.

In Erwiederung der geschätzten Zuschrift vom 19ten September d. J. Z. 15,698/2003. beehrt man sich dem Löbl. k. k. etc. mitzutheilen, dass nachdem der hierortige Vorrath zur Korrespondenzkarten zu demjenigen der dortheiligen Post-Oekonomie-Verwaltung geschlagen, den Bedarf an solchen bis zur Herausgabe eigener Korrespondenzkarten für das ~~hier~~ dortheilige Postgebiet, vollkommen decken dürfte, die Nachschaffung der obigen, ~~als überflüssig~~ erscheint.

Pest, den 28ten September 1870.

[illegible]

Jernolák

Kiadó 29/9 870

M. KIR.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

14.482 szám.

Nagy Méltóságú Minister Úr!

Budán

Az ujonnan szervezett helybeli m. k. államnyomda rendes működését megkezdvén, egyelőre a magyar és német s rövid idő mulva román, szerb és horvát szövegü hivatalos nyomtatványok kiállitásához az egyuttal jováhagyott ~~falatt~~ ~~ide mellékelt~~ árszabás mellett megbizásokat elfogadni s azok eszközlését ~~a fentkitett időponttól kezdve~~ ezen minden fennakadás nélkül folytathatni képes.

3 db./

Erről Nagyméltóságodat teljes tisztelettel azon kérelemmel van szerencsém értesiteni miszerint ezen a lehető legjutányosabb feltételekhez kötött árszabás alapján a m. k. állami nyomdát hivatalos nyomtatványok kiállitására nézve minél kiterjedettebb mérvben igyénybe venni, s erről az alárendelt közegeit is kellöen értesiteni méltoztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budán, 1869 évi Julius hó 12 ~~én~~.

A m. k. pénzügyminister meghagyásából.

Fürst Julius

Nagyméltóságú Gorove István

magyar királyi földmüvelés, ipar és kereskedelmügyi minister úrnak

Pesten

4. sz. függelék

24864 szám
4,920 869.

M. KIR.
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Nagyméltóságú Minister Úr!

Van szerencsém Nagyméltóságod mult évi deczember 23án 52,822 sz. a. hozzám intézett becses átiratára tisztelettel válaszolni, hogy a postai levéljegyek, bélyeges borítékok bélyeges posta utalványok és levelezési lapok gyártását készséggel engedem át a magy. államnyomdával egyesítendő Katasteri könyomda intézetnek, - föltéve hogy a kiállítási árak a bécsi cs. kir. államnyomdának a mellékelt jegyzékben /. elősorolt ily árait meg nem haladják.

~~Határozott~~ szándékom továbbá, a magy. kir. postaigazgatás számára a cs. kir. postaigazgatás levéljegyeitől való megkülömböztetés végett - ~~minthogy egyenlő jegyek~~ ~~'s postabélyegek használata~~ vissza ~~éllésre adhatna alkalmat~~ - az eddiginél ~~más~~ [illegible] ~~jelvényű~~ levéljegyeket, borítékokat postautalványokat és levelezési lapokat készíttetni, ~~'s már a folyó évi július hó 1én forgalomba hozni~~. Ez okból szükséges

/.

Nagyméltóságú
Lónyay Menyhért Úrnak,
pénzügyi magyar királyi ministernek

K169-1870-15-3500

Budán
18

hogy a katasteri könyomda intézet a folyó évi junius hó végével a nevezett tárgyak kiállításához kívántató szerekkel s metrvényekkel ellátva s a gyártás megkezdésére képesítve legyen.

A levéljegyek jelvénye iránti megállapodás végett sziveskedjék Nagyméltóságod a kataszteri nyomda szakvezetőjét kivel a posta osztály vezetője e tárgy iránt mult hó elején értekezett ezen ministerium postai szakosztályához utasítani, hogy a minták elkészíttetése iránt a megállapodás szerint haladék nélkül intézkedhessem.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Pesten 1870 évi Január hó 7én

a minister helyett
az államtitkár:

5. sz. függelék

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Jegyzőkönyvi szám 3500 / 696 1870 Egyúttal elintézett szám

III. osztály

2. szakosztály

A beadvány: száma 4781; kelte 16/2; beérkezése 19/2

Tárgy:

A pénzügyi m. kir. ministerium az árakat, melyekre a levél s kirlapjegyek, borítékok és levelezési lapok az időpérint a bécsi állami nyomdában kiállíttatnak, ~~kiírótott~~ tudatni kéri.

Határidő:

Kiadó hivatalba érkezett: 5/3.

Másolta 6/III Országh.

Összeolvasta 6/3

Kiadatott ~~[illegible]~~ 6/3

Az igtató hivatalban kivezettetett: 8/3. [illegible]

Irattárba érkezett: 9/3

Előirat száma: 24864/– ex 869.

Utóirat száma: 12455 – 870

2365.

Nagyméltóságu

pénzügyi m. kir. minister annak

Budán.

A folyó évi februar 16-án 4781 p. a. kelt becses átiratára van parancsom Nagyméltóságodnak tiszteletteljes válaszolni, hogy ez idő perint a bécsi állami nyomdaintézet a magy. kir. pénzügyigazgatás rovására

egy-egy 100 db levél s kirlapjegyet tartalmazó lapot 4 krért

100 jegyes borítékot 50 krért és

100 db levelezési lapot 20 krért állítki, s ezen árakat okaztanám jevendőre a zsindonértékül fölállítani, s meglaktam

A bécsi állami nyomdaintézet a fenebbi tárgyakat a fabad alkuutján megállapított árakon minden nellőkköltség fölhámítása nélkül állította ki s szállította beszre; ezen oknál valamint

[illegible]

M. KIR. ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

3500 1870

Kutfő	Tétel	Alapszám
	15	3500

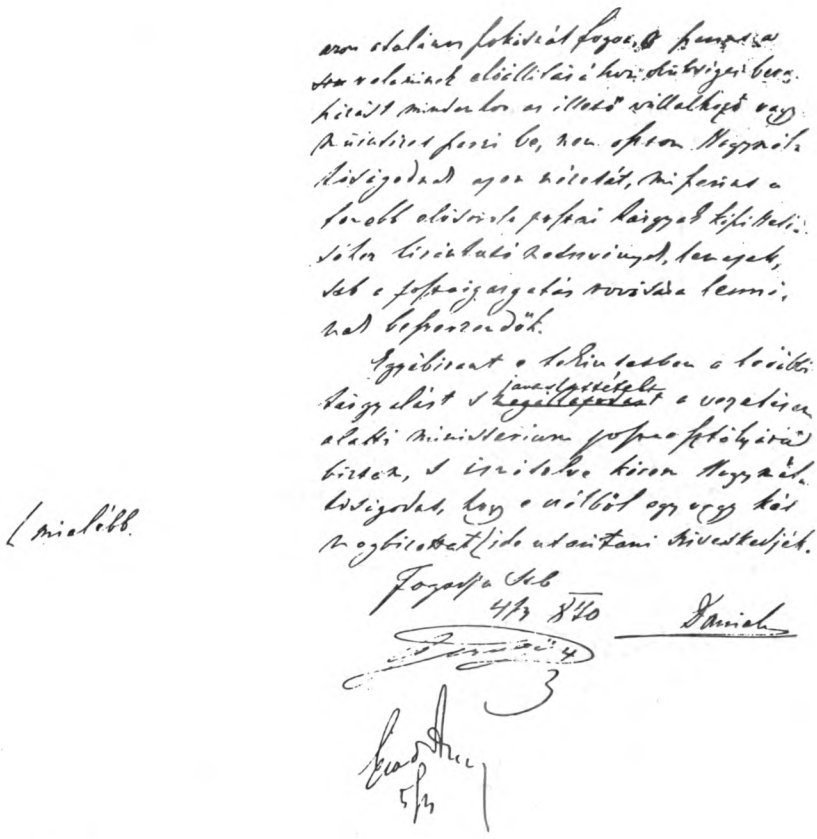

6. sz. függelék

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Jegyzőkönyvi szám 4652 1868

III. ik osztály 1174

2. ik szakosztály

A beadvány { száma: 1987 / kelte: 227 / 25/3. / beérkezése: 29/3.

Egyúttal elintézett szám .....

Határidő:

Kiadó hivatalba érkezett:

Másolta:

Összeolvasta:

Kiadatott:

Az igtató hivatalban kivezettetett: 15/4

Irattárba érkezett: 16/4

Előirat száma: 3577 868

Utóirat száma: 894

Tárgy:

A bécsi cs. k. kereskedelmi ministerium a f. é. Marczius 6ta 18868/2026 ex 867 (: 3577 868 :/894) sz. a. ide intézett átirata kapcsában 5 kimutatást közöl azon levél bélyegek, levél borítékok, ujság bélyegek, s nyomtatványok s azok előállítási költségeiről, melyek az 1867dik évi Octob., Novemb. és Decemb. havakban a bécsi posta gazdászati hivatal által a m. k. posta intézet számára megküldettek.

Jelen szám 6 db.

M. u.

A kebelbeli postai szakszámvevői osztálynak a f. é. Marczius 11ta 3577/894 sz. a. kelt rendelvény kapcsában megvizsgálás, és esetleg jelentés tétel végett kiadatik, az iratok közé teendő.

Pest Pesten 868 Aprilis 1ön

4652 1868		
Kutfő	Tétel	Alapszám
	15	3577

18.868 / 2.026. 1867

Mit Bezug auf die h. o. Note vom 16. Mai v. J. Z. 8.030/951 beehrt man sich, dem löblichen Ministerium im Anbuge eine Zusammenstellung der Geldwerthe der in der 5 monatlichen Zeitperiode von Mai bis September 1867 nach Ungarn abgegebenen Materialien, Requisiten, Drucksorten, dann der Erzeugungskosten für abgelieferte Brief- und Zeitungsmarken, dann Brief-Couverts zur vorläufigen, gefälligen Kenntnißnahme mit dem Bemerken zu übermitteln, daß darunter die im September v. J. für Civil-Croatien und Slavonien abgegebenen Gegenstände nicht begriffen sind.

Wien, am 6. März 1868.

[illegible]

An
das löbliche Königl.
ungarische Ministerium für Landwirthschaft, Industrie
und Handel.

7. sz. függelék

110.

A ministerelnökhöz 1867. évi augustus hó 1-én intézett l. f. kézirat,

a horvát-szlavon pénzügyigazgatásnak a magyar országos pénzügyministerium alá helyezése tárgyában.

Kedves gróf Andrássy! Időszerünek mutatkozván, hogy a horvát-szlavonországi pénzügyi igazgatásnak magyar koronámhozi viszonylatai szabályoztassanak, s azon czélból, hogy a közösügyi költségek felosztásának végleges megállapításánál Horvátországnak közös terherbeli hátraléka már is kipuhatoltatván, az a magyar korona országainak jutalékába beszámittassék: a horvát-szlavonországi pénzügyi igazgatás, mely eddig a központi pénzügyi kormány által kezeltetett, f. é. september hó 1-től kezdve a magyar országos pénzügyi ministerium alá lesz helyezendő. Az átmeneti módozatokra nézve ugyanazon eljárás követendő, mely a magyarországi pénzügyi ügyleteknek a központi igazgatás köréből kihasitása alkalmával követtetett.

Kelt Bécsben, 1867. augustus 1-én.

Ferencz József

8. sz. függelék

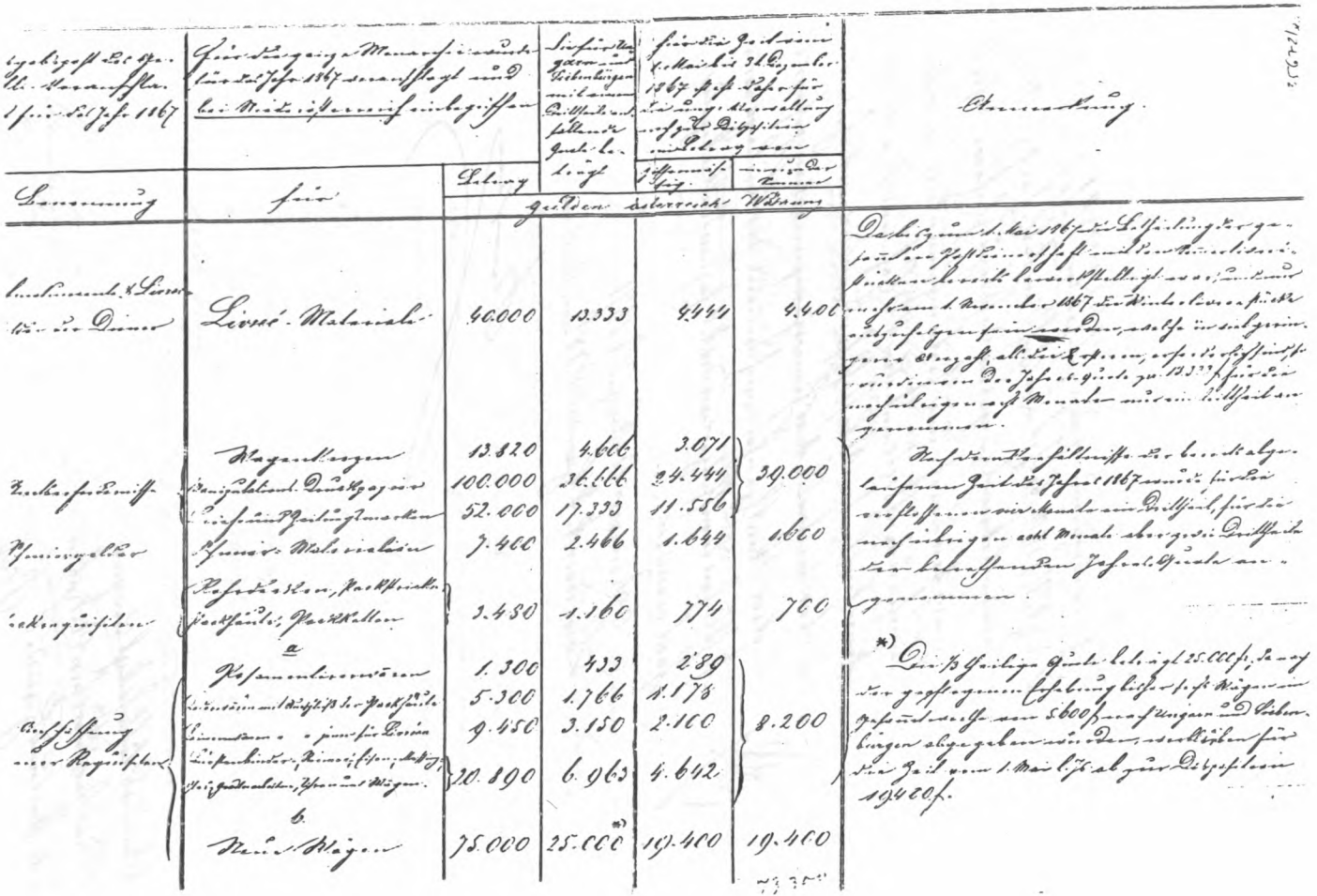

Benennung	für	Zahlung	Sistierung gegen Verbindlichkeiten auf Militär-Gebühr	für die Zeit vom 1. Mai 1867 bis 31. Dez. 1867 zu entrichten		Anmerkung
				Jahresbetrag	einzelner Monat	
		gulden österreichischer Währung				
Lieferungen & Leistungen für die Armee	Livré-Materialien	40.000	13.333	4444	4.400	Nach Gnade 1. Mai 1867 die Verpflegung der gemeinsamen Armee auf Friedensfuß und Kriegsbereitschaft, dann Ausrüstung und Bekleidung der Armee, soweit diese nicht aus Naturalien bestritten werden, sowie die Bedeckung der Militär-Gebäude, zu 13.333 fl. für 9 Monate mit 3 Millionen genommen.
Fuhrwesens-Erfordernisse	Wagenlieferungen	13.820	4.606	3.071	39.000	Nach Gnade Pauschale für Fuhrwesens-Erfordernisse pro 1867 mit 3 Millionen für 9 Monate mit 2 Millionen genommen.
	Vorspann-Leistungen	100.000	36.666	24.444		
	Reise-Vorspann-Leistungen	52.000	17.333	11.556		
Remonte-Pferde	Remonte-Materialien	7.400	2.466	1.644	1.600	
Lieferungs-Pferde	Pferde-Ställe, Pferde-Wärter, Pferde-Hüter, Pferde-Ställe	3.480	1.160	774	700	
Bestellung der Requisiten	a. Kasernierungen	1.300	433	289	8.200	*) Die 3 Millionen Gulden bei 25.000 fl. sind von der gestatteten Zahlung bis 1. Mai 68 Wegen Pferde-Ankauf von 5600 Pferden und Lieferungen abgegeben und Dienstleistungen für die Zeit vom 1. Mai 68 ab zur Verfügung 19400 fl.
	Einrichtung mit Möbeln der Kasernen	5.300	1.766	1.178		
	Einrichtung der Spitäler	9.450	3.150	2.100		
	Lieferungen, Reinigungen, Heizungen, Beleuchtungen, Spitäler, Wagen	20.890	6.963	4.642		
	b. Mobilisierungen	75.000	25.000 *)	19.400	19.400	

16.321
1015

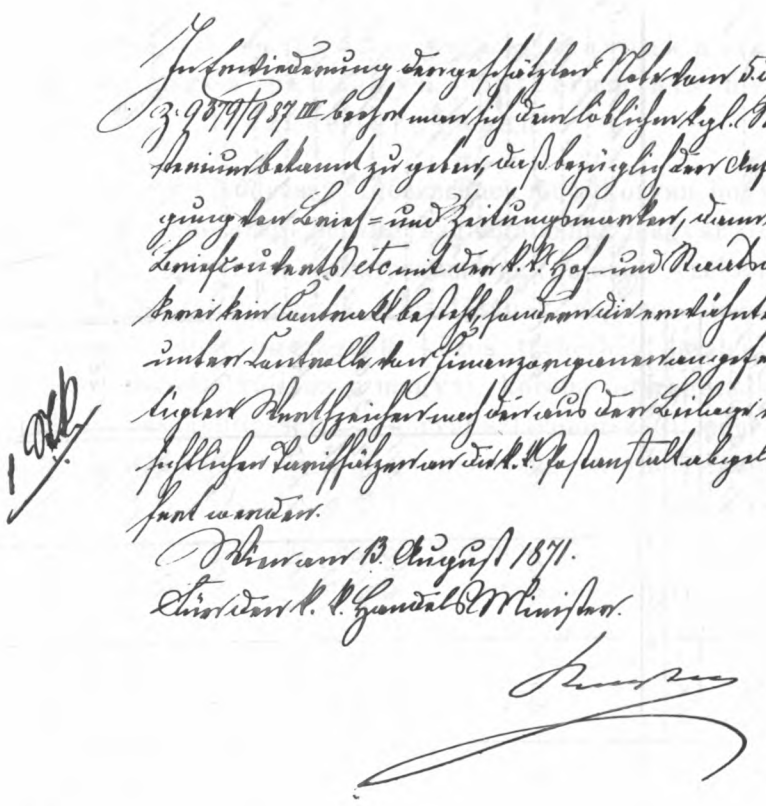

In Erwiederung der geschätzten Note vom 5. d. Js. Z. 9379/937 III beehrt man sich dem löblichen kgl. Ministerium bekannt zu geben, daß bezüglich der Anfertigung von Brief- und Zeitungsmarken, dann von Briefcouverts etc. mit der k. k. Hof- und Staatsdruckerei kein Contrakt besteht, sondern die erwähnten unter Controlle von Finanzorganen angefertigten Werthzeichen nach den aus der Beilage ersichtlichen Tarifsätzen an die k. k. Postanstalt abgeliefert werden.

Wien am 13. August 1871.

Für den k. k. Handels-Minister.

[illegible]

1 Stk.

An das löbliche kgl. ungar. Ministerium für Ackerbau Industrie und Handel Pest.

10. sz. függelék

Egyezmény

Melyszerint egyrészről a pénzügyi, másrészről a földmüvelés ipar és kereskedelemügyi magy. kir. Ministériumok a póstai értékczikkek, úgymint levél és hirlapjegyek, mindennemü levélboritékok, levelezési és utalványlapoknak a magy. kir. budai államnyomda által eszközlendő gyártását és szállitását illetőleg, nevezett nyomda, és a magy. kir. postaigazgatás közti kölcsönös kötelezettségre nézve, a következőkben állapodtak meg:

1. A magyar kir. államnyomda a fenebb elősorolt postai értékczikkek gyártását és szállitását elvállalván, köteles a m. kir. postaigazgatás, vagy e tekintetben megbizott közegeinek megrendeléseit pontosan, oly időben s előreszámitással teljesiteni, miszerint a postaszolgálat hátrányt vagy fenakadást ne szenvedjen, - mely okból sajátraktárában az értékczikkek minden neméből annyi gyártmányt készen tartand, miszerint a haladéknélkül foganatositott megrendeléseken felül mindenkor legalább egy hóra szükséges készlettel rendelkezzék. -

E tekintetbeni tájékozás végett a m. kir. postaigazgatás az évi szükséglet mennyiségét előirányzati kimutatásban fogja előtüntetni, s ezen kimutatást a vagy az államnak kárt okozott. —

Jelen egyezmény két egyenlő példányban állitatván ki, s mindkét egyezkedő Ministérium helyben hagyásával láttatván el, az egyik példány a pénzügyi, a másik a földmivelés ipar és kereskedelmi Ministériumnál tartatik vissza. —

Kelt Pesten 1871 September 25 ...

[illegible] [illegible]

46314.

Helybenhagyatik a m. kir. pénzügyminisztérium részéről

Budán 1871 September 28-án

11781/1259 ex III. 1871 Helybenhagyatott a földmívelés ipar és kereske-
delemügyi magy. kir. Ministerium által.
Pesten 1871 Oktobr. 10-én

11. sz. függelék

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministerium.

Jegyzökönyvi szám 4050 1868

III ik osztály 1016

2 ik szakosztály

A beadvány { száma: 3749
kelte: 868 14/3
beérkezése: " 17/3

Tárgy:

Cs. k. külügyi ministerium a Franczia Kormány által a posta bélyegeknek czélba vett átalányos gyüjteménynek a magyarországban használatban lévő uj vagy átidomított posta bélyegeknek közölketése iránt.

Egyúttal elintézett szám

Határidő:

Kiadó hivatalba érkezett: 18/4

Másolta: Szűcs 18/4

Összeolvasta: Jung. Ot. 18/4

Kiadatott: Wenzel 18/4

Az igtató hivatalban kivezettetett: 20/4

Irattárba érkezett: 21/4

Előirat száma:

Utóirat száma:

Am Sr. des Herrn Reichskanzler und Minister des Aeußern Ferdinand Freiherrn von Beust Excellenz Wien

Euere Excellenz

[illegible]

[illegible] 14. v. Mts. Z. 3749 [illegible] Euere Excellenz [illegible]

4050 1868		
Kutfő	Tétel	Alapszám
	15	4050 f

12. sz. függelék

POSTAI

RENDELETEK TÁRA.

HIVATALOS KIADÁS.

Budapest. 23. sz. Junius 25. 1875.

Tartalom.

1875. évi VIII. törvényczikk az 1874-dik évi october 9-dikén kötött általános posta-egyleti szerződés beczikkelyezéséről. — Szabályzat a Bernben 1874. évi october 9-én megkötött általános postaegyleti szerződés foganatosítása iránt.

Inhalt.

Reglement zur Ausführung des am 9. October 1874 zu Bern abgeschlossenen Vertrages, betreffend die Gründung eines allgemeinen Postvereines.

1875. évi VIII. TÖRVÉNYCZIKK

az 1874-dik évi october 9-dikén kötött „általános posta-egyleti szerződés beczikkelyezéséről."

(Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi martius hó 30-án.)

Az osztrák-magyar monarchia és Németország, Belgium, Dánia, Egyptom, Spanyolország, Amerika egyesült államai, Nagybritannia, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Norvégia, Németalföld, Portugália, Románia, Oroszország, Szerbia, Svédország, Svájcz és Törökország között az 1867. évi XVI. törvényczikk III. czikke értelmében kötött és Bernben 1874-dik évi october 9-én aláirt postaszerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott s utóbb a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

6. czikk.

A küldemények bérmentesitésére kizárólag azon országban érvényes levélbélyegek vagy levélbélyeges boritékok használandók, hol a küldemény feladatott.

Bérmentesitetlen vagy kellőleg nem bérmentesitett hirlapok és egyéb nyomtatványok tovább nem küldetnek. Más bérmentesitetlen vagy elégtelenül bérmentesitett küldemények oly dijazás alá esnek, mint a bérmentesitetlen levelek, de akkor az esetleg alkalmazott levélbélyegek vagy levélbélyeges boritékok értéke levonatik.

7. czikk.

A levélpostai tárgyak visszaküldéséért a Posta-Egylet területén pótdij nem jár.

Csak az esetben, ha az egylethez tartozó valamely ország belforgalmi küldeménye visszaküldés folytán az

34*

Alulírottak mint a fent felsorolt országok kormányainak teljes hatalmú megbízottai a Buenos Airesben 1939. évi május hó 23-án kötött Egyetemes Postaegyezmény 13. cikke alapján Párizsban kongresszusra egybegyűlvén, az említett Egyezményt közös megegyezéssel és a megerősítés fenntartásával átvizsgálták s a következőképpen újra szövegezték:

I. CÍM.

AZ EGYETEMES POSTAEGYESÜLET.

I. FEJEZET.

181. CIKK.

A Nemzetközi Irodához intézendő közlések.

1. Az igazgatások a Nemzetközi Iroda útján megküldik egymásnak postabélyegeiknek és bérmentesítőgép-lenyomattípusaiknak gyüjteményét három példányban, megjelölvén azt az időpontot, amelytől fogva az előző kiadású postabélyegek érvényessége megszűnik.

2. Azonkívül a Nemzetközi Irodával közölniök kell:

a) azt a megjelölést, amelyet a 106. cikk 4. szakasza értelmében a „Taxe perçue" vagy a „Port payé" kifejezésre elfogadtak;

b) a mérsékelt díjakat, amelyeket az Egyezmény 6. cikke alapján megállapítottak, ama viszonylatok felsorolásával, amelyekben ezeket a mérsékelt díjakat alkalmazzák;

c) jegyzéket azokról a pótdíjakról, amelyeket az Egyezmény 39. és 69. cikke alapján különleges szállítási költségek fejében szednek, továbbá azoknak az országoknak névjegyzékét, amelyekkel való forgalomban e pótdíjakat szedik és esetleg ama szolgálatok felsorolását, amelyek e pótdíjak szedését megokolják;

d) mindazokat a szükséges felvilágosításokat, amelyek szolgálataikban a vám- és egyéb szabályokra vonatkoznak, úgyszintén a postaküldemények behozatalát és átszállítását szabályozó tilalmakat vagy korlátozásokat;

e) az országukba szóló, vámeljárás alá eső küldemények részére

13. sz. függelék

H 35
Var. 8

U e b e r e i n k o m m e n

zwischen dem k.k. österreichischen Handels-Ministerium und dem könglich ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel in Betreff der Regelung der Postverhältnise.

Zwischen dem k.k- österreichischen Handels-Ministerium und dem könglich ungarischen Ministerium für Ackerbau, Industrie und Handel sind in Ausführung des zwischen den im Reichsrathe vertretenen Ländern und den Ländern der ungarischen Krone abgeschlossenen Zoll- und Handelsbündnisses über die Regelung des beiderseitigen Postwesens nachstehende Bestimmungen vereinbart worden.

Art: I.

Das Postwesen wird in den im Reichsrathe vertretenen Ländern und in den Ländern der ungarischen Krone, insoweit es das Interesse des Verkehrs erheischt, nach gleichartigen Grundsätzen verwaltet.
Die gegenwärtig geltenden Bestimmungen über die der Staatspostanstalt vorbehaltenen Rechte über die Benützung dieser Anstalt von Seite des Publikums und über die Haftung der Postsendungen, sowie die Tarifs-, Manipulations- und Verrechnungs-Vorschriften dürfen nur im gemeinsamen Einvernehmen beider Legislationen, bezüglich beider Handelsministerien und in einer für beide Gebiete völlig gleichartigen Weise geändert werden.
Doch steht es jeder der beiden Verwaltungen frei, in dem Organismus der Postbehörden und Postämter, dann in Betreff der Personalvorschriften jener Aenderungen selbstständig zu treffen, welche sie als zweckdienlich erachtet.

Art: II.

Die Postanstalten in Civil-Croatien und Slavonien werden mit 1. April 1868 dem ungarischen Postgebiete einverleibt und mit diesem Zeitpunkte die Verwaltung des Postwesens daselbst, welcher seit 1. September 1867 von dem k.k. Handels-Ministerium für ungarische Rechnung geführt wird, von dem königlich ungarischen Handels-Ministerium übernommen.

Art: III.

Die k.k. Postexpeditionen zu Bukarest, Giurgevo, Plojesti und Ibraila in der Wallachei, dann jene in Fokschan und Galacz in der Moldau bleiben unter den in Art: I des provisorischen Uebereinkommens vom 2. April 1867 enthaltenen Bedingungen vorläufig im Dienstverbande mit dem königlich ungarischen Handels-Ministerium. Eine definitive Bestimmung in Betreff derselben wird einer besonderen Vereinbarung vorbehalten.
Alle übrigen, hier nicht genannten k.k. Postexpeditionen im Auslande bleiben dem k.k. Handelsministerium, beziehungsweise dem k.k. Ministerium des Aeussern untergeordnet.

Art: IV.

Zum Behufe einer sistematischen Zusammenstellung der bestehenden Manipulations- und Verrechnungs-Vorschriften wird eine Kommission aus beiden Handels-Ministerien baldthunlichst zusammentreten, welche unter Vorbehalt der Genehmigung derselben des bezügliche Materiale zu sammeln und zu sichten, soweit es nöthig ist, zu ergänzen und zu vervollständigen, die Vorschriften, deren Abänderung sich als wünschenswerth dafstellt, entsprechend zu modifizieren und auf diese Weise eine vollständige Postinstruktion zum Gebrauche der beiderseitigen Postanstalten zu redigieren hat.

Art: V.

Die mit fremden Staaten bestehenden Postverträge bleiben in beiden Postgebieten in voller Geltung.
Den Conferenzen mit fremden Regierungen oder Postverwaltungen wegen wegen Abschluss oder Abänderung bestehender Postverträge werden in Hinkunft immer Vertreter beider Handels-Ministerien mit gleichen Befugnissen beigezogen werden.

Bei Aenderungen in den Bestimmungen über den ausländischen Postverkehr, welche mit den betreffenden auswärtigen Postverwaltungen im Korrespondenzwege vereinbart werden, ist immer vorläufig das entsprechende Einvernehmen zwischen den beiden Handels-Ministerien zu pflegen.

Art: VI.

Die Errichtung und Regelung der Postkurse, welche den Wechselverkehr beider Postgebiete vermitteln, dann die Feststellung der Postämter, zwischen welchen im gegenseitigen Verkehre ein direkter Brief- oder Fahrpostkartenschluss Statt zu finden hat, wird von den beiden Handelsministerien von Fall zu Fall vereinbart.
An den ungarischen Postkursen, durch welche die Verbindung mit dem Oriente vermittelt wird, darf ohne beiderseitiges Einverständniss eine Aenderung nicht vorgenommen werden.
Den Unterbehörden steht zu diesen Beziehungen ein selbständiges Verfügungsrecht nicht zu, dagegen sind dieselben ermächtiget, in sonstigen Manipulations- und Betriebsangelegenheiten, welche in ihrem Wirkungskreise gelegen sind in Korrespondenz zu treten und im gegenseitigen Einverständnisse Verfügungen zu treffen.
Handelt es sich um Gegenstände, die ihren Wirkungskreis überschreiten, oder kann zwischen den Unterbehörden eine Einigung nicht erzielt werden, so ist die Vermittlung des bezüglichen Handels-Ministeriums in Anspruch zu nehmen.

Art: VII.

Für den Durchzug der Postsendungen aus dem einen Postgebiete durch das andere Postgebiet wird gegenseitig eine Transitvergütung nicht geleistet und zwar ohne Unterschied, ob die Sendungen in- oder ausländische sind.
Zu dem Postgebiete jeder Verwaltung werden auch jene k.k. Postexpeditionen im Auslande gerechnet, welche dieser Verwaltung unterstehen.

Art: VIII.

Alle Porto- und Franco-Gebühren bei der Brief- und Fahrpost, sie mögen aus dem Wechselverkehre beider Postgebiete oder aus dem Verkehre des einen Gebietes mit dem Auslande herrühren, so wie alle Nebengebühren, behält ungetheilt - diejenige Postverwaltung, in deren Gebiethe sie eingeflossen sind.

Ausgenommen hievon sind:
a. die kreditirten Gebühren für Fahrpostsendungen zwischen der Nationalbank und ihren Filialen im Wechselverkehre beider Gebiete, welche halbscheidlich getheilt werden.
b. Die Gebühren für die Express-Bestellung der Sendungen, welche derjenigen Postverwaltung zuzukommen haben, deren Postämter die Bestellung vollziehen.
c. Die von den Redaktionen vorausbezahlten Zeitungsbestellgebühren, welche derjenigen Postverwaltung zuzufliessen haben, in deren Gebiethe die Bestellung erfolgt.
d. Die Gebühren für die Beförderung der Estaffetten, die sämmtlichen Passagiersgebühren und die Ueberfrachtgebühren, welche in der Art getheilt werden, dass jede Postverwaltung die Gebühr für jene Strecke bezieht, für welche sie die Beförderungsauslagen bestreitet.

Art: IX.

Um einen entsprechenden Ausgleich bezüglich der ausländischen Transit-Gebühren und der von der ungarischen Postverwaltung eingehobenen, ausländischen Portogebühren herzustellen, welche die österreichische Postverwaltung im Abrechnungswege an das Ausland zu vergüten hat, wird festgesetzt, dass die ungarische Postverwaltung den fünften Theil zu den auf Grund der Abrechnungen an das Ausland zu leistenden Hinauszahlungen beizutragen hat.
In eben diesem Verhältniss wird der ungarische Postverwaltung an allfälligen Vergütungen, welche das Ausland auf Grund dieser Abrechnungen zu leisten hätte, partizipiren.

Art: X.

Die eingehobenen Geldanweisungsbeträge, sowie die Nachnahmen sind im Wechselverkehre beider Postgebiete jener Postverwaltung zu vergüten, welche die Auszahlung leistet.

Art: XI.

Hinsichtlich der Pränumerationsbeträge für Zeitungen, welche zwischen Orten des einen Gebietes und jenen ausländischen Orten des anderen Gebietes, an welchen k.k. Postexpeditionen bestehen, versendet werden, wird die Abrechnung und Ausgleichung zwischen der betreffenden österreichischen und ungarischen Zeitungsexpedition gepflogen.
Die Versendungsgebühr verbleibt derjenigen Postverwaltung, deren Zeitungsexpedition sie einhebt.
Was den Zeitungsverkehr mit dem Auslande anbelangt, so hat die Bestellung ausländischer Zeitungen für das ungarische Postgebiet unmittelbar bei den betreffenen, ausländischen Zeitungsexpeditionen, und umgekehrt die Bestellung der im ungarischen Postgebiete erscheinenden Zeitungen für das Ausland von Seite der betreffenden ausländischen Postämter unmittelbar bei dem königlich ungarischen Zeitungsexpeditionen zu erfolgen, daher die Abrechnung auch direkt zwischen diesen Aemtern zu pflegen ist. Die für Oesterreich entfallende Versendungsgebühr verbleibt im vollen Betrage der ungarischen Postverwaltung.

Dagegen hat auch die österreichische Postverwaltung die auf Oesterreich entfallende Speditionsgebühr für jene Zeitungen ungetheilt zu beziehen, welche von ihren Postämtern bei ausländischen Postämtern oder von diesen bei jenen pränummeriert werden, und durch ungarisches Gebieth befördert werden sollten.

Art: XII.

Bezüglich der Postkurse, welche die beiderseitigen Gebiete auf den Poststrassen verbinden, wird festgestellt, dass jede Verwaltung die Auslagen für die Beförderung, d.i. Rittgelder, Botengebühren, derlei Pauschalien, Vorspannsgebühren, Trinkgelder, Schmiergelder, Packgelder, Unterwegsauslagen, Bedeckungsauslagen bis zur ersten Grenzstation des anderen Gebietes zu bestreiten hat. Sollte für die Tour und Retour-Beförderung zwischen den Grenzstationen eine Pauschalvergütung festgestellt sein, so hat jede Verwaltung die Hälfte der Kosten zu tragen.

Art: XIII.

Jede Postverwaltung hat für die Benützung eines ihr angehörenden Wagens über die Grenzstation hinaus eine Vergütung von 10 Neukreuzern pr. Meile zu erhalten.
Die Wagenreparaturen an den zum Strassenverkehre bestimmten Postwägen hat der Besitzer des Wagens zu tragen, ohne Unterschied, auf welchem Gebiete diese nothwendig wurden.
Wenn auf fremden Gebiete der Wagen einer Postverwaltung so unbrauchbar wird, dass an Stelle derselben ein Postmeisterswagen entlehnt werden muss, so hat die Auslagen für diese Entlehnung jene Verwaltung zu tragen, auf dessen Gebiethe die Beistellung des Postmeisterswagen erforderlich wurde.
In diesem Falle ist die Wagenbenützungsgebühr von 10 Kreuzern pr. Meile für die betreffende Strecke nicht mehr zu bezahlen.

Art: XIV.

Wenn Conducteure der einen Postverwaltung regelmässig zur Begleitung von Fahrten über die Grenzstation hinaus verwendet werden, so sind die Kosten des Unterhaltes derselben -/: ihre fixen Genüsse, Reisegelder etc. :/ von beiden Verwaltungen in denselben Verhältnisse zu bestreiten in welchem die Wegstrecken beider Gebiethe, auf denen die Begleitung stattfindet, zu einander stehen.

In den Fällen, wo die an einem Orte stationirten Conducteure nicht ausschliesslich zur Begleitung einer Fahrt nach dem anderen Gebiete, sondern wechselweise auch zur Begleitung von Fahrten auf dem eigenen Gebiete verwendet werden, ist die Zahl der Kondukteure, welche für die Fahrt nach dem fremden Gebiete überhaupt nothwendig ist, speziell zu ermitteln und im gegenseitigen Einverständnisse festzustellen, sonach die fixen Gebühren dieser Anzahl von Conducteuren in der oben angedeuteten Weise zu repartiren.
Als fixe Gebühr bei den verschiedenen Gehaltsklassen hat die betreffende Mittelklasse zu gelten.
Die Reise- und Stundengelder der Kondukteure sind bei gemeinschaftlichen Fahrten nach Massgeben des wirklichen Aufwandes in dem oben bezeichneten Verhältnisse zu theilen.

Art: XV.

Die Bestimmungen des Art: XII und XIV gelten auch für den Eisenbahn- und Dampfschiffahrts-Verkehr.
Wenn fahrende Postämter der einen Verwaltung über die Grenzstation des Gebietes hinaus verkehren, so werden ausser den Conducteursauslagen auch jene für die betreffenden Beamten, dann für die Beistellung der Amtserfordernisse und für die Instandhaltung und Reparatur der Waggons, sowie sonstige Auslagen nach dem in Art: XIV aufgestellten Grundsatze repartirt.
Eine Wagenbenützungsgebühr für Ambulance-Waggons wird dagegen nicht in Anrechnung gebracht.

Art: XVI.

In Fällen des Verlustes, Abganges oder der Beschädigung einer Postsendung, hat jene Postverwaltung beziehungsweise die ihr unterstehende Postbehörde die entfallende Vergütung flüssig zu machen, in deren Gebiete sich die zur Geltendmachung des Ersatzanspruches berufene Person befindet.
Ist der Schaden durch Verschulden eines Postbediensteten entstanden, so hat jenen Postverwaltung den geleisteten Ersatz zu übernehmen, welcher der für den Schaden haftbare Postbedienstete angehört.
Sind Postbedienstete beider Gebiete haftbar, so übernimmt jede Verwaltung einen Theil des Ersatzes nach dem Masse der ihre Postbediensteten treffenden Schuld.
Wurde jedoch der Schaden durch Gewalt oder ein zufälliges Ereigniss herbeigeführt, ohne dass hiebei am die Haftung begründen des Verschulden eines Postbediensteten unterlaufen ist, so hat jene Postverwaltung den Schaden zu tragen, in deren Gebiete der Verlust, der Abgang oder die Beschädigung eingetreten ist.
Kann nicht konstatirt werden, wo diess geschehen ist, so haben beide Verwaltungen den Schaden gemeinschaftlich -/: zu gleichen Theilen :/ zu tragen.

Art: XVII.

Die mit 1. April 1868 bei den Postanstalten des ungarischen Gebiethes /: einschliesslich Civil-Croatiens und Slavoniens :/ in aktiver Dienstleistung stehenden Beamten und Diener verbleiben definitiv in dem dortigen Dienstverbande und behalten ihre normalmässigen Ansprüche.
Im Falle dem ungarischen Postgebiethe andere, bis jetzt nicht dazu gehörige Landestheile einverleibt werden, treten mit dieser Einverleibung auch die daselbst in Verwendung stehenden Beamten und Diener definitiv in den dortseitigen Dienstverband.
Die ungarische Verwaltung übernimmt auch alle normalmässigen Ruhe- und Gnadengenüsse der Beamten und Diener, welche aus der activen Dienstleistung im dortseitigen Gebiete in den Ruhestand getreten sind, oder in Zukunft treten, sowie ihrer Angehörigen, ohne Unterschied, ob die ersteren vor dem 1. April 1868 oder nach diesem Zeitpunkte in Ruhestand gesetzt, oder mit Tode abgegangen sind.

Art: XVIII.

Für die auf Grund des Art: VI des provisorischen Uebereinkommens vom 2. April 1867 mit 1. Mai 1867 an die ungarische Postverwaltung übergegangenen Postrealitäten, Inventar- und Verbrauchsgegenstände ist von derselben eine Vergütung nicht zu leisten.
Ebenso werde die mit 1. September 1867 in Civil-Croatien und Slavonien befindlich gewesenen Postrealitäten, Inventar- und Verbrauchsgegenstände unentgeltlich der ungarischen Postverwaltung überlassen.
Dagegen ist für alle seit 1. Mai beziehungsweise 1. September 1867 der ungarischen Postverwaltung von der Postökonomie-Verwaltung oder dem Postkurs-Bureau für den Postbetrieb oder überhaupt zum Amtsgebrauche erfolgten Gegenstände, sowie für jene welche in Zukunft noch bezogen werden, der Anschaffungswerth zu vergüten.

Art: XIX.

Die Korrespondenz mit den ausländischen Postbehörden übernimmt jene Postverwaltung, durch deren Gebiet die Sendung, auf welche die Korrespondenz sich bezieht, in das Ausland befördert wurde.

Art: XX.

Alle Quoten, welche auf Aktivrückstände des ungarischen Postgefälles aus der Zeit vor dem 1. Mai 1867, bezüglich Civil-Croatiens und Slavoniens aus der Zeit vor dem 1. September 1867 bis zum 1. Jännner 1868 eingebracht worden sind, gehören der österreichischen Postverwaltung.
Bis dahin hat auch alle Zahlungen, welche von der österreichischen Postkasse auf Passivrückstände aus den bezeichneten Zeitepochen geleistet wurden die österreichische Postkasse zu tragen.
Die mit 1. Jänner 1868 noch verbleibenen Aktiv- und Passiv-Rückstände des ungarischen Postgefälles aus der früheren Epoche vor dem 1. Mai 1867, beziehungsweise 1. September 1867 gehen an die ungarische Postverwaltung über.

Art: XXI.

Die Rechnungsdepartements beider Postverwaltungen haben sich wechselseitig jene Dokumente mitzutheilen, welche zur Cassa der Rechnungen über den gemeinschaftlichen Verkehr von ihnen benöthigt werden.
Um die Prüfung der Gebühren und Aufrechnungen bei gemeinschaftlichen Postkursen zu erleichtern und zu beschleunigen, sind in Zukunft getrennte Hauptkarten in der Art zu führen, dass in der einen Karte die Postämter von der Abgangs- bis zur Grenzstation und das Passagiersverzeichniss mit den vollen, vom Passagiere eingezahlten Gebühren und mit der hievon für die Strecke der anderen Verwaltung entfallenden Antheilsquote, in der zweiten Karte aber die Postämter von der Grenzstation bis zur Endstation der Fahrt die oben erwähnten Antheilsquoten, dann die von der Grenzstation ab weiter noch eingehobenen Passagiers- und Ueberfrachtsgebühren eingetragen werden.
Beide Karten werden dem Rechnungsdepartement jener Verwaltung einzusenden sein in deren Gebiet die Fahrt endet.
Die Verifizirung der Eintragungen aus der ersten in die zweite Karte obliegt diesem Rechnungs-Departement.
Gleiches gilt von den Stundenpässen zu Estaffetten, Separateilfahrten und Extraposten mit Stundenpass.

Art: XXII.

Ueber die Forderungen, welche eine Verwaltung an die andere auf Grund der in den Art: VIII, X, XII, XIII, enthaltenen Bestimmungen zu stellen hat, sind von dem Rechnungs-Departement derselben monatliche, bezüglich der in den Art: IX, XIV, XV und XVIII vorgesehenen Vergütungen aber halbjährige Aufstellungen zu verschaffen und mit der entsprechenden Belegen dem Rechnungsdepartement der anderen Verwaltung bis längstens zu Ende des auf den betreffenden Monat /: Semester :/ folgenden Monats zuzusenden.
Dieses Rechnungsdepartement hat die Aufstellungen zu prüfen und etwa abwaltende Differenzen im Korrespondenzwege unmittelbar mit dem Ersteren auszutragen.

Sollte sich jedoch über die Anwendung der für die Abrechnung und Ausgleichung hier festgestellten Grundsätze bei dem Rechnungs-Departement Zweifel ergeben, so ist die Entscheidung des vorgesetzten Ministeriums einzuholen.
Die ursprünglich für richtig befundene oder berichtigte Aufstellung ist an das Rechnungs-Departement, welches sie ausgefertigt hat, mit der Bemerkung: "anerkannt" zurückzusenden.
Die Generalabrechnung auf Grund der anerkannten Aufstellungen hat halbjährig durch Delegierte der Rechnungs-Departements beider Handels-Ministerien kommissionall zu geschehen.
Die Ausgleichung erfolgt auf Grund der Generalabrechnung halbjährig.
Bezüglich der Postanweisungen und Nachnahmen hat jedoch jene Verwaltung, welche nach Massgabe der monatlichen Aufstellungen eine Herauszahlung hiefür trifft, der anderen Verwaltung monatliche à conto Zahlungen im beiläufigen Betrage der letzten Montasschuldigkeit zu leisten.

Art: XXIII.

Im Falle dem ungarischen Postgebiete bis jetzt nicht dazu gehörige Ländertheile einverleibt werden sollen, haben die vorstehenden Bestimmungen auch auf diese Anwendung zu finden, insbesondern werden die dort befindlichen Postrealitäten, sowie alle am Uebergabstage vorhandenen Inventar- und Verbrauchsgegenstände an die ungarische Postverwaltung unentgeltlich überlassen, und es gehen von eben diesen Tage auch die Aktiv- und Passivrückstände dieser Landestheile an die ungarische Verwaltung über.

Art: XXIV.

Die Rechnungs-Departement beider Postverwaltungen haben sich gegenseitig das Resultat der Gebahrungen vierteljährig mitzutheilen. Die im Postvertrage mit dem norddeutschen Bunde, Baiern, Württemberg und Baden bezeichneten, statistischen Daten über den Postverkehr hat sich für den ungarischen Postbezirk in Zukunft des Rechnungs-Departement des ungarischen Ministeriums für Ackerbau, Industrie und Handel zusammenzustellen und dem Rechnungs-Departement des k.k. Handels-Ministeriums mitzutheilen.
In den betreffenden Uebersichten sind künftig die Ergebnisse des österreichischen und ungarischen Postbezirkes gesondert ersichtlich zu machen.

Art: XXV.

Dieses Uebereinkommen tritt mit 1. April 1868 in Wirksamkeit.

Bis dahin bleiben die Bestimmungen des provisorischen Uebereinkommens vom 2. April 1867, sowie der nachträglich vereinbarte Beitrag von Einem Sechstel zu den Vergütungen aus Ausland aufrecht.
Die Abrechnung für Civil-Croatien und Slavonien ist für die Zeit vom 1. September 1867 bis Ende März 1868 nach den Bestimmungen des oben erwähnten provisorischen Uebereinkommens zu pflegen.

Art: XXVI.

Hinsichtlich der Dauer des gegenwärtigen Uebereinkommens, der Kündigungsfristen und der Unterhandlungen wegen Abänderungen haben die Bestimmungen des Art: 22 des Zoll- und Handelsbündnisses in Anwendung zu kommen.

So geschehen zu
Wien, am 23. März 1868
Pest, am 30. März 1868

v. Plener m/p
k.k. Handelsminister

Gorove m/p
kgl: ung: Minister

A császári és királyi osztrák Kereskedelemügyi Minisztérium és a Magyar Királyi Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium között a postaügyek szabályozása tárgyában kötött egyezmény

A császári és királyi osztrák Kereskedelemügyi Minisztérium és magyar királyi Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériuma a Birodalmi Tanácsban képviselt országok és a Magyar Korona országai között kötött Vám- és Kereskedelmi Szövetség keretében a két fél postaszolgálatának szabályozására a következő rendelkezésekben állapodtak meg.

I. CIKKELY

A postaszolgálatot a Birodalmi Tanácsban képviselt országokban és a Magyar Korona országaiban, amennyiben azt a forgalom érdeke megkívánja, azonos alapelvek szerint igazgatják.

Az Állami Postaintézmény számára fenntartott jogokra, ennek az Intézménynek a közönség részéről történő igénybevételére és a postaküldeményekért való jótállásra jelenleg érvényes rendelkezéseket, valamint a tarifális ügykezelési és elszámolási előírásokat csak a két törvényhozás közös megegyezése alapján szabad mindkét kereskedelemügyi minisztériumra vonatkozóan és mindkét terület számára teljesen azonos módon megváltoztatni.

A két igazgatás mindegyikének azonban szabad jogában áll a postaszervek és postahivatalok szervezetében, továbbá a személyzeti előírások tekintetében olyan önálló változásokat végrehajtani, amelyeket célszerűnek látnak.

II. CIKKELY

A polgári közigazgatású Horvátországban és Szlavóniában működő postai intézményeket 1868. április 1-jével bekebelezik a magyar postaterületbe és ebben az időpontban a postaügyek ottani igazgatását, amelyet 1867. szeptember 1. óta a császári és királyi Kereskedelemügyi Minisztérium látja el a magyar fél számlájára, a magyar királyi Kereskedelemügyi Minisztérium veszi át.

III. CIKKELY

A havasalföldi Bukarestben, Giurgevóban, Plojestiben és Brailiában, valamint a moldovai Foksánában és Galaczban működő császári és királyi postaexpedíciók az 1867. április 2-ai Ideiglenes Postaegyezmény I. cikkelyében foglalt feltételek mellett egyelőre a magyar királyi Kereskedelemügyi Minisztérium szolgálatának kötelékében maradnak. Ezekre vonatkozóan egy külön egyezményben fognak véglegesen rendelkezni.

Minden egyéb, itt nem említett külföldi császári és királyi postaexpedíció a császári és királyi Kereskedelemügyi Minisztériumnak, illetve a császári és királyi Külügyminisztériumnak van továbbra is alárendelve.

IV. CIKKELY

A meglévő ügykezelési és elszámolási előírások szisztematikus összeállítása céljából a lehető legrövidebb időn belül összeül majd egy bizottság, amelyet a két kereskedelemügyi minisztérium fog felállítani, és amelynek ezen minisztériumok engedélyével össze kell gyűjtenie és át kell néznie, és, ha szükséges, ki kell egészítenie és teljessé kell tennie a vonatkozó anyagokat, megfelelően módosítania kell azokat az előírásokat, amelyeknek megváltoztatása kívánatosnak látszik és ilyen módon a két postai intézmény használatára meg kell szerkesztenie a teljes Postaszabályzatot.

V. CIKKELY

A külföldi államokkal fennálló postaszerződések teljes mértékben érvényben maradnak mindkét postaterületen.

A külföldi kormányokkal vagy postaigazgatóságokkal a postaszerződések megkötése vagy a már meglévők megváltoztatása végett tartandó konferenciákon a jövőben mindig mindkét kereskedelemügyi minisztériumnak jelen lesznek az azonos jogkörrel felruházott képviselői.

A külföldi postaforgalomra vonatkozó azon rendelkezések megváltoztatásainál, amelyekben az érintett postaigazgatóságokkal levelezés útján állapodnak meg, egyelőre mindig a két kereskedelemügyi minisztérium közötti megfelelő megállapodást kell szem előtt tartani.

VI. CIKKELY

Azon postajáratok létesítésében és szabályozásában, amelyek a két postaterület kölcsönös forgalmát bonyolítják le, továbbá azon postahivatalok meghatározását, amelyek között a kétoldalú forgalomban közvetlen levél- vagy kocsipostazárlatot kell végrehajtani, esetről esetre fog megegyezni a két kereskedelemügyi minisztérium.

Azokon a magyar postajáratokon, amelyeken keresztül a kelettel való összeköttetést biztosítják, kölcsönös megegyezés nélkül nem szabad változtatni. Ezekben a viszonylatokban az alsóbb szintű szerveket nem illeti meg az önálló rendelkezés joga, ezzel szemben fel vannak hatalmazva arra, hogy azon egyéb ügykezelési és üzemeltetési ügyekben, amelyek hatáskörükhöz tartoznak, levelezésre lépjenek egymással és kölcsönös megegyezések alapján rendelkezéseket adhassanak ki.

Ha olyan ügyekről van szó, amelyek túllépik hatáskörüket, vagy ha nem érhető el az alsóbb szintű szervek között megegyezés, úgy az illetékes kereskedelemügyi minisztérium közvetítéséhez kell folyamodni.

VII. CIKKELY

Az egyik postaterületről kiinduló postaküldeményeknek a másikon keresztül történő áthaladásáért egyik fél sem fizet a másiknak tranzitdíjakat, mégpedig tekintet nélkül arra, hogy be-, és vagy külföldiek-e a küldemények.

Mindegyik igazgatás postaterületéhez számítanak azon külföldön működő császári és királyi postaexpedíciók is, amelyek az érintett igazgatásnak vannak alávetve.

VIII. CIKKELY

A levél- és kocsipostánál felmerülő valamennyi porto- és frankodíj, akár a két postaterület kölcsönös forgalmából, akár az egyik területnek a külfölddel lebonyolódó forgalmából származnának is, valamennyi mellékdíj osztatlanul azt a postaigazgatást illeti meg, amelynek a területén ezek a díjak befolytak.

Kivételt képeznek ezek közül:

a) A Nemzeti Bank és fiókjai között a két terület kölcsönös forgalmában továbbított kocsiposta-küldeményekért fizetett díjak, amelyek fele-fele arányban kerülnek elosztásra.

b) A küldemények expresszmegrendeléséért felszámított díjak, amelyek azt a postaigazgatást illetik meg, amelynek postahivatalai a megrendelést teljesítik.

c) A szerkesztőségek által előre kifizetett hírlapmegrendelési díjak, amelyeknek ahhoz a postaigazgatáshoz kell befolyniuk, amelynek a területén a megrendelés történik.

d) A futárok szállításáért járó díjak, az összes viteldíj és túlsúlyért járó díj, amelyeket olyan módon kell megosztani, hogy mindegyik postaigazgatás azért az útszakaszért járó díjat szedje be, amelyen a szállítási költségeket fedezte.

IX. CIKKELY

Annak érdekében, hogy megfelelő kiegyenlítődés jöjjön létre a külföldi tranzitdíjak és a magyar postaigazgatás által beszedett külföldi portodíjak tekintetében, amelyeket az osztrák postaigazgatásnak kell leszámolás útján a külföldnek jóváírnia, olyan megállapodás született, hogy a magyar postaigazgatásnak az ötödrészével kell a leszámolások alapján külföldnek teljesítendő kifizetésekhez hozzájárulnia.

Ugyanebben az arányban fog a magyar postaigazgatás azon mindenkori térítésekben részesülni, amelyeket a külföldi országoknak kell e leszámolások alapján teljesíteniük.

X. CIKKELY

A beszedett pénzutalványösszegeket, valamint az utánvételeket a két postaterület kölcsönös forgalmában annak kell jóváírni, amelyik a kifizetést teljesíti.

XI. CIKKELY

Azoknak a hírlapoknak az előfizetési összegeit tekintve, amelyeket az egyik terület helységei és a másik terület azon külföldi helységei között továbbítanak, ahol császári és királyi postaexpedíciók működnek, az illetékes osztrák és magyar hírlapexpedíciók közötti leszámolást és kiegyenlítést alkalmazzák. A feladási díj azt a postaigazgatást illeti meg, amelynek hírlapexpedíciója a díjat beszedi.

Ami a külfölddel lebonyolódó hírlapforgalmat illeti, a külföldi hírlapoknak a magyar postaterület részére történő megrendelését közvetlenül az illetékes külföldi hírlapexpedícióknál, és fordítva, a magyar postaterületen megjelenő hírlapoknak az illetékes külföldi postahivatalok részéről a külföld számára történő megrendelését közvetlenül a magyar királyi hírlapexpedícióknál kell lebonyolítani, ezért a leszámolást is közvetlenül e hivatalok között kell elvégezni. Az Ausztriára eső feladási díj teljes összegében a magyar postaigazgatást illeti meg.

Ezzel szemben az osztrák postaigazgatásnak is osztatlanul be kell szednie azon hírlapoknak Ausztriára eső feladási díját, amelyet a postahivatalai a külföldi postahivataloknál vagy ez utóbbiak az előbbieknél előfizetnek és amelyeket magyar területen át kell továbbítani.

XII. CIKKELY

A mindkét területet a postavonalakon összekötő postajáratokra vonatkozólag megállapodtunk abban, hogy mindegyik igazgatás a másik terület első határállomásáig köteles fedezni a szállítási költségeket, azaz a lovasköltségeket, futárdíjakat, átalánydíjakat, előfogatdíjakat, borravalókat, kenőpénzeket (kocsikenőcs) csomagolási költségeket, az útközben felmerülő kiadásokat, és a kíséretnek járó költségeket. Ha az oda- és visszaszállításért a határállomások között átalányfizetésben történik megállapodás, úgy mindegyik igazgatásnak a költségek felét kell viselnie.

XIII. CIKKELY

Mindegyik postaigazgatásnak a tulajdonában lévő kocsijának a határállomáson túli használatért 10 új krajcárt kell fizetni mérföldenként.

A közúti forgalomra előirányzott postakocsik javításával járó kiadásokat a kocsi tulajdonosának kell fedeznie, tekintet nélkül arra, melyik területen váltak ezek a javítások szükségesekké.

Ha idegen területen valamelyik postaigazgatás kocsija annyira használhatatlanná válik, hogy helyette postamesteri kocsit kell kölcsönbe venni, úgy ennek a kölcsönvételnek a kiadásait annak az igazgatásnak kell fedeznie, amelynek a területén szükségessé vált a postamesteri kocsi igénybevétele. Ebben az esetben a mérföldenkénti 10 krajcáros kocsihasználati díjat nem kell az érintett útszakaszra kifizetni.

XIV. CIKKELY

Ha az egyik postaigazgatás kalauzait rendszeresen igénybe veszik a járatoknak a határállomáson túli kísérése céljából, úgy azok fenntartási költségeit (fix fogyasztási költségeit, utazásiköltségeket stb.) a két igazgatásnak ugyanabban az arányban kell fedeznie, amilyenben a két terület azon útszakaszai állnak egymással, amelyeken a kísérés megtörténik.

Azokban az esetekben, amikor az egyik helyen állomásozó kalauzokat nem kizárólag a másik területre irányuló járat kíséréséhez, hanem váltakozva, a saját területen lebonyolódó járatok kíséréséhez is igénybe veszik, úgy azoknak a kalauzoknak a számát, amelyek az idegen területre irányuló járathoz egyáltalán szükségesek, külön meg kell állapítani, és kölcsönös megegyezés alapján meghatározni, tehát a kalauzok ezen számának fix díjait a fent említett módon kell megosztani.

A különböző fizetési osztályoknál fix díjnak a vonatkozó középosztályú díjat kell tekinteni.

A kalauzok úti- és óraköltségeit közös járatoknál a tényleges kiadások szerint kell a fennt előírt arányban megosztani.

XV. CIKKELY

A XII. és XIV. cikkelyek rendelkezései a vasút- és gőzhajóforgalomra is érvényesek.

Ha az egyik igazgatás mozgó postahivatalai a terület határállomásán túl bonyolítanak le forgalmat, úgy a kalauzokon kívül az illetékes hivatalnokokkal kapcsolatos kiadásokat, továbbá a hivatali kellékek rendelkezésre bocsátásával, a vasúti kocsi karbantartásával és javításával kapcsolatos költségeket, valamint az egyéb kiadásokat a XIV. cikkelyben megállapított elv szerint kell megosztani.

Betegszállító vasúti kocsikért ezzel szemben nem számítanak fel kocsihasználati díjat.

XVI. CIKKELY

Valamely postaküldemény elveszése, tévirányítása vagy károsodás esetén annak a postaigazgatásnak, illetve annak az alárendelt postaszervnek kell a megfelelő térítést teljesítenie amelynek a területén a kártérítési igény érvényesítésére jogosult személy tartózkodik.

Ha egy postai alkalmazott hibájából következett be a kár, úgy annak a postaigazgatásnak kell a teljesítendő kártérítést vállalnia, amelyhez a kárért felelős postai alkalmazott tartozik.

Ha mindkét terület postai alkalmazottai felelősek, úgy mindegyik igazgatás postai alkalmazottaik hibájának mértéke szerint vállalja a kártérítés megfelelő részét.

Ha a kárt erőszak vagy véletlen esemény okozta, tehát nem egy postai alkalmazott hibájából következett be, úgy annak a postaigazgatásnak kell a kárt megtérítenie, amelynek a területén az elveszés, tévirányítás vagy károsodás történt.

Ha nem állapítható meg, hogy hol történt a küldemény elveszése, tévirányítása vagy károsodása, úgy mindkét igazgatásnak közösen kell (fele-fele arányban) a kárt megtérítenie.

XVII. CIKKELY

Az 1868. április 1-jével a magyar terület postaintézményeinél (beleértve a polgári közigazgatású Horvátországot és Szlavóniát is) aktív szolgálatban álló tisztviselők és szolgák véglegesen az ottani szervek szolgálati kötelékében maradnak és fenntarthatják rendes igényeiket.

Abban az esetben, ha a magyar postaterületbe más, eddig még hozzá nem tartozó országrészek kerülnek bekebelezésre, ezzel a bekebelezéssel az érintett helyen alkalmazásban álló tisztviselők és szolgák is véglegesen a magyar postaigazgatás szolgálati kötelékébe lépnek.

A magyar igazgatás azon tisztviselők és szolgák részére minden szabályszerű nyugdíj és kegydíj kifizetését átvállalja, akik az aktív szolgálatból a

szóban forgó területen kerültek vagy a jövőben kerülnek nyugállományba, valamint hozzátartozóik részére is, tekintet nélkül arra, hogy az előbbieket 1868. április 1. előtt vagy ezen időpont után helyezték-e nyugállományba vagy haláloztak-e el.

XVIII. CIKKELY

Az 1867. április 2-ai Ideiglenes Postaegyezmény VI. cikkelye alapján 1867. május 1-jével a magyar postaigazgatás tulajdonába átkerült postai ingatlanokért, leltári és használati tárgyakért nem kell a magyar postaigazgatásnak térítést fizetnie.

Hasonlóképpen az 1867. szeptember 1-jével a polgári közigazgatású Horvátországban és Szlavoniában lévő postai ingatlanok, leltári és használati tárgyak is térítés nélkül mennek át a magyar postaigazgatás tulajdonába. Ezzel szemben valamennyi, 1867. május 1., illetve szeptember 1. óta a magyar postaigazgatásnak a Gazdasági Postaigazgatás vagy a Postajárat Iroda által a postaforgalom céljából vagy egyáltalán a hivatali használatra átadott tárgyért, valamint azokért, amelyek még a jövőben kerülnek átadásra, meg kell téríteni azok beszerzési értékét.

XIX. CIKKELY

A külföldi postaszervekkel folyó levelezést az a postaigazgatás veszi át, amelynek a területén át külföldre továbbítják azt a küldeményt, amelyre a levelezés vonatkozik.

XX. CIKKELY

Mindazon kvótát, amelyeket az 1867. május 1. előtti időkből származó, a magyar postajövedelem aktívahátralékaira, a polgári közigazgatású Horvátországra és Szlavóniára vonatkozólag pedig a magyar postajövedelem 1867. szeptember 1. előtti időből származó aktívahátralékaira 1868. január 1-jéig behajtottak, az osztrák postaigazgatást illeti meg.

Addig mindazt a fizetést is, amelyeket az osztrák Postapénztár az említett időszakokból származó passzívhátralékokra teljesített, az osztrák Postapénztárnak kell viselnie.

1868. január 1-jével a korábbi, 1867. május 1., illetve 1867. szeptember 1. előtti időszakból származó magyar postajövedelemnek még fennmaradt aktíva- és passzívahátralékai a magyar postaigazgatásra szállnak át.

XXI. cikkely:

A két postaigazgatás számviteli osztályainak kölcsönösen ki kell egymással cserélniük azokat az okmányokat, amelyekre a közös forgalomra vonatkozó elszámolásokhoz szükségük van.

A közös postajáratoknál felmerülő díjak és felszámítások vizsgálatának

megkönnyítésére és meggyorsítására a jövőben olyan módon kell az egymástól különválasztott főkartotékokat vezetni, hogy az egyik kartotékra rávezetik az indítóállomástól a határállomásig érintett postahivatalokat, valamint az utasjegyzéket az utasok által fizetett teljes díjakkal és az ebből a másik igazgatás szakaszára eső hányaddal, a másik kartotékra a határállomástól a járat végállomásáig érintett postahivatalokat, a fent említett hányadokat, továbbá a határállomástól még tovább beszedett utazási és túlterhelési díjakat tüntetik fel.

Mindkét kartotékot azon igazgatás számviteli osztályának küldik meg, amelynek a területén a járat végállomása van.

Az első kartotékból a másikba átvitt bejegyzések hitelesítése ennek a számviteli osztálynak kötelessége.

Ugyanez érvényes a futárok, expressz különjáratok óraleveleire és az óralevéllel ellátott különpostajáratokra is.

XXII. CIKKELY

Az egyik igazgatás által a VIII., X., XII., XIII., cikkelyekben szereplő rendelkezések alapján a másik igazgatással szemben támasztott követelésekről az előbbi igazgatás számviteli osztályának havi, a IX., XIV., XV., és XVIII. cikkelyekben előirányzott térítésekre vonatkozólag pedig félévenkénti kimutatásokat kell készítenie, és a megfelelő bizonylatokkal az utóbbi igazgatás számviteli osztályának legkésőbb az érintett hónapra (félévre) következő hónap végén meg kell küldenie.

Az utóbbi számviteli osztálynak felül kell vizsgálnia a kimutatásokat és az esetleg felmerülő eltéréseket levelezés útján közvetlenül ismertetnie kell az előbbi igazgatás számviteli osztályával.

Ha a leszámolásra és kiegyenlítésre vonatkozólag itt megállapított alapelvek alkalmazásával kapcsolatban kétség merülne fel a számviteli osztálynál, úgy ki kell kérni a fölérendelt minisztérium döntését.

Az eredetileg helyesnek talált vagy helyesbített kimutatást „elismerve" megjegyzéssel vissza kell küldeni annak a számviteli osztálynak, amely azt kiállította.

Az elismert kimutatások alapján a végelszámolásnak félévenként kell megtörténnie, egy, a két kereskedelemügyi minisztérium számviteli osztályainak kiküldöttjeiből álló bizottság révén. A kiegyenlítés félévenként történik, a végelszámolás alapján.

A postautalványokra és utánvétekre vonatkozóan azonban annak az igazgatásnak, amely a havi kimutatások szerint a vonatkozó kifizetést végzi, a másik postaigazgatásnak havonta á conto kell ezeket a fizetéseket teljesítenie az utolsó havi tartozás hozzávetőleges összegében.

XXIII. cikkely

Abban az esetben, ha a magyar postaterületbe eddig még hozzá nem tartozó országrészeket kebeleznek be, ezekre is alkalmazni kell az előbbi rendelkezéseket; az ott található postai ingatlanok, valamint valamennyi, az átadás napján létező leltári és használati tárgy térítésmentesen átkerül a magyar postaigazgatás tulajdonába, és ettől a naptól kezdve ezeknek az országrészeknek aktíva- és passzívahátralékait is a magyar igazgatás vállalja át.

XXIV. CIKKELY

A két postaigazgatás számviteli osztályainak negyedévenként kölcsönösen közölniük kell egymással ügykezelésük eredményeit. Az Észak-Német Szövetséggel, Bajorországgal, Württemberggel és Badennel kötött postaszerződésben a postaforgalomról szóló statisztikai adatokat a magyar postakerületre vonatkozóan a jövőben a magyar Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium számviteli osztályának kell a maga számára összeállítania és a császári és királyi Kereskedelemügyi Minisztérium számviteli osztályával közölnie.

A vonatkozó áttekintésekben a jövőben az osztrák és a magyar postakerület eredményeit egymástól elkülönítve kell feltüntetni.

XXV. CIKKELY

Az Egyezmény 1868. április 1-jén lép hatályba. Addig az 1867. április 2-ai Ideiglenes Egyezmény rendelkezései, valamint az utólagos megállapodás szerinti külföld felé teljesítendő kifizetésekhez egyhatod összeggel történő hozzájárulás marad érvényben. A polgári közigazgatású Horvátországra és Szlavóniára vonatkozó leszámolást az 1867. szeptember 1-jétől 1868. március végéig terjedő időtartamra a fent említett Ideiglenes Postaegyezmény rendelkezései szerint kell végrehajtani.

XVI. CIKKELY

A jelenlegi egyezmény időtartamára, a felmondási határidőkre és a változtatásokkal kapcsolatos tárgyalásokra vonatkozóan a Vám- és Kereskedelmi Szövetség 22. cikkelyének rendelkezéseit kell alkalmazni.

Kelt: Bécsben, 1868. március 23-án
Pesten, 1868. március 30-án

V. Plener sk.
császári és királyi
kereskedelemügyi miniszter

Gorove sk.
magyar királyi miniszter

NUMMER 184

DIE POSTMARKE

29. JANUAR 1929

UNIVERSAL-ANZEIGER FÜR BRIEFMARKENKUNDE UND SAMMELWESEN
NACHDRUCK UND ÜBERSETZUNG ALLER ARTIKEL UND NOTIZEN NUR MIT GENAUER QUELLENANGABE »DIE POSTMARKE« WIEN, GESTATTET!

Die Loslösung des ungarischen Postwesens von jenem Österreichs 1867 bis 1871 und die Entstehung der gemeinsamen Postwertzeichen vom Jahre 1867.

Nachdruck verboten.
Alle Rechte vorbehalten.

Von Ing. Edwin Müller, Wien.

Postwesen, die sich in öffentlichen Verlautbarungen nur bruchstückweise äußerten, erfordern zu ihrer genauen Aufklärung ein eingehendes Studium der bezüglichen Akten aus der damaligen Zeit. Hans Kropf hat in seinem Werk „Die Postwertzeichen des Kaisertums Oesterreich" (Prag 1908) dieser Frage, trotzdem ihm die Akten der Staatsdruckerei zur Verfügung standen, keinerlei Aufmerksamkeit geschenkt, was wohl in erster Linie darauf zurückzuführen sein dürfte, daß in den Akten der Staatsdruckerei über diese Angelegenheit nur spärliches Material vorhanden ist, weil, wie wir weiter unten sehen werden, die hauptsächlichsten Verhandlungen ohne Mitwirkung der Staatsdruckerei stattgefunden haben, die bloß die gefaßten Beschlüsse auszuführen hatte. Wesentlich leichter hätte es Bela Payer gehabt, dem für die Studien zu seinem Werk „Die Briefmarken des Königreichs Ungarn" (Berlin 1916) das Archiv der ungarischen Postverwaltung zur Verfügung stand. Es scheint aber, daß Payer gerade von jenen Akten, die sich mit der Ausgabe 1867 beschäftigen, keine Kenntnis erhielt oder daß diese nicht mehr vorhanden waren, denn die von ihm veröffentlichen Akten über die Verhandlungen beginnen erst mit dem Jahre 1870, und was von ihm über die Zeit von 1867 bis 1870 ohne Mitteilung von Aktenmaterial gesagt wird, ist teilweise nicht stichhältig.

Es erschien uns deshalb besonders wertvoll, daß wir, als uns durch Herrn Generalpostdirektor Hoheisel die Archive der österreichischen Postverwaltung für philatelistische Forschungen geöffnet wurden, auch bezüglich der Trennung des ungarischen Postwesens von jenem Oesterreichs und der gemeinsamen Ausgabe vom Jahre 1867 eine Fülle von Material fanden, das in der nachfolgenden Arbeit verwertet werden soll und das äußerst interessante, zum Teil gänzlich neue Erkenntnisse vermittelt. Die Geschichte der Loslösung des ungarischen Postwesens und die Entstehung der gemeinsamen Ausgabe vom Jahre 1867 läßt sich auf Grund der uns zugänglich gemachten Akten fast lückenlos darstellen. Es sei auch an dieser Stelle Herrn Generalpostdirektor Hoheisel, sowie den beteiligten Herren der Generalpostdirektion, insbesondere Herrn Ministerialrat Dr. Petsch und den mit der Verwaltung des Aktenlagers betrauten Herren für ihre freundliche Unterstützung bestens gedankt.

ungarischer Regierungsverordnungen" (Magyarországi Rendeletek Tára) fortsetzungweise die Bekanntmachung der Ausgabe von Briefmarken zu 25 und 50 Kreuzer. Ihr Wortlaut ist folgender:"

"Zahl 6377 — 867.

Vom 1. September l. Jahres angefangen kommen außer den schon im Gebrauch stehenden neuen Briefmarken zu 2, 3, 5, 10 und 15 Kreuzer, Briefmarken im Werthbetrag von 25 und 50 Kreuzer zur Ausgabe.

Diese Marken gleichen hinsichtlich ihrer Form den jetzt in Gebrauch stehenden, sind im Flachdruck ausgeführt und enthalten wie jene, das Kopfbildniss Seiner kais. und königl. apostolischen Majestät. Die zu 25 Kreuzer sind gleicher Größe wie die gewöhnlichen und violetter Farbe. Die zu 50 Kreuzer sind etwas größeren Formats in blaßkupferfarbener Farbe ausgeführt.

Pest, am 31. August 1867.

M. R. T., Jahrgang 1867, Seite 330.

Sowohl die österreichische als auch die ungarische Regierung mieden geflissentlich jedweden Hinweis auf die Zuständigkeit der Briefmarken einer oder der anderen Reichshälfte. Sie werden einfach als „neue" Wertzeichen angesprochen. Daraus folgere ich, daß die Briefmarken und Frankoumschläge der Ausgabe von 1867, welche in den Katalagen als österreichische Briefmarken behandelt werden, richtiger als österr.-ung. (das heißt gemeinsame) Postwerte anzusprechen wären, schon darum, weil sie zur Zeit der Ausgleichs-Verhandlungen zur Welt kamen.

Die Richtigkeit dieser Annahme bestätigen die zu dieser Ausgabe gehörigen Korrespondenzkarten.

Die Korrespondenzkarten wurden in beiden Reichshälften am 1. Oktober 1869 ausgegeben. Sie hatten ursprünglich deutsche Aufschrift:

„Correspondenz Karte"

jedoch verschiedentliches Wappen; für Zisleithanien den österreichischen Adler, für Transleithanien das ungarische Wappen (unten mit zwei sich kreuzenden Krummsäbeln). Von November 1869 ab erhielten letztere außer dem ungarischen Landeswappen auch ungarische Aufschrift:

„Levelezési-lap"

Schließlich sei bemerkt, daß auch die zur Emission 1867 gehörigen Zeitungsmarken, welche zum Finanzgefäll rechnen und wie auch die Briefmarken, in der Wiener Hof- und Staatsdruckerei hergestellt wurden, gleichfalls das ungarische Landeswappen aufweisen und mit ungarischer Aufschrift:

„Magyarhirlapbélyeg"

versehen sind.

Hiermit glaube ich den Beweis erbracht zu haben, daß die Postwertzeichen der Ausgabe 1867 als gemeinsame österr.-ung. Postwertzeichen zu betrachten sind.

Schließlich erlaube ich mir darauf hinzuweisen, daß auch offizielle Kreise gleicher Ansicht sind. So hat zum Beispiel die ungarische Postbehörde anläßlich der Milleniumsfeier (1896) eine Sammlung ungarischer Briefmarken ausgestellt, die die Briefmarken der Ausgabe 1867 als erste ungarische Marken führt.[4])

Diese Sammlung ist derzeit im königl. ung. Kommunikations-Museum (auch Postmuseum, Budapest IV, Stadtwäldchen, Herminenweg 67) zu sehen.

Fachschriftsteller Postrat Karl Hübert berichtet in seinem Werke „Das Postwesen in Ungarn" (A póstaintézet Magyarorszagon) anläßlich seiner Mitteilungen über die mit Oesterreich gepflogenen Ausgleichsverhandlungen, auf Seite 284:

„Nur mit den Briefmarken führten wir mit Oesterreich eine Zeitlang gemeinsame Wirtschaft . . ."

Die Briefmarken wurden in der Wiener Hof- und Staatsdruckerei hergestellt.

Die ungarischen Postdirektionen beschafften die für ihre Postämter notwendigen Briefmarken und Frankoumschläge unmittelbar bei der österr. k. k. Post-Oekonomie-Verwaltung. Die Lieferung der Briefmarken erfolgte in ganzen Bogen zu 100 Stück, gegen Erlegung der Herstellungskosten von 4 Kreuzern für 100 Stück gleichgültig welchen Wertes. Die Abrechnung über die für die ungarische Postverwaltung gelieferten Briefmarken usw. machten die k. k. Post-Oekonomie-Verwaltung und die Postsektion des kgl. ung. Ackerbauministeriums.

Auf die Herstellungsweise der Briefmarken und anderer Postwertzeichen hatte das ungarische Postärar keinerlei Einfluß.

Hans Kropf unterscheidet in seinem Jubiläumswerke „Die Postwertzeichen des Kaisertums Oesterreich und der österr.-ung. Monarchie" (Prag 1908) mit Bezug auf Abarten im Druck bei der Ausgabe 1867 vier Kategorien, u. z.:

I. Gruppe (annähernd 1867—1870). Grobe Bartzeichnung, oft mit Klecksen vermischt; Augenbrauen und Schatten oberhalb des Auges ein dicker Strich. Die Farben erscheinen spröde, trocken, vollständig glanzlos.

[4]) Die Fußnote am Referat Zl. 81 092 — 1895. Handelsministerium.

FORRÁSMUNKÁK

(könyvek, rendelettár, törvénytár, okmánytár)

dr. Galántai József: A HABSBURG-MONARCHIA ALKONYA osztrák—magyar dualizmus 1867—1918. Kossuth Könyvkiadó 1985.

B. Pongrátz Emil—Lukács Béla: Pénzügyminisztérium ötéves működése (1867—1871). Országgyűlési Könyvtár.

Rétai Sándor: A postai közigazgatás és kezelési szabályok kézikönyve (Kassa 1881.) Postamúzeum 1782. számon.

Magyar Állam és Jogtörténet (Országgyűlési könyvtár, III. 134. sz. alatt).

Verordnunger für die Oesterreichischen = Post = Amter" (Postamúzeum) 1867. évfolyam.

Rendelvények a magyar postahivatalok számára. 1867. évfolyam

Országos Levéltár „K 167 elnöki, K 169 posta" jelzetű anyagai, K. 269 pénzügyminisztérium általános anyaga.

A Staatsarchív és Finanz Archív anyagai (Bécs).

A Magyar Országos Levéltárban feltárt dokumentumok forráshelye:

K/169 jelzet alatt „posta" anyag, 1867. évi iratok 23-as, 1868—1871 évi iratok 15-ös alapszámon:

1867. évi anyag:

1. csomag	1— 1 440 számig
2. csomag	1 441— 1 735 számig
3. csomag	1 736— 2 180 számig
4. csomag	2 181— 2 930 számig
5. csomag	2 931— 4 280 számig
6. csomag	4 281— 5 400 számig
7. csomag	5 401— 7 100 számig
8. csomag	7 101— 8 500 számig
9. csomag	8 501—12 578 számig

1868. évi anyag:

10. csomag	1—	200	számig
11. csomag	201—	620	számig
12. csomag	621—	1 000	számig
13. csomag	1 001—	1 550	számig
14. csomag	1 551—	1 900	számig
15. csomag	1 901—	2 700	számig
16. csomag	2 701—	3 300	számig
17. csomag	3 301—	4 400	számig
18. csomag	4 401—	5 100	számig
19. csomag	5 101—	5 900	számig
20. csomag	5 901—	7 300	számig
21. csomag	7 301—	8 550	számig
22. csomag	8 551—	9 600	számig
23. csomag	9 601—	10 950	számig
24. csomag	10 951—	12 700	számig
25. csomag	12 701—	14 850	számig
26. csomag	14 851—	17 000	számig
27. csomag	17 001—	19 490	számig
28. csomag	19 491—	21 693	számig

1869. évi anyag:

1— 300 számig

Tárgymutató könyvek:

Alfabetikus sorrendben rendezett iratok jegyzéke, amely nagy segítséget ad a keresett témához.

K 169/posta

249. kötet 1868 posta és távirda,
250. kötet 1869 posta,
251. kötet 1870 posta.

— távirdaállomások felállítása és megszüntetése;
— postaállomások, postamesteri hivatalok felállítása és bezárása, valamint megszüntetése;
— mozgóposták indítása;
— „Átalányok" cím alatt a vasúti mozgópostákkal;
— gőzhajókon történő postaszállítás;
— „Helység" cím alatt alfabetikus sorrendben az év folyamán postahivatalok-nál történt intézkedések: állások betöltése, futárdíj, postai összeköttetések létesítésére tett javaslatok, hivatalok kerületi beosztása, postahivatalok felállítása és levélszekrények elhelyezése iránti kérelmek.

K 167 miniszterelnöki anyag:

Tárgymutató
116. kötet A—Z 1867
117. kötet A—Z 1868
— nemzetközi szerződések tárgyalási anyaga, a szerződés aláírt, eredeti példánya,
— a költségvetéssel kapcsolatos levelezés;
— a minisztériumok hatásköréről szóló rendelkezések;
— horvát—szlavon igazgatási területtel kapcsolatos intézkedések;
— miniszteri előterjesztések;
— eskütételek, kinevezések, nyugdíjazások;
— címerhasználat;
— DDSG-vel (Duna Gőzhajózási Részvény Társaság) kapcsolatos iratok;
— Erdélyre vonatkozó intézkedések.

K 168 „általános" anyag

mutatókönyve postaosztályra vonatkozó iratai
933. kötet 1867 (III/1)
934. kötet 1868 (III/1)
935. kötet 1868 (III/1)
938. kötet 1869 (III/1)
940. kötet 1870 (III/1)

K 269 Pénzügyminisztérium általános anyaga:

— költségvetés és ügyviteli ügyek (V. osztály);
— főkönyv vezetése, állami számadások felülvizsgálása, állami költségvetés összeállítása (I. osztály);
— az államnyomda pénzkezelési ügyei (V. osztály);
— nyomdaügyek, nyomdaköltség, nyomdaszámla (V. osztály);
— posta- és távirda pénzügyei (XIII. osztály).

K 171 Törvények és Rendeletek 1868—1881

1 cs. 1868—1874-ig

K 26 Miniszterelnökség központilag irattározott anyaga

K 483 Miniszterelnökség fényképalbuma

Levéltári dokumentumok jegyzéke

Jelzet	Téma
K/169 23-1078 sz.	
alapirat 1078/1867	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
1270/65	
1833/67 május 18.	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
1837/273 május 23.	
1933/902	
2058/353 (6089 sz.)	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
2104/365	
2163/392	
2185/394 május 30.	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
2189/67 május 28.	
2580/67	
2620/67 május 12.	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
2992/67 június 19.	
3027/67 június 26.	
3234/829	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
3539/902	
3564/67 június 9. (11509 sz.)	
4740/1235	— a Magyar kir. Posta átszervezése az 1867. évi bélyegek, értékcikkek gyártásának előkészítése, bélyegrendelések
5228/1317	
7031/1854	
8953/2358	
10618/2744	
11133/2855	
P. Nr. 7037/808	— az osztrák kereskedelmi minisztériumtól (Bécs) e témában érkezett iratok
P. Nr. 7555/891	
P. Nr. 8310/976	— az osztrák kereskedelmi minisztériumtól (Bécs) e témában érkezett iratok
P. Nr. 8901/1046	
P. Nr. 7333/851	
K 169 23-1320 sz.	
1577/67. május 15.	— Sopron, hivatali ellenőrzés
K169 23-1345 sz.	— az osztrák és magyar ker. minisztériumok közötti egyeztetés
K 169 23-1420 sz.	
1576/7	— vésett pecsétnyomók cseréje
2333/498	— új magyar helybélyegzők számlái
1559 sz.	— a magyar kir. postahivatalokhoz szóló rendelet tervezete
K 169 23-1455	— Járati-könyv rendelése
	— postamesterek és a postaigzgatás közötti szerződés
1691/218/1867	— áthelyezési kérelem Bécsbe
K 169 23-1627/67	— Nagyváradi postaigazgatóság, 1867. április 30-án készített leltárkészletéről
(ad. 1182. 1867. április 27.)	

Jelzet	Téma
2250, 2468 sz. (ad. 1182. sz.)	— Pozsonyi postaigazgatóság leltárjelentése
K 169 23-1740	— Rendelvények lapjának változásai, előfizetés 1868. évre
4979/67 (44099/1056) sz. Bécs)	— a kocsiposta küldeményének kezelése
4423/1867	— kézbesítő kerületek
2207/67	— a Képviselőház fiókposta hivatalának bútorrendelése
K 169 23-1740	— régi nyomtatványok cseréje;
23-1795	— a postaigazgatóságok személyzeti változásai (minősítési táblázat)
23-1815/267	— levélcsomagok vasúti szállítása
23-1832/221	— elveszett levelek miatt vizsgálat, Sopron
23-1864	— „Megelőzési kimutatás"
23-1865/287	— Bukaresti postahivatal pénzügyi elszámolása
23-2078/361	— postaállomások nyomtatványigénylése
	— Ideiglenes Gazdasági Hivatal felállítása
K 169 23-1886	— postaigazgatóságoknak a hitelkeret szerinti gazdálkodásról
1886/291	
4807/563, ad. 8030/951	— a II. félévi költségvetés áttétele Bécsből, postaigazgatóságok számadásai
8361/2186	
23-2436/39.329	— Nagyvárad I. negyedévi postafedezeti kimutatása (1863. évi bélyegekről)
23-2178/411/67	— Kassa, rovatolási összeköttetés megszüntetése
23-2180/473/67	
23-2181/414/67	— új postajáratok létesítése
23-2207/67	— Országházi fiókposta
23-2459/67	— Posta szakszámvevőség
23-2724	— vésnöki számlák
23-2620/67	— Nagyszeben és Temesvár bélyegkészletének elküldése
23-2931/657 sz.	— hivatali vizsgálatok elrendelése
6745/1765;6986/1839	— Soproni postaigazgatóság vizsgálati eredménye
23-3166/972	— postai költségvetésről
23-3318/839	— Bezdán—Apatin—Eszék, levélcsomagok
23-3345/894	— maliposta főkártyák, kocsiposta-rovatlapok
23-3352/853	— gyalogos postajárat
23-3385/842	— újságok házhozkézbesítése
23-3532/900	— 1867. április 30-áig felvett leltárak eredményei
K 169 23-3565/907 sz.	— Posta szakszámvevőség (személyzet, létszám)
23-2459/67, 23-3743/67; 23-4737/67, 5794/67, 6560/67 23-7067/67, 8511/67	
23-3630/917	— Soproni kamara felszólalása: magyar bélyegeket használják Bécsben

Jelzet	Téma
23-3672/926	— Galatz—Ibraila—Czernawoda közötti gőzös
23-3748/934	— postadíjmentesség
23-3793	— költségvetés
23-3895/985	— postaszámvitel, számlák elszámolása
23-4006/2606	— Joanovics György elleni rágalmazási per
23-4245/1097	— postalegények ruhájára ellenjavaslat
23-4303/1109	— Soproni postaigazgatóság bélyegigénylése
23-4308/1122	— Debrecen, bélyegraktár vizsgálata
23-4328/100	— magyarnyelvű nyomtatványok
23-4364/1130	— bélyegigénylés, Nagyvárad
4434/1131	— Nagyváradi postaigazgatóság bélyegigénylése
23-4369/1139	— Ráczkerület fiókposta megnyitása
23-4554/1183	— bélyegigénylés, Pest
23-4744/1234	— javaslat évszámos helynévbélyegzőre
23-4752/1242	— Heckenast nyomda számlája
23-4934/1292	— bélyegigénylés, Nagyvárad
23-5063/1324	— bélyegigénylés, Temesvár
23-5265/1371	— bélyegigénylés, Sopron
23-5284/1320	— bélyegigénylés, Pest
23-5354/1398	— Egyetemi Nyomda szállítása
23-5076/67	— az Országos Postagazdászati Hivatal a vésnökök számláját felterjeszti
23-5396/1867	— Postajárati Iroda, kézbesítési kerületek
6551/1867	
8767/67	
10459/67	
23-5397/67	— Temesvári postaigazgatóság költségvetése
23-5540/1463 (6033, 6063)	— a pesti önálló postagazdászat, bélyegigénylés
23-5602/1475	— Javaslat, hírlapszalagra is új magyar jelvény
23-5794/1867	— Posta Szakszámvevőség
23-5867/1539	— helybélyegzők átvétése (3840. járati térkép)
23-6247/1636	— Határőrvidék, a bélyegek beszolgáltatásának késedelme
23-6284/1646	— bélyegigénylés, Nagyszeben
23-6289/1652	— bélyegigénylés, Sopron
23-6340/67	— Heckenast nyomda számlái
23-6377/1674	— 25 és 50 kr kibocsátási rendelete
23-6561/1716 (N 11574/1674)	— 50 kr-os és soldis bélyegek árusítása magánárusoknál
23-6527/1681	— magyar nyelvű nyomtatványok
23-6597/1722	— vésnöki számlák
23-6560/1867	— Posta Szakszámvevőség
23-6745/1765	— bélyegigénylés, Sopron
23-6852/67	— bélyegigénylés, Temesvár
23-6923/1822	— bélyegigénylés, Sopron
23-6986/1839	— vizsgálati jegyzőkönyv, Sopron postaigazgatóság

Jelzet	Téma
23-7067/1867	— Posta szakszámvevőség
23-7110/67	— 1868. évi költségvetés tervezete
23-7116/1882	— a cs. kir. kereskedelmi minisztérium kéri a magyarosított helynevek jegyzékét (jegyzék)
23-7293/1922	— magyar nyelv ügye
23-7335/1933	— az osztrák és magyar kereskedelmi minisztérium között megkötött Ideiglenes Postaegyezmény (eredeti)
23-8074/2122, 8959/67	— bélyegigénylés, Pest
23-7335 sz.	— a magyar és osztrák kereskedelmi minisztérium: a
8361/2186/67	számadások egyeztetéséről
23-8057/2115 sz.	— a magyar nyelvű vésett pecsétnyomók késedelmes
1182, 1357/787, 3284/787,	elkészítése miatt figyelmeztetés; levélszekrények en-
5505/1412, 3885/990	gedélyezése
23-3895/985	— küldönc szekérposta, Posta szakszámvevőség működéséről
23-8574/2257	
(P. Nr. 18388/1903)	
23-8074 sz.	— bélyegigénylés, Pest
8953/2358/67	— bélyegigénylés, Pest
(12.476, P. Nr. 18887/2035)	
8084/2122/67	— bélyegigénylés, Pest
(11736, P. Nr. 17535/9188)	
23-8767	— Posta szakszámvevőség
23-8857/67	— Bajai postásértekezlet
23-8927/2353	— a cs. kir. és a m. kir. kereskedelmi minisztérium a Görögországgal kötendő postaszerződésről
23-8954/67	— carriola kocsik cserjéje
23-8957/2362	— Kassa magyar nyelvű postautalvány-bélyegző
23-8988/2363	— a magyar postajelvény elkészítésének nehézségei
23-9371/2456	— a Berlinben tartott postaértekezlet eredményei
23-9595/2502	— Heim Péter miniszteri biztos jelentése
23-10066	— bélyegigénylés, Pest
23-10459	— Posta szakszámvevőség
23-11772/3005	— összeggel kapcsolatos megjegyzés engedélyezése az utalvány szelvényére
23-11773/67	— az egyszerű portó bevezetése
23-11194/3061	— díjlerovás postautalványokon
23-12360, 12529, 12530,12680	— Posta Gazdasági Iroda, levélszekrények, nyomtatványok
23-12530/3183	— Észak-Német Szövetséggel kötött postaegyezmény

Jelzet	Téma
K 169 23-1752/251	— A magyar Postagazdasági Igazgatóság történetével, működésével kapcsolatos iratok, hivatali szerek számlái, a megrendelés rendjének alakulása.
-2078/361	
-2338/498	
-2443/1867	
-2552/1867	
-2559/1867	
-2666/1867	
-2625/1867	
-2724/627	
-3150/1867	
-3228/786	
-3284/787	
-3285/1867	
-3885/990	
-4021/1035	
-5225/1867	
-5525/1867	
-5693/1867	
-6764/1867	
-8166/2137	
K 169 23-315/448	— a magyar Postajárati Iroda működésével kapcsolatos iratok (új járatok, járati könyv, kézbesítési kerületek, gyalogjárat stb.)
-1236/67	
-1455/67	
-2080/67	
-2087/67	
-2418/67	
-2430/329	
-4737/67	
-5794/67	
5910/1560	
-6560/67	
-7076/67	
-8511/67	
-8767/67	
-10459/67	
-11943/67	
K 169 15-125	— a posta szakszámvevőség működési rendje
-127	— Pest—Bécs mozgóposta átvétele a magyarországi és erdélyi postaigazgatóságok részletes jelentése
-184	
-201/68	— árajánlat Bécsből nyomtatványok gyártására
-202/2859/740	— Esztergom—Nána—Beszetercebánya útvonalon közlekedő szánkók javítása

Jelzet	Téma
-304/80	— levél és hírlapjegyek rendelése
-329	— kincstári postajárművek nyivántartása
-330/92	— Dunafejedelemségekkel közös intézkedés postarablások megakadályozásra
-341 (16734/4060)	— Zágráb postaigazgatóság, Kanizsa—Barcs—Mohács vaspályák megnyitása miatti járati változások
K 169 15-424/68 (3471, 5844, 7453, 7720, 3570, 9821 1023, 1351, 5475, 7113, 14443)	— Duronelli Alajos Kassai kerület beutazásáról jelentést tesz, előfogatok használata, együtt elintézett iratok
15-431/68 (2973, 4488, 4142, 6105, 7111, 9165)	— Buda—Nagykanizsa vonathoz szekérposták indítása együtt elintézett iratok
15-544 (544, 1847, 8456, 9370)	— az Észak-Német Szövetséggel kötött postaegyezmény együtt elintézett iratok
15-619	— mérföldmutató
15-836	— ajánlott leveleknél a feladó nevét feltüntetni köteles
-953	— Lipótváros fiókpostahivatal bővítése
-964	— Nagyváradra levélszekrények
-986	— Érsekújvár—Körmöczbánya küldöncz szekérposta, rovatolási útvonal
-1252	— 1867. május 1-jétől beszállított postajövedelmek kimutatása
-1327	— a pesti mozgóposta hivatal átvétele
-4420	— Zágráb hivatali szükséglete
-1587/1869	— az 1838. évi rendtartás egy példánya
-1865	— postamesteri kinevezések, fizetések, postaösszeköttetések létesítése, elszámolás
K 169 15-3500 számon	— az 1871. évi bélyegkiadás gyártásának előkészítéséről, „Egyezmény", megrendelés, számlázás elszámolás
24.864/4920/1869	— válasz az árajánlatra
52.822/VIII. 1869	— az Állami Nyomda felállítása
P. M. 4781/VIII. 1870.	— árajánlat a bélyegek előállítási költségére
P. Nr. 12.455/2366	— a bécsi kereskedelmi minisztérium érdeklődései a
P. Nr. 2522/288	hazai bélyeggyártás felől
P. Nr. 12049/1286	
K 169 15-4652/1174/1868	— költségek elszámolásának rendje (számvitel)
-18868/2026	
-201886/291	

Jelzet	Téma
K 169 15-9379/1871.	
11781/1239	— a magyar pénzügyminisztérium átirata, az 1871. évi bélyegek gyártására vonatkozó egyezmény jóváhagyása iránt
9911/1046/1871. szeptember	— u. a. „Egyezmény" (eredeti)
12452/1339/1871 ad 9911 sz.	
52708. sz.	— pénzügyminiszter átirata az egyezmény rögzített rendelési rend be nem tartásáról
ad. 52708 sz.	
20386	— a pesti levél és hírlapjegy fórakt ár figyelmeztetése a fentiek miatt
1572	— a leszállított 1871. évi értékcikkekről kiállított számla továbbítása a m.k. kereskedelmi minisztériumnak
58577. sz.	
K 169 15-10337	— a Zágrábi postaigazgatás a régi levéljegyek kicserélése iránt
10765	— a bélyegek és bélyeges borítékok készletéről kért jelentés
10957	— soldos bélyegekből rendelkezésre álló maradványkészlet
K 169 15-1110	— készletjelentések az 1869. évi levelezési lapokról (1871.)
15.365, 15903, 18570, 18698	— a cs. k. kereskedelmi minisztérium több alkalommal érdeklődik a levelezési lapok gyártását folytassa-e a bécsi állami nyomdában, közli a raktárkészletét
K 16915-12541	— a cs. kir. kereskedelmi minisztérium közli a magyar minisztériummal, hogy az 1863-tól érvényben volt bélyegeket forgalomból kivonta. A magyar minisztérium rendelkezése az 1863. évi bélyegekkel bérmentesített küldemények további kezeléséről
15-14302/1572	— az érvényességi záradékkal ellátott bélyeggyártásért járó költségek kifizetésére és utalványozására utasítást kap a pesti m. kir. postaigazgatósági pénztár
15-22392	— az Athenaum nyomda megküldi a postai nyomtatványok gyártásáért esedékes számlát
(19519, 21470, 21541)	
K 169 15-4050	
4050/1016	— a cs. k. külügyminisztérium átküldi a francia kormány kérését, gyűjteménye részére régi és átidomított bélyegeket kér
(3749/1868. sz.)	
K 169 15-4751	— a Horvát-Szlavon és a Határőrvidéki területekre vonatkozó intézkedések
5155/1298/1868	— Jegyzőkönyv, átirat a zágrábi postaigazgatóság felé, elszámolás az 1864. és 1865. évről, Határőrvidék postai számadása
8741/2238	

Jelzet	Téma
15-5685	— a pesti postaigazgatóság 1866. és 1867. ési kezelési kimutatása, uo., Ersekújvár, Nyitra, Trencsén, Komárom, Besztercebánya, Pozsony, Selmecz (postai és hárlapbélyegből befolyt összegek elszámolása)
	— Zágráb 1866. és 1867. évi kezelési kimutatása
7119/1846	— az 1867. évi pénzmaradvány, valamint bélyegmaradványról szóló jelentés, 1868. március
	— 1867. év augusztus végétől
	— 1868. év március végétől
8115/2099	— levélbélyeg és a pénzkimutatások felterjeztése
18.216/4340	— a cs. k. kereskedelmi minisztérium a számadásokat egyeztetés után visszaküldi
K 169 15-7750 (15-1223 egyúttal elintézett szám)	— az 1864. évi bélyegek és bélyeges borítékok visszaszolgáltatása a cs. k. minisztérium felé a Végleges Postaegyezmény vonatkozó cikkére hivatkozással (XVIII.)
7750/2014 alapirat	— az 1863. évi bélyegek beszolgáltatásáról szóló utasítás
K 169-9397	— a m. kir. államnyomda igazgató augusztus hó 5-én
9911/1871	kelt levele, bélyeggyártásra vonatkozó szerződés megkötése, „Egyezmény" tervezet
	— körlevél az új postai értékcikkekről
K 169 15-9946	— a cs. k. kereskedelmi minisztérium közli a bécsi
9946/1053	államnyomda gyártási költségeit, amelyen az 1867. évi bélyegeket gyártja
K 167/1867 24 sz.	— 1867. április 2. Fest Imrét államtitkárrá nevezik ki
25. sz.	— gr. Andrássy részére, a Duna Gőzhajózási Rt.-gal kötendő szerződés a minisztertanácsi előterjesztésre
30. sz.	— Ideiglenes Postaegyezmény és a hozzáfűzött módosítások
34. sz.	— 1867. április 7. az osztrák kereskedelmi miniszter levele (P. Nr. 538) u. itt található a távirdákkal kapcsolatos intézkedés anyaga
54. sz.	— P. Nr. 616 sz. levél az osztrák kereskedelmi minisztérium az Ideiglenes Postaegyezményről, 1867. április 25.
55. sz.	— az erdélyi kancellária felszámolása
63. sz.	— az 1867. május 1-jén függetlenné vált Magyar Posta munkatársaira kötelező új eskü szövege
69. sz.	— Fest Imre eskütétele gr. Andrássy előtt
80. sz.	— Egységes címer Erdélyben, Temesvári igazgatóság
81. sz.	— a bécsi államnyomda postanyomtatványok gyártására ajánlkozik
82. sz.	— a nyomtatványok gyártását az Egyetemi Nyomda kapta meg

Jelzet	Téma
126. sz.	— Temesvár és Sopron postaigazgatóságok, felmondás a magyar nyelvismeret hiánya miatt
195. sz.	— a Posta gazdasági hivatala gondnokának, ellenőrének, számtisztének kinevezése
236. sz.	— az Erdélyben működő távirdák elkülönítése, átadása a magyar igazgatásnak
253. sz.	— Távirdaszámadás
263. sz.	— Szász-Régen távirdai vezetéséhez megbízható személyzet, Kolozsvár, Nagyvárad közvetlen távirdaösszeköttetést kér
314. sz.	— távirdatanfolyamra kérelem
335. sz.	— a külügyminisztérium átirata a Dunafejedelemségekkel kötendő postaszerződés tárgyában, 1868. április 23.
361. sz.	— a Vám- és kereskedelmi szerződés eredeti példánya
463. és 465. sz.	— 1867. dec. 23. bécsi tárgyalási anyag, a Horvát-Szlavon területek távirdahivatalainak átvételéről, távirdaszámadás
K 167/1867 540. sz.	— a magyar felelős minisztériumok — ezek között a földművelés, ipar- és kereskedelemügyi — hatásköre
541. sz.	— Költségvetés, 1868. Az állami költségvetés V. füzet Postajövedék
542. sz.	— a postaigazgatóságoknál nyitandó hírlapbélyeg hitelkeret, Kandó Kálmán kérelme
K 167/1868 16. sz.	— a Postajárati Iroda szervezése (előirat 305. sz.)
19. sz.	— Horvát-Szlavon posta és távirdahivatalok költségvetésének felterjesztése (465. sz.)
85. sz.	— Svájccal kötött postaszerződés szövege
87. sz.	— Ferencz József levele gr. Andrássynak a Horvát-Szlavon kancellária feloszlatásáról
126. sz.	— Romániával kötött postaszerződés szövege
159. sz.	— Szalai Péter kinevezése miniszteri fogalmazónak, esküje
160. sz.	— Európai Nemzetközi Távirda-szerződés
180. és 185. sz.	— Alexandriával február 22-én kötött postaszerződés
192. sz.	— a Moldvai fejedelemségekben lázongás, érdekes adatok a hadmozdulatokról
198. sz.	— Szerbiával kötött postaszerződés
238. sz.	— A Végleges Postaegyezmény (eredeti)
K 167/1869	
24. sz.	— a nemzetközi egyezmények kihirdetésére vonatkozó rendelkezés
59. sz.	— Szerbiával kötendő postaszerződés előzménye
60. sz.	— Horvát-Szlavonia érdekeinek képviselete a nemzetközi szerződések megkötésénél

Jelzet	Téma
68. sz.	— Az 1867. évi bélyegek, értékcikkek, nyomtatványok bécsi gyártásának számlái, elszámolásai 15-868, 1886, 2080, 3577, 4652, 6361.19978 8361/2186 és 3577/195/1868. sz. iratok rendezése „végelszámolás" 18868/2026/1867. Bécs
69. sz.	— Franciaország csatlakozik a táviratok továbbításának díjmentességéről szóló megegyezéshez
15-3577	— megrendelt hivatali szerek. számlái Bécsből
15-3581	— postaigazgatóságok 1867. évi IV. negyedévi költségei
P. Nr. 427.	— Főkimutatás az 1867. évre rendelkezésre álló hitelkeretről
15-5589	— az osztrák és magyar postaigazgatóság egymás közötti elszámolása
15-4652/1174	— az osztrák kereskedelmi minisztérium megküldi a bélyegek és nyomtatványok előállítási költségeit
15-4751/1193	— Horvát Tótországi hivatalok átvétele a Végleges Postaegyezmény értelmében kimutatás az 1863. évi bélyegek és bélyeges borítékok maradványáról
15-5685	— 1866. évi kezelési kimutatások
409. sz.	— Adria Lloyd közgyűléséről
457. sz.	— Franciaország csatlakozik a táviratok díjmentes postai továbbításáról szóló egyezményhez
465. sz.	— a Határőrvidéki erők tárgyában összehivandó bizottságba delegálás
527. sz.	— hajózással kapcsolatos rendelkezések: DDSG, magyar és horvát zászló mely vizeken használható
536. sz.	— Postatakarékpénztár
K 167/1869 560. sz.	— a pénzügyminisztérium értesítése, a budai államnyomda megkezdte működését, nyomtatványok gyártására rendelést kér
567. sz.	— Horvát-Szlavonia közutainak rendezése
599. sz.	— az Egyetemi Nyomda számlái
633. sz.	— a Horvát-Szlavon autonom kormány megkezdi működését (1868. XXX. tcz.) 1869. szeptember 18.
15-1327/1868.	— Bielmayer Máté javaslatai, mozgóposták átvételének rendjére, költségek térítésére „Tiszti utasítás" a mozgóposta főnök részére Rovatolási utasítás
15-2080/1868	— az 1869. évi költségvetés összefoglaló jegyzéke, postaigazgatóságok és postaszervek szerint (járati rend, korabeli kezelési rend kutatásához)
707. sz.	— Svájccal kötött postaszerződés becikkelyezéséről
709. sz.	— Szerbiával kötött postaszerződés becikkelyezéséről (eredeti szerződés)
757. sz.	— sürgönydíj leszállítása, egységes tarifa

Jelzet	Téma
769. sz.	— Német vámegylettel kötött szerződés nyomtatott anyaga
789. sz.	— Soproni postaigazgatóság a hírlapoknál engedélyezett hitelekről
794. sz.	— Fiumei kérdés (báró Eötvös Józseftől)
796. sz.	— postaszolgák ruhájáról szóló számlák
799. sz.	— „MAGYAR kir. ÁLLAMVASUTAK" elnevezés 1869. november 6. (Mikó Imre)
808. sz.	— a Dunafejedelemségekkel kötött postaegyezmény kihirdetéséről
809—813. sz.	— a m. kir. kereskedelmi minisztérium számviteli rendjéről, az elszámolások, kifizetések módjáról
821. sz.	— Egyetemi Nyomda számlája
838. sz.	— magyar tengeri közigazgatás átvétele
900. sz.	— Távirda kerületi pénztár, kifizetések rendezése
929. sz.	— a m. kir. kereskedelmi miniszter a „postabudjet" összeállítása tárgyában az 1867-től 1869-ig újonnan felállított postahivatalok listája
946. sz.	— postajövedék banki elhelyezése
948. sz.	— távirdai bevételek elszámolása, 1868. év
K 167/1869 *11. csomag* 14. sz.	— Gorove István közgazdászati miniszter
18. sz.	— Horvát-Szlavon közös postaigazgatás működéséről fontos adatok
23. sz.	— a Pápai birodalommal kötött postaszerződés (eredeti), előzmények (1868, 120. elnöki)
29. sz.	— a horvát bánnak szóló köszönőlevél
54. sz.	— Takács János távirdai osztályvezető jelentése a távirdai osztály ügyköréről
87. sz.	— az Egyetemi Nyomda számlái
89. sz.	— vasúti távirdák
137. sz.	— kinevezési engedélyezés, megbízhatóságról csatolt igazolás
173. sz.	— a m. k. pénzügyminiszter felé sürgetés, postai sürgönyök díjának megtérítése késedelmet szenved a katonai kincstár
171. sz.	— a kibocsátott rendeletek nyelvezetéről, Horvát-Szlavónia
278. sz.	— Svájccal kötött postaszerződés nyomtatott példánya
874. sz.	— az Országgyűlés újra megszavazza a postai hitelt, mivel a bevételek emelkedtek (irat a csomagban nem a számnak megfelelő helyen van)
322. sz.	— Hirt Pál szabómester számlái, szolgák ruházata
328. sz.	— a táviratok titkosságáról szóló párizsi nemzetközi távirda egyezmény 9. §-ára javaslat, átirat Bécsből
369. sz.	— Gervay Mihály elleni rágalmazási per
471. sz.	— gr. Lónyay Menyhértet közös pénzügyminiszterré nevezik ki

Jelzet	Téma
475. sz.	— Gorove Istvánt kinevezik közmunka és közlekedésügyi miniszterré/ felhívás arra, hogy a kereskedelmi minisztériumban búcsúztatásán kellőképpen öltözve jelenjenek meg.
477. sz.	— Észak-Német Szövetséggel (Bajorország—Württemberg—Baden—Hollandia) kötött távirdaegyezmény
522. sz.	— kinevezés alkalmával kötelező eskü szövege
K 167/1869 546. sz.	— a magyar kormány számviteli rendjének berendezése
576. sz.	— postaigazgatósági kerületek utáni vizsgálati anyag (Kassa, Pozsony, Nagyszeben beutazási naplói a kerületek kezelési rendjére, postai összeköttetéseire, az alkalmazott helybélyegzőre, valamint a hivatalnál tapasztalt hiányosságokra adnak tájékoztatást)
601. sz.	— közös közutak és hajóutakról, tárgyalási anyag Horvát-Szlavóniával

A bécsi Staatsarchiv anyagából
(a levéltártól érkezett)

P. Nr 416	P. Nr. 6349/732
P. Nr 470	P. Nr. 7037/808
P. Nr. 504	P. Nr. 7333/851
P. Nr. 538	P. Nr. 8310/976
P. Nr. 616	P. Nr. 9317/1101
P. Nr. 435	P. Nr. 9335/1102

A bécsi Finanz archívból
16/P.M. a magyar kir. pénzügyminisztertől
Z.769 Elintézve 1407—1408/F.M. iraton
u. itt 488/H.M.

GOROVE ISTVÁN
(1819—1881)

Névmutató

Gróf Andrássy Gyula (Csíkszentkirályi és krasznahorkai) (Tőketerebes, 1823—1890 Volesca—Isztriai félsziget) — 1867. február 17-étől miniszterelnök és honvédelmi miniszter; 1871. november 14-étől 1879. szeptember 22-éig közös külügyminiszter I.: 15, 16, 25, 195, 200. II.: 10, 12, 18.

báró Bach, Alexander (Loosdorf, 1813—1893 Schönberg) — 1848. osztrák igazságügyminiszter 1849—59. osztrák belügyminiszter I.: 20,47.

Baross Gábor (Pruzsina, 1848—1892) — 1882-től közlekedési államtitkár, majd 1887-től m. kir. közmunka- és közlekedésügyi, 1889-től m. kir. közlekedésügyi miniszter 1892-ig I.: 66.

Baudler? — kassai postaigazgató I.: 48, 50.

báró Becke, Carl von — osztrák miniszterelnök, majd cs. és kir. közös pénzügyminiszter II.: 9, 12, 18, 23, 24.

Bequehem — cs. és kir. kereskedelmi miniszter I.: 66.

gróf Beust, Friedrich Ferdinand (Drezda, 1809—1886) — 1867-ig osztrák miniszterelnök és külügyminiszter, 1867—1871-ig közös külügyminiszter, II.: 12.

Beránek Pál — postaellenőr, postaigazgatósági gondnok, majd a Pesti Postagazdászati Hivatal vezetője I.: 50, 51, 98, 133.

Bilmayer, Bildmayer helyesen: *Brielmayer Máté* (1814—1878) — a Pesti Postaigazgatóság vezetője, 1877-től királyi tanácsos I.: 53, 98, 100, 140.

dr. Czakó Elemér (Szolnok, 1876—1945) — helyettes államtitkár, kiváló postatörténész, filatelista szakíró I.: 80, 86, 176. II. 42.

báró Dániel Ernő (Elemér, 1843—?) — 1895—99. m. kir. kereskedelmi miniszter I.: 85, 107, 108, 135, 136, 137.

Deák Ferenc (Söjtör, 1803—1876 Budapest) — kiváló államférfi, a kiegyezés híve és aktív munkálója; „a haza bölcse" I.: 15, 16. II.: 9, 10.

gróf Dessewffy Miklós (?—1916) — neves filatelista kutató és szakíró I.: 177.

Doros Béla — a Magyar Posta Vállalat vezérigazgatója II.: 3.

Duronelli Alajos — miskolci postamester I.: 53.

báró Eötvös József (Buda, 1813—1871 Pest) — 1867-től vallás- és közoktatásügyi miniszter II.: 14, 46.

I. Ferenc József, Habsburg (Schönbrunn, 1830—1916 Bécs) — 1848-tól haláláig Ausztria császára, 1848-tól haláláig magyarország apostoli királya, 1867. június 8-án Pesten, a koronázási dombon koronázták meg. I.: 15, 16, 20, 25, 26, 30, 129, 130, 195, 200. II.: 10, 12, 18.

Fest Imre (Szepesváralja, 1817—1883 Budapest) — politikus, közgazdász, ügyvéd, országgyűlési képviselő, 1867—72 között földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi államtitkár I.: 23, 31, 46, 52, 109, 202, 206. II.: 18.

gróf Festetics György (1815—1879) — 1867-től a király személye melleti miniszter II.: 12.

dr. Galántai József — történész, a monarchia korszakának neves kutatója és elemzője II.: 5, 9, 12, 49, 50, 82.

dr. Gecsény Lajos — a bécsi Magyar Levéltári Kirendeltség delegátusa. II.: 82.

Gervay Mihály (1819—1896) — 1867. május 1-jétől az önállóvá vált, független Magyar Posta országos főigazgatója, majd 1887, március 31-éig, a m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium postafőtanácsosa I.: 23, 44, 53, 59, 68, 97, 101, 108, 118, 136, 137, 139, 149, 163, 167, 183, 202. II.: 5, 7, 18, 51, 71.

Gilowsky, Franz Anton von — a bécsi kisposta tulajdonosa 1874-ben I.: 63. II.: 60.

Gorove István (Pest, 1819—1881 Budapest) — politikus, közgazdász, országgyűlési képviselő, postafőtanácsos, az MTA levelező-, majd tiszteletbeli tagja, 1867. február 20-ától 1870. május 23-áig m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, majd: 1870. április 21-étől 1871. június 21-éig m. kir. közmunka- és közlekedésügyi miniszter I.: 21, 32, 33, 38, 41, 42, 44, 50, 61, 102, 118, 207. II.: 12, 18, 48, 67, 77.

dr. Hassinger, Erich — történész-professzor (Freiburg) II.: 82.

Heim Péter (1834—1904) — 1867-ben Gervay osztályán miniszteri fogalmazó. Eredménnyel dolgozott az önálló posta fejlődéséért, résztvett a posta és távirda egyesítésében. I.: 53.

dr. Herrmann, Emanuel (1839—1902) — cs. kereskedelmi miniszteri tanácsos, a postai levelezőlap „feltalálója" I.: 163, 166.

Horvát Boldizsár (Szombathely, 1822—1898 Budapest) — jogtudós, 1867—1871-ig m. kir. igazságügyi miniszter II.: 12, 18.

dr. Jerger, Anton (—) — bécsi filatelista szakíró I.: 129.

Joannovics György (Temesvár, 1821—1909 Budapest) — országgyűlési képviselő, az MTA tb. tagja, közoktatásügyi miniszteri államtitkár, a „Magyar Posta Közlöny" c. szakmai lap szerkesztője és kiadója 1867-ben I.: 58.

John Franz br. (1815—1876) — 1866—67-ben táborszernagy cs. hadügyminiszter, majd az első osztrák—magyar közös hadügyminiszter II.: 12.

Jókai Mór (Komárom, 1825—1904 Budapest) — országgyűlési képviselő, az MTA tagja, kiváló regényíró I.: 21.

dr. Koczynski, Stephan — osztrák postatörténész és szakíró I.: 74, 75, 77, 79.

báró Kolbensteiner, Wilhelm — cs. kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, majd főtanácsos I.: 23, 24, 26, 59, 71, 88, 163, 167, 202, 207. II.: 12, 19, 20.

Kropf, Hans — osztrák szakíró, tanulmányai kiterjedtek a magyar bélyegek korai időszakára I.: 129, 177. II.: 79.

gróf Lónyay Menyhért (Nagybánya, 1822—1884 Budapest) — 1867—70. m. kir. pénzügyminiszter, 1870—71. cs. és kir. (közös) pénzügyminiszter 1871—72. m. kir. miniszterelnök, 1871—84. az MTA elnöke I.: 15, 59, 75, 80. II.: 12, 21, 46, 48, 51, 67.

Lőwenthal? — cs. kereskedelemügyi minisztériumi államtitkár I.: 110, 214. II. 28
Luger Károly (—) — miniszteri titkár I.: 46, 53, 97, 101, 112, 117, 121, 139, 151.
Madarász Gyula (1900 február 8—Budapest, 1981 január 28.) — a magyar klasszikus bélyegek kiváló kutatója és szakértője, szakíró I.: 176, 177, 179, 180. II.: 82.
dr. Makkai László (1914—1989 Budapest) — a történelemtudományok doktora, kiváló filatelista és szakíró I.: 2.
Maly lovag (—) — cs. posta- és távirdaügyek vezérigazgatója I.: 163.
gróf Mikó Imre (1805—1876 Kolozsvár) — 1867-től m. kir. közlekedésügyi miniszter II.: 12.
dr. Ing. Monori Pál (—) — a magyar klasszikus bélyegek szakértője, szakíró I.: 179.
dr. Ing. Müller, Edwin von (1892—1962 Bécs) — gépészmérnök, filatelista kutató és szakíró I.: 5, 6, 90, 123, 125, 129, 156, 173, 174, 175, 176. II.: 5, 39, 72.
dr. Nagy Ferenc (—) — Bécsben élő, filatelista szakíró I.: 111, II.: 6.
dr. Nemesi Konrád (1929—1989. Budapest) — postafőtanácsos, a M. Posta Tájékoztató Szolgálatának vezetője I.: 3.
Orbán Ferenc — Dániában élő, postatörténész, filatelista kutató és szakíró I.: 179. II.: 6, 72, 82.
Palamans, J. — Holland filatelista kutató és szakíró, az 1871. évi magyar bélyegek szakértője I.: 179.
Payer Béla — filatelista szakíró I.: 173, 177. II.: 79.
Pilhal Ferenc — a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium osztálytanácsosa I.: 68.
Plener, Ignacz helyesen *dr. jur. Pleure, Ignacz von* (1810—1908) — pénzügyi szakember, cs. és kir. kereskedelmi miniszter I.: 61, 163.
Radoycovitsch, Mladen Z. — a szerb posta- és távirdaosztály titkára I.: 68.
Rédey Miklós (?—1931) — rendőrfőkapitány-helyettes, kiváló filatelista és szakíró I.: 176, 177.
Ryan, Gary S. — kiváló filatelista és szakíró, az Angol Filatelista Akadémia, valamint a MAFITT tagja, a FIP okmánybélyeg szakosztályának elnöke I.: 179. II. 72.
báró Simonyi Lajos (1824—1894) — 1865—78-ban országgyűlési képviselő, 1875—76-ban földművelésügyi, ipari és kereskedelemügyi miniszter I.: 48.
Sipos Józsefné — muzeológus, filatelista kutató és szakíró
dr. Sonnevend György — II.: 82.
dr. Stefan, Heinrich von (1831—97) — cs. főpostamester, postai titkos tanácsos, a postai levelezőlap bevezetését javasolta I.: 163.

Scheroll István — soproni postaigazgató I.: 46.

Schmerling Andor lovag (1805—1893) — német ill. osztrák politikus, államférfi. 1848-ban az össznémet kormány belügyminisztere, 1849—51 között osztrák igazságügy miniszter, 1860—1865 között osztrák belügy-, ill. államminiszter II. 8.

Szalay Péter (Buda, 1846—1908 Budapest) — 1868-tól állt a posta szolgálatában, 1895-től a m. kir. posta-, távirda- és távbeszélő szolgálat elnök-vezérigazgatója, 1906-tól államtitkár I.: 82, 84, 87, 211.

Szilágyi? — nagyszebeni postatiszt I.: 114.

dr. Vajda Endre — postatörténész, a M. Postamúzeum igazgatója I.: 176

Waniczek Károly — temesvári postaigazgató I.: 46.

báró Wenckheim, Béla (1811—1879) — 1867—69 m. kir. belügyminiszter, 1871—75. a király személye mellé rendelt miniszter, 1875— m. kir. miniszterelnök II.: 12.

báró Wüllersdorf, Bernát — cs. kir. kereskedelmi és közgazdászati miniszter I.: 23, 25, 26, 30, 33, 88, 90, 207. II.: 18, 72.

összeállította: Kmety Ottó

GERVAY MIHÁLY
(1819—1896)

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ ... 3
BEVEZETŐ ... 5
I. fejezet ... 9
AZ ALKOTMÁNYOS DUALISTA MONARCHIA LÉTREJÖTT
II. fejezet ... 14
AZ ÁLLAMI KAPCSOLATOK RENDEZÉSE AUSZTRIÁVAL
Átmeneti intézkedések
III. fejezet ... 21
A MAGYAR BÉLYEG ÜGYE
IV. fejezet ... 25
RENDELKEZÉSI JOG
Osztrák—magyar egyeztetett rendelkezések a bélyegről
Az Osztrák cs. Posta önálló intézkedései a bélyegekről
A Magyar kir. Posta önálló intézkedéseiből
V. fejezet ... 38
AZ 1867. ÉVI ELSŐ MAGYAR BÉLYEGEK
Bérmunka a cs. kir. bécsi Udvari Államnyomdában
VI. fejezet ... 46
AZ 1871. ÉVI BÉLYEGKIADÁS
Bérmunka a budai Államnyomdában
A budai Államnyomda felállítása
Kezdeményezés hazai bélyeggyártásra
VII. fejezet ... 52
AZ ÖNÁLLÓ PÉNZÜGYI IGAZGATÁS ÉS ANNAK POSTAÜGYI VONATKOZÁSAI
Számviteli rend alakulása
VIII. fejezet ... 54
AZ 1867. ÉVI BÉLYEGEK MEGRENDELÉSE—SZÁMLÁZÁSA
A bélyeggyártás költségeinek számlázása
A számlák elszámolása
IX. fejezet ... 64
AZ 1871. ÉVI BÉLYEGEK MEGRENDELÉSE—SZÁMLÁZÁSA
Az 1871. évi bélyegek gyártási költségeinek elszámolása
X. fejezet ... 67
A KÖZÖS EGYETÉRTÉSBEN IGAZGATANDÓ ÜGYEK VÉGLEGES RENDEZÉSE
A közös ügyek rendszere, postatörténeti vonatkozások
XI. fejezet ... 72
A VÉGLEGES POSTAEGYEZMÉNY ÉS JELENTŐSÉGE
XII. fejezet ...
ÖSSZEFOGLALÓ ... 79
UTÓSZÓ ... 82
FÜGGELÉK ... 83
FORRÁSMUNKÁK ... 129

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR .....
(bécsi levéltárak) .....
Feltárt dokumentumok forráshelye 129
K 169-23- 132
K 169-15 136
K 167 elnöki 1867. 1868. 1869. évekből 139
Bécs Finanz és Staatsarchiv 143
NÉVMUTATÓ (KMETTY OTTÓ) 144
DR. NAGY FERENC: A MAGYAR POSTAIGAZGATÁS HAVASALFÖLDI ÉS MOLDVAI CS. ÉS KIR. KONZULÁTUSI POSTAÜGYNÖKSÉGEINEK TÖRTÉNETE ÉS AZ 1867. ÉVI SOLDOS BÉLYEGKIADÁS .....
I. fejezet 152
A MAGYAR KIR. POSTA ROMÁNIÁBAN
Általános történelmi áttékintés
II. fejezet 154
A POSTAHIVATALOK LÉTREJÖTTE
III. fejezet 15
AZ 1867. ÉVI KIEGYEZÉS KIHATÁSA
IV. fejezet 159
A ROMÁNIAI MAGYAR POSTA BÉLYEGEI
V. fejezet 164
A SOLDIS BÉLYEGEK FELHASZNÁLÁSA
VI. fejezet 165
A HIVATALOK TEVÉKENYSÉGÉRŐL
VII. fejezet 168
A MAGYAR POSTAIGAZGATÁS ROMÁNIAI BÉLYEGZŐI
FORRÁSOK ÉS IRODALOM 181